

Waldemar Antoni Kozłowski

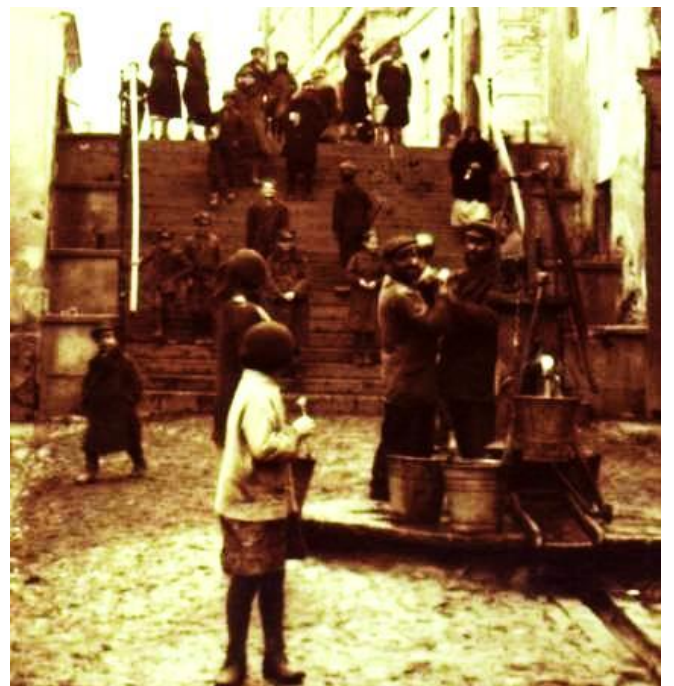
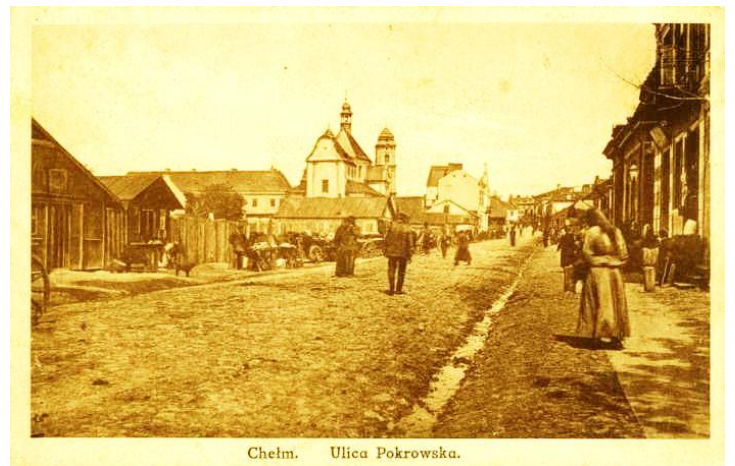
Sklepy, hotele, kina, restauracje, banki, krawcy, lekarze, piekarnie, browary, gorzelnie, piwiarnie, cukiernie, lodziarnie, firmy, fryzjerzy, owocarnie, manufaktury, kawiarnie, łaźnie, apteki, szewcy, młyny, księgarnie, kioski, herbaciarnie, karczmy i inne obiekty codziennego użytku w Chełmie w latach 1918-1939

Chełm 2020

ISBN: 978 – 83 – 933759 – 6 – 7

ISBN: 978 – 83 – 933759 – 6 – 7

Waldemar Antoni Kozłowski

- nauczyciel wychowania fizycznego, sportowiec, trener, regionalista, dokumentalista, autor książek popularno-naukowych historyk kultury fizycznej i turystyki.

- pionier i twórca dokumentu-kroniki historii kultury fizycznej i turystyki Chełma – ziemi chełmskiej

- jako jedyny zgłębił tę wiedzę a poprzez swoje kolejne książki, uchronił wiele faktów, zdarzeń i informacji dla potomnych od zapomnienia.

Absolwent F.AWF Biała Podlaska. Studia podyplomowe ukończył w Gdańsku na AWF i S. Posiada tytuł trenera II klasy z piłki ręcznej, oraz Trzeci (najwyższy) Stopień Specjalizacji Zawodowej z Wychowania Fizycznego, który uzyskał w Warszawie. Posiada też tytuły instruktora dyplomowanego z piłki koszykowej, piłki nożnej, tenisa stołowego i lekkiej atletyki. Ponadto animatora sportu dzieci i młodzieży oraz kierownika wypoczynku-wycieczek szkolnych i obozów wędrownych.

Za swoje osiągnięcia został uhonorowany przez Ministra Edukacji Narodowej, Medalem Komisji Edukacji Narodowej oraz przez Zarząd Główny Szkolnego Związku Sportowego Honorową Odznaką za Zasługi w Sporcie Szkolnym.

Brał też udział w finałach mistrzostw Polski nauczycieli w tenisie ziemnym i stołowym. Ponadto pisał do lokalnej gazety Super Tydzień Chełmski ponad 300-artykułów popularno-naukowych z cykli: „Z dziejów kultury fizycznej na Chełmszczyźnie”, „Sport – mity – obyczaje”, „Pisali przed laty”. Zorganizował w Chełmskim Archiwum, cykliczne wystawy pt. „Kultura fizyczna w Chełmie od XV w. do obecnej chwili”. Jest założycielem-członkiem (04.12.2004r.) Stowarzyszenia „Rocznik Chełmski” i członkiem Chełmskiego Towarzystwa Naukowego (2010r.).

Dotychczas opublikował następujące wydawnictwa książkowe:

1. *Dzieje Kultury Fizycznej na Ziemi Chełmskiej*, Chełm 1994.
2. *Kazimierz Paweł Janczykowski. Życie.., 1888-1972*, Chełm 2000.
3. *Organizacje paramilitarne o charakterze sportowym na terenie Chełmszczyzny w okresie międzywojennym 1918-1939*, Chełm 2001.
4. *Życie sportowe w Chełmie w latach 1918-1939*, Chełm 2004.
5. *Zasłużeni Chełmianie dla kultury fizycznej, Słownik biograficzny, Część pierwsza*, Chełm 2007.
6. *Krajoznawstwo i Turystyka w Chełmie w latach 1918-1939*, Chełm 2007.
7. *Sport w organizacjach paramilitarnych na ziemi chełmskiej w latach 1918-1939*, Chełm 2008.
8. *Wychowanie fizyczne i sport szkolny w Chełmie w latach 1918-1939*, Chełm 2008.
9. *Zasłużeni Chełmianie dla kultury fizycznej, Słownik biograficzny, Część druga*, Chełm 2009.
10. *Dzieje piłki nożnej w Chełmie w latach 1919-2010*, Chełm 2010.
11. *Kazimierz Paweł Janczykowski (1888-1972)*, Chełm 2011.
12. *Ruch krajoznawczo-turystyczny współczesnej aktywnej turystyki w Chełmie – ziemi chełmskiej w latach (1906)-1944 – 2010*, Chełm 2011.
13. *Kultura fizyczna w Chełmie i w powiecie chełmskim w latach 1944 – 2010*, Chełm 2011.
14. *Bolesław Zygmunt Wirski (1900-1972) i jego dokonania, (w tym SKS „Zdrów” 1923-1966 i MKS 1934-1939)*, Chełm 2012.
15. *Liga Żeglugi Polskiej 1921-1924, Liga Morska i Rzeczna 1925-1930, Liga Morska i Kolonialna 1931-1939, Liga Morska 1945-1952 w Chełmie*

- i w powiecie chełmskim, Chełm 2012.*
16. *Chełmskie Towarzystwo Cyklistów (1922-1939), Chełm 2013.*
17. *Edward Szalaj (1929-2008), Chełm 2013.*
18. *Rozwój turystyki w Chełmie i w powiecie chełmskim, Chełm 2014.*
19. *Folklor-Kultura Dzielnicy Chełma do 1989 r., Chełm 2016.*
20. *Liga Obrony Powietrznej Państwa 1924-1928, Liga Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej 1929-1939, Liga Lotnicza 1946-1950 w Chełmie i w powiecie chełmskim, Chełm 2017.*
21. *Zasłużeni Chełmianie dla Kultury i Turystyki, Słownik Biograficzny Część Trzecia, Chełm 2017.*
- *Nakręcił też film biograficzny o Kazimierzu P. Janczykowskim (1888-1972), Chełm 1998.*

Nikt dotąd nie pokusił się do poruszenia tego tematu, nawet w szczątkowych zagadnieniach. Dlatego książki te są pierwszymi pozycjami traktujące ten temat i jako pierwsze są dokumentem odkrywczym i pierwszym źródłem wiedzy. Sprowokują też czytelników, do zastanowienia się nad sensem badania naszej przeszłości i sensem tworzenia w imię wzniosłych naukowych ideałów historycznych i patriotycznych: – „Cokolwiek ojczyzny się tyczy, od niepamięci uchronić”.

Pisze-pisał do „Rocznika Chełmskiego”, Ksiąg Zjazdowych „Czarniecczyków”, Kwartalnika „Wychowanie Fizyczne i Sport” i „Zielonego Biuletynu” LOP Lublin.

Dokonuje wnikliwych badań, które decydują, że jego kolejne wydawnictwa książkowe mają bogate walory poznawcze. Prace jego autorstwa są cennym źródłem wiedzy i informacji o tradycjach kultury fizycznej Chełma i ziemi chełmskiej – promuje tym Chełm-Chełmskie i region na arenie ogólnopolskiej.

Apteka Grzegorza Dziemskiego W CHEŁMIE

poleca artykuły kosmetyczne — w życiu codziennym pań i panów niezastąpione i z powodzeniem konkurujące z wyrobami zagranicznymi.

KREM „JAGODA”, jasny i ciemny.

MYDŁO „JAGODA”, nadające się do każdej cery (t. j. suchej i tłustej) i doprowadzającą ją do stanu normalnego.

Roślinny puder do twarzy w 4 kolorach.

Pachnidło „Kwiaty polskie” (polskie perfumy). Cena flakonika 50 gr.

Sezonowy uniwersalny kosmetyk:

„DELEKTAR” — do pielęgnowania cery.

„DELEKTAR” b. szybko likwiduje oparzenia słoneczne, usuwa ból i swędzenie, spowodowane nadmiernym opaleniem. Cena 1 zł.

Olejek do opalań, powodujący równomierne opalanie i zdrowy wygląd cery. Cena 90 gr. i 50 gr.

Nadzwyczaj skuteczny puder od potu. Cena 1 zł.

**Książki do wszystkich
szkół poleca**

KSIĘGARNIA

A. Kowalczyka

Chełm, ul. Lwowska, 9.

**Przybory szkolne i ma-
terjały piśmienne.**

Ceny znacznie niższe.

**P. T. Nauczycielstwo - po przejrzeniu
podręczniki p-g nowych programów**

JEŻELI CHCESZ BYĆ PIĘKNĄ

używaj

KREM „JAGODA (d. POLONJA)”

środek pewny przeciwko piegom, opaleniznie i wrogom.

Udelikatnia cerę i nadaje jej MŁODZIĘNCZY WYGLĄD

opatentowany za Nr. 141.

Skład główny na RZECZPOSPOLITĄ — Chełm, Apteka Centralna, Lwowska 9

„Helios“ radykalny środek
przeciw wągom, pryz-
czoym, liszajom, swędzącym,
suchm i mokrym, oraz egzemie
„Werrucina“ niezawodny śro-
dek przeciwko od-
ciskom i brodawkom.

Pot nóg, pach i rąk natychmiast
usuwa **„ANTIPOD“**.

Wymienione środki do nabycia:

SKŁAD APTECZNY

S. BIRNBAUM magister
farmacji

CHELM, UL. LUBELSKA, 36.

Zakład Położniczy

Zofji Miesionkowej

ul. Piłsudskiego 11. II piętro

**Masaże, zastrzyki, szczepienie ospy
i opatrunki.**

Ceny przystępne. 20—15

Waldemar Antoni Kozłowski

**Sklepy, hotele, kina, restauracje, banki, krawcy,
lekarze, piekarnie, browary, gorzelnie,
piwiarnie, cukiernie, lodziarnie, firmy,
fryzjerzy, owocarnie, manufaktury,
kawiarnie, łaźnie, apteki, szewcy, młyny,
księgarnie, kioski, herbaciarnie, karczmy,
i inne obiekty codziennego użytku**

W

Chełmie w latach 1918-1939

*- książkę dedykuję żonie Marii i dzieciom
z podziękowaniem za cierpliwość dla
mojej bezinteresownej i pracochłonnej
pasji autorsko – wydawniczej -*

Chel̨m 2020

***„Cokolwiek Ojczyzny się tyczy
Od niepamięci uchronić”***

Statut Towarzystwa Przyjaciół Nauki 1800

© Copyright by Waldemar Antoni Kozłowski

Projekt okładki – Waldemar Antoni Kozłowski

www.waldemarkozlowski.pl

Google – Waldemar Antoni Kozłowski

Redakcja tekstu - Anna Zofia Kozłowska

Opracowanie zdjęć, grafika – Jacek Witold Kozłowski

Wydawca – AUTOR

**Drukarnia – F.U.H. J.M. Bakun
ul. Lwowska 13 H
22-100 Chełm
NIP 563 129 76 38**

ISBN: 978 – 83 – 933759 – 6 – 7

Spis treści :

- Wieści źródłowe o Chelmie przez wieki.....	4
- Restauracje – kawiarnie – piwiarnie – cukiernie – herbaciarnie – lodziarnie – karczmy – winiarnie.....	7
- Kluby prowadzące: zabawy, rozrywkę i widowiska; Skład olei mineralnych; Tartaki; Hurtownie żelaza; Perfumeria – kosmetyka.....	13
- Magazyny – składy – hurtownie.....	14
- Sklepy.....	18
- Hotele – pokoje umeblowane.....	23
- Rowery; Piorunochrony – Radia – Motory.....	24
- Banki – kasy – instytucje finansowe.....	25
- Stowarzyszenia – przedsiębiorstwa – spółdzielnie – biura.....	26
- Lekarze – położne – pielęgniarki – apteki.....	29
- Adwokaci – komornicy – notariusze.....	34
- Zakłady usługowe: mechaniczne – elektrotechniczne – ślusarskie – blacharskie.....	35
- Piorunochrony – radia – motory; Ulice.....	37
- Zakłady usługowe: szklarskie – stolarskie – tapicerskie – gumowe.....	38
- Zakłady usługowe: powozowe – kowalskie – kuźnie – rymarskie.....	39
- Zakłady usługowe: pomiarowe – miernicze – fotograficzne – muzyczne – wagi – architekci.....	40
- Tańce; Składy paliw – stacje benzynowe.....	41
- Fryzjer – manicurzystka.....	42
- Kinoteatr – kino.....	43
- Browary – hurtownie piwa.....	44
- Wody gazowane; Perfumeria – kosmetyka.....	45
- Piekarnie – składy zboża	46
- Hurtownie artykułów spożywczych; Biblioteki w Chelmie.....	48
- Krawcy – szewcy – modystki – krawaty – kapelusze.....	49
- Młyny.....	53
- Fabryki – huty – manufaktura.....	54
- Cementownie – cegielnie – kaflarnie – betoniarnie.....	55
- Gorzelnie – fabryki alkoholu.....	56
- Elektrownia – Miejska w Chelmie.....	57
- Masarnie – rzeźnie.....	58
- Kościoły.....	59
- Księgarnie – drukarnie – introligatornie.....	60
- Kioski – budki afiszowe – kwaciarnie – owocarnie.....	61
- Dorożki-fiakry – taksówki – autobusy.....	62
- Łaźnie – pralnie.....	64
- Artystyczne: malarz – meble – złotnik – szylidy – koszykarskie – jubiler.....	65
- Korepetycje – szkolenia – kursy – lekcje.....	66
- Szpitale – ochronki – przytulki – przedszkola.....	70
- Szkoły.....	71
- Chrześcijańskie Związki Zawodowe.....	72
- Stowarzyszenia Społeczne.....	72
- Karykatury.....	75

Wieści źródłowe o Chełmie przez wieki !

Książę Daniel: [...] stworzył taki gród, że go Tatarzy wziąć nie mogli. Widząc książę Daniel, że Bóg sprzyja temu miejscu, zaczął przywoływać ludzi i przychodzili Niemcy, Ruś, innoplemieńcy i Lachy szli dzień w dzień i majstrowie wszelcy, uciekający od Tatarów, siodlarze i wytwórcy luków, blacharze i kowale żelaza, miedzi i srebra.

Nadając uprawnienie mieszkańcom Chełma król Władysław stwierdził dodatkowo: [...] aby wymienione nasze miasto Chełm tym szybciej uzyskało pomyślne warunki dla osiedlania ludzi, nadajemy wymienionym obywatelom [...] sto łanów frankońskiej miary oraz ustanawiamy po wieczne czasy prawo wystawiania sukienniczych sklepów i kramów, stołów chlebowych, jatek mięsnych, szewskich i ław rybnych [...].

Do XV w. przy rynku i ulicach było 120 działek siedliskowych, zabudowa Chełma była nadal drewniana. Drewniane były też świątynie (kościół, cerkwie, bożnica) wokół których koncentrowało się życie religijne i kulturalne mieszkańców a zamieszkiwało ich około 1000 – byli to Rusini, Polacy i Żydzi. **(piekarze, rzeźnicy, szewcy, młynarze).*

W latach 1598-1960 z folwarków Ziemi Chełmskiej spławiano Bugiem i Wisłą do Gdańska zboże, drzewo, produkty lasu, miód. We wsiach mnożyły się karczmy dworskie, które zastępowały chłopu miasto i zwiększały dochody-majątek szlachty.

Do miasta prowadziło kilka bram i furt: wiemy o sześciu bramach: Zamojskiej, Krasnostawskiej, Lwowskiej, Lubelskiej, Brzeskiej i Bazylikańskiej. W 1783 r. zostały tylko trzy z wiekiem upadające. Wzdłuż nieregularnych i krętych pojawiły się pierwsze nazwy ulic: Brzeska, Błońska, Piwowska, Sobacza, Wielka, Lubelska pojawiają się w źródłach pod koniec XVII w., w XVIII w. pojawiły się nowe ulice: Gęsia, Bramy Murowanej, Św. Ducha, Rynkowa, Biskupia.

W 1565 r. ludność Chełma zamieszkiwała w 100 domach w *parkanie*, 12 domach biskupich i 148 domach na przedmieściu. W sumie było więc w całym osiedlu 260 zamieszkałych domów. W 1616 r. naliczono 322 domy mieszczańskie. W 1648 r. wojska kozackie niemal doszczętnie spaliły miasto a odbudowa ciągnęła się latami. W 1741 r. pożar zniszczył znowu 40 domów. W 1769 r. w mieście było już 18 kamienic należących do Żydów, murowane domy stawiała też szlachta. W XVI w. Chełm liczył 2 tys. mieszkańców. W 1805 r. było 368 domów, a w 1917 r. 937 domów. Po przeprowadzeniu częściowej regulacji Chełma, jego strukturę urbanistyczną tworzyły: rynek, plac targowy, i plac do obozów wojskowych (plac musztry) i 20 ulic.

W 1913 r. ulice były prawie zabrukowane obsadzone drzewkami w porze nocnej oświetlone dostateczną liczbą latarni naftowo-żarowych i elektrycznych. W 1914 r. Chełm liczył 26, 380 osób.

W Chełmie w 1543 r. było 46 rzemieślników chrześcijan i 25 Żydów, a w 1564 r. 112 rzemieślników: 52 piekarzy, 21 szewców, 13 rzeźników. W 1628 r. odnotowano 26 chrześcijańskich rzemieślników różnych branż: krawców, tkaczy, kuśnierzy, szewców, kowali, ślusarzy, złotników, piekarzy, sukienników, czapników. W 1647 r. np. Mikołaj Huszczyk był cech-mistrzem krawców, młynarzy i piekarzy, a w 1661 r. stwierdzono 2 cechy: piekarzy i szewców. Ważną rolę spełniał handel i tu codzienny handel detaliczny w sklepach, kramach i jatkach jak i na jarmarkach oraz karczmach. W życiu miasta Chełma poważną rolę spełniało pospólstwo złożone z majstrów-rzemieślników i kupców.

Zamek chełmski w czasach Jagiellonów był schronem przed napadami Tatarów i spełniał ważną rolę w systemie obronnym, już pod koniec XVI w. traci. Uzbrojenie zamku w 1545 r. stanowiły 2 działa, lane, 21 hakownic i 1 rusznica, 2 beczki prochu, 2 kamienie saletry, 1 sztuka siarki, 1 kęs ołowiu i 3 wiadra rzemieńne. Gdy miasto 4 czerwca 1578 r. uległo pożarowi, król pozwolił mieszczanom zaopatrzyć się w budulec i opał w lasach starościńskich. Być może wtedy również uległ pożarowi wysoki zamek chełmski. Do zamku chełmskiego w 1611 r. prowadziła od strony miasta brama zamknięta wrotami. W bramie była komora i piwnica, z której prowadził murowany loch. Były zabudowania, do nich przylegała, masztarnia, wozownia obok kamieniczka z piwnicami. W końcu zabudowań stała wieża, dawniej kaplica, a w 1611 r. „strzelba”, w niej umieszczono półtora kamienia ołowiu na kule do hakownic, 28 całych hakownic, dwie rury hakownicze, 11,5 form do kul hakownic, 34 rusznice hubczaste, 6 oszczepów, 2 halabardy, 1 lanca, 1 kosa, 1½ formy do kul działek, 1 stempel, 39 kul ołowiowych, ładownice do nabijania działek. Do wieży prowadziły warowne drzwi.

W 1860 r. funkcjonował 1 sklep z suknem, 13 z towarami łokciowymi, 3 z artykułami korzennymi i 1 jatka. W 1877 r. samych sklepów było 124. Nie brakowało też innych rozmaitych zakładów gastronomicznych i hotelarskich, jak 1 cukiernia, 15 szynków wódek i piwa, 8 karczem, 2 traktierne, 8 zajazdów i 1 hotel – *(stan na 1860 r.)*. W drugiej połowie XVIII w. było 8 browarów, 5 młynów, słodownie, woskobojnien i cegielnie przy drodze Lubelskiej oraz cegielnia na Śmierdzącym.

W 1860 r. do miasta należy przedmieścia: Trubaków, Zawadówka i Nowiny oraz osady Plebanka i Malowana. W 1914 r. Rząd Gubernialny Chełmski podjął decyzję o wcieleniu do miasta wsi Oblonie oraz osad: Oblonie, Antonin, Pilichonki, Trubakówka. W 1925 r. włączono do miasta wsie: Trubaków, Okszów, kolonie Żółtańce, Pokrówkę i Bielawin. Drugi powszechny spis ludności w 1931 r. określił Chełm na 29.074.

1 września 1939 r. wybuchła II wojna światowa – tak nastąpił terror i okupacja niemiecka hitlerowska. Okupant rozwiązał wszystkie organizacje narodowo-społeczne. Utworzyli też Getto dla Żydów. 8 października 1940 r. Niemcy dokonali zmian nazwy ulic i Chełma na – Cholm. Niemcy dla swoich potrzeb posiadali „Deutsche Stube”, Soldatenheim, także jedyny w mieście basen kąpielowy. Działały specjalnie dla nich wydzielone restauracje, kawiarnie i domy publiczne. Jedno z dwu kin było tylko dla Niemców. Niemcy pozwolili Ukraińcom z Chełma uczynić swoje centrum, wydawać pismo. Przekazali im kilka ważnych budynków: Gimnazjum im. S. Czarnieckiego, Szkołę Rzemieślniczą. Najbardziej aktywną działalność Ukraińcy prowadzili od 1940 r. do wojny sowiecko-niemieckiej. Niemcy wprowadzili kartki na żywność. Polscy patrioci prowadzili w domach tajne nauczanie. 1940-1941 zyski do budżetu miasta przynosiły przedsiębiorstwa miejskie jak: elektrownia, betoniarnia, targowisko miejskie, rzeźnia, łaźnia miejska i wodociągi. Oprócz działających piekarni chrześcijańskich było kilka żydowskich, które zaopatrywały getto. Mąkę męło 10 młynów – pracowały różnie nawet stały obowiązywała reklamacja zboża. 1942-1944 w mieście działało 16 cechów, które skupiały 294 rzemieślników: szewców – 60, ślusarzy i kowali – 32, murarzy – 25, krawców męskich – 24 i damskich – 21, rzeźników – 23. Były też olejarnia Dratta, fabryka cukierków Karwowskiego, 6 wytwórni wód gazowych i 2 drukarnie. Niemcy duży nacisk kładli na rozwój spółdzielni, dlatego, najbardziej rozbudowana była sieć „Społem”, w mieście ona przede wszystkim wydawała do sklepów żywność, następnie rozdzielaną na kartki. W mieście zarejestrowanych było 26 lekarzy, 5 felczerów, 3

weterynarzy oraz 4 aptekarzy. Lekarze pracowali prywatnie bo szpital opanowali Ukraińcy. Działal w Chełmie klub sportowy „Bug”, urządzający zawody w piłce nożnej i w szachach oraz rozgrywający towarzyskie mecze z żołnierzami niemieckimi.

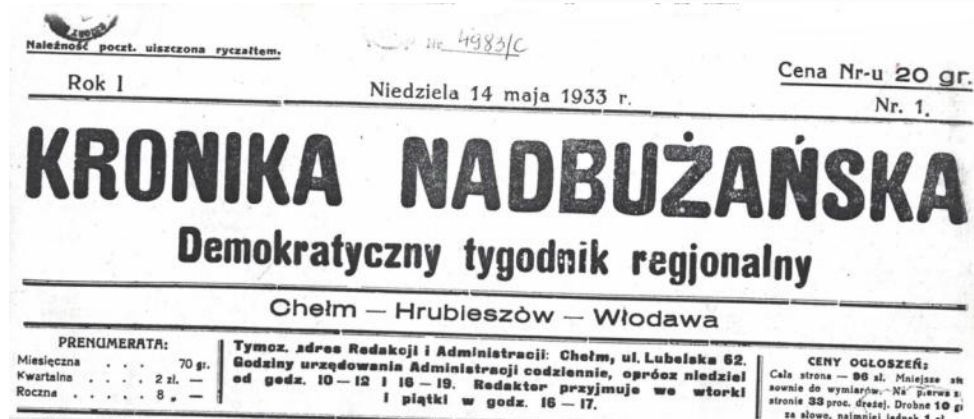
22 lipca 1944 r. do Chełma wkroczyły wojska sowieckie – to dla Chełma koniec wojny i okupacji niemieckiej – a nastąpiła też okrutna przymusowa przyjacielska okupacja sowiecka.

Uwaga:

Podalem tu wybranych wiele faktów źródłowych dotyczących losów-historii miasta – grodu Chełm. Zachęcam też – każdy może sam zgłębić dokładniejszą obszerną wiedzę, na podstawie podanych niżej źródeł.

W powyższej kolejnej mojej książeczce przedstawiłem wiele nowych i ciekawych informacji o lokalach Chełma w okresie II RP. W ten sposób zachowa się wiele faktów dla potomnych od zapomnienia.

Rok 1. Chełm dnia 7 lipca 1923 r. Nr 1.

Źródła:

- APLOCH Akta m. Chełma, Akta Starostwa Powiatowego; „Zwierciadło” 1923-1932; „Kronika Nadbużańska” 1933-1939; Chełm i Chełmskie w Dziejach pracy zbiorowa Chełm 1996; Miasto Chełm Zarys Historyczny Bolesław Zimmer 1974 r.; Archiwum prywatne K.P. Janczykowskiego.
- Zdjęcia ze zbiorów Kazimierza Pawła Janczykowskiego (1888-1972).

Restauracje – kawiarnie – piwiarnie – cukiernie herbaciarnie – lodziarnie – karczmy – winiarnie

***UWAGA:** np. lata 1923 – 1924: *to data ujawnienia w prasie lub aktach miasta wymienionego faktu.*

- Cukiernia-Restauracja: *lokal ten w Chełmie od 18 lat przy ul. Lubelskiej 64 kupił go Feliks Rudziński i otworzył jako luksusową Cukiernię „CAFE de PARIS”, w wyniku komplikacji miłosnych sprzedał lokal we wrześniu 1923 r. za 80 milionów nowy właściciel po gruntownym remoncie 6 października 1923 r. wznowił jej działalność jako Kawiarnia-Restauracja i poleca: wyroby cukiernicze, śniadania, obiady, kolacje, w czasie obiadów i kolacji przygrywa duet – następnie stała się własnością L. Olszewskiego i D. Sikory.*

- Restauracja „NARODOWA” ul. Lubelska 26 – B. Klossowska, (dalej) Piotr Solarz.
- Restauracja, Edwarda Lejmana, ul. Hrubieszowska 2.
- Mleczarnia i Kawiarnia „SUTERYNKA” obecnie Restauracja „ZACISZE”.
- Kawiarnia, Ignacego Frydrycha w Chełmie ul. Kolejowa 143.
- Herbaciarnia, Pawłowskiego w Chełmie przy ul. Pilichonki.
- Herbaciarnia, Abusia Sznajdermana w Chełmie ul. Uściługska.
- Herbaciarnia, Horyń Perły w Chełmie, ul. Budowska 3.
- Cukiernia „SZWAJCARSKA”, ul. Lubelska 73, *tylko tu wyroby Firmy E. Wedel*
- Restauracja, Janina Mazurkiewicz, ul. Lubelska 73, *dancingi.*
- Restauracja, Jadwiga Kowalska Kamil Ostrowski ul. Kolejowa 64, *gry w bilard.*
- Restauracja, Chil Fiszer, ul. Lwowska 6.
- Cukiernia-Restauracja, Jelanek Marta-Mel, ul. Lubelska 68, *gry w bilard.*
- Piwiarnia, Papier Moszko-Szyja, ul. Lubelska 79, – *gry w bilard.*
- Restauracja, Piotr Solarz, ul. Rynek 3 (*dancingi*).
- Restauracja, Wincenty Tuszyński, ul. Lubelska 50.
- Restauracja „NIESPODZIANKA”, Anna Lassota, ul. Lubelska 70.
- Cukiernia „CRISTAL”, Dionizy Sikora, ul. Lubelska.
- Restauracja, Jan Kowalski, ul. 3-Maja 3.
- Cukiernia, Malewscy, ul. Lubelska.
- Cukiernia, Nowosad W. (Wanarski), ul. Sienkiewicza.
- Restauracja „WANDA” Wanarkiego, ul. Lubelska.
- Kawiarnia, Sznajderman ul. Poczтовая 14.
- Restauracja, Frajdla Alojs ul. Kolejowa 96.
- Cukiernia i Restauracja „SIELANKA” otwarta w Ogrodzie Miejskim w maju 1924 r. Klemensa Skibickiego ul. Lubelska *serwuje : kawę, herbatę, czekoladę, lody, cukry, ciasta, etc. gorąca i zimna kuchnia.*
- Kawiarnia „WARSZAWSKA” (*powstała w miejsce istniejącego przed 3-laty baru*) W. Tuszyński i Łapiński, ul. Lubelska 52 : *śniadanie, obiady, kolacje.*
- Restauracja – Karczma Tomasza Rutkowskiego na Pilichonkach.
- Mleczarnia – *śniadania, obiady, kolacje* – ul. Lubelska 52.
- Kawiarnia – Heleny Babuchowskiej – ul. Kolejowa 94.
- Cukiernia i Restauracja pod firmą „RENAISSANCE”, przy ul. Lubelska 43, : *śniadania, obiady, kolacje – kawa herbata, ciastka.*
- Cukiernia, Około – Kułak, ul. Lubelska.
- Były też tzw. cukiernie na kółkach – sprzedające przechodniom lody, napoje itd.
- Szewczuk Grzegorz – miał herbaciarnię na targu.
- Zajazd Lubelski w Chełmie.
- M. Polakowska prowadziła wyszynk wódki w budce na rynku tzw. herbaciarni.

– 1925 rok –

- Odnowiony lokal „ZDRÓJ”, ul. Lubelska 85 (vis a vis ogrodu miejskiego) – a w nim muzyka „Radio” oraz smaczne jedzenie i muzyka dla gości.

- Kawiarnia „NOWY – ŚWIAT”, właściciel Okoń.

– 1926 rok –

- Mleczarnia „MARYSIENKA” – otwarta 15 maja 1926 r. w ogrodzie z werandą w Kumowej Dolinie (obok szosa Lubelska), wydaje: mleko słodkie, zsiadłe, kawę, herbatę, kakao, lody, piwo, różne jedzenie i napoje. Auto kursuje w soboty i niedziele.

- Karczma – ul. Reformacka róg Lwowskiej.

- Karczma przy ul. Lwowskiej 6 – Ruchly Herc.

- Lodziarnia domowa u Szpyrko Stefanii, ul. Pilichonki 12.

- Piwiarnia – naprzeciw cerkwi prawosławnej Aleksandra Wójcika.

– 1927 rok –

- Restauracja przy zbiegu Reformackiej i Lwowskiej, właściciel Nestorowicz.

- Piwiarnia Zygmunta Radomskiego na Targowicy.

- Piwiarnia – restauracja, Sendera, ul. Lwowska 19.

- Piwiarenka, Stasieczki Stanisława, ul. Lwowska 37.

– 1928 rok –

- 12 stycznia 1928 r. po przerwie otwarty BAR „WARSZAWSKI” przy ul. Lubelskiej 50, (dawna Kawiarnia „Warszawska”) poleca: wina, wódki, likiery krajowe i zagraniczne – wykwintna kuchnia francuska– W. Tuszyński, kierownik.

- Obiady z trzech dań 1.50 zł. – zupa pieczone na leguminie piwo lub herbata. Porcja flaków z chlebem 90 gr. Lubelska 150.

- Jadło i piwo „CICHE USTRONIE” – Klemens Skibicki.

- 12 maja 1928 r. otwarta ul. Lubelskiej 61 Restauracja „BAR JUTRZENKA” – wszystkie gatunki wódki, wina i likiery – W. Górski.

- Obiady domowe (obfite i smaczne) Zofia Paszyc, ul. Lubelska 90 m/3.

- W grudniu 1928 r. został nowo otwarty kabaret przy Cukierni „CRISTAL”.

- Piwiarnia Wójcika Andrzeja przy ul. Podwale 18.

- Piwiarnia Grzywnej, ul. Kolejowa 49.

- Piwiarnia, ul. Kolejowa, właściciel Ostrowski.

– 1929 rok –

- Piwiarnia przy ul. Hrubieszowskiej, właściciel Vogiel.

- Piwiarnia na targu do sprzedania z powodu wyjazdu – Natalia Szedel.

- Piwiarnia Natalii Szedlowej na Targowicy .

– 1930 rok –

- Zakład Jadłodajny przy ul. Lubelskiej.

- 30 grudnia 1930 r. otwarta przy ul. Lubelskiej 57 (róg 3 Maja), Cukiernia „ZIEMIĄŃSKA”: śniadania, obiady i kolacje – i stale świeże wyroby cukiernicze.

- Restauracja, Górskiego, ul. Lubelska 63.

– 1931 rok –

- 9 maja 1931 r. na czas letni otwarto w Parku Miejskim Mleczarnię „SIELANKA” poleca: lody, kawę, herbatę, napoje chłodzące, 16-20 przygrywa duet.

- Restauracja „NIESPODZIANKA” A. Lassotowej ul. Narutowicza 2, wejście z kolacją 1 zł. towarzyskie „Dancingi”: kawa 30 gr., herbata 25 gr., ciastko 20 gr.

– 1932 rok –

- Restauracja, Sandera Lustmana, ul. Lwowska 17.

- Bar Warszawski (egzystujący od 1916 r. w Chełmie), ul. Lubelska 50 z powodu kryzysu ceny niższe – Kierownik W. Tuszyński „Stryjek” .

- Restauracja Anny Lassotowej, ul. Lubelska 70, zniżka trunków 50 %. Obiady z 2 dań z herbatą-kawą 1 zł. Kolacja z 2 dań 2 zł. Pół czarnej 30 gr. Codziennie koncertuje duet pp. Korfantych w godz. 19 – 24. Dla stałych stołowników obiady 25 zł miesięcznie.

– 1933 rok –

- Restauracja „OAZA” smaczna kuchnia, wybór win, wódek, likierów – dancingi.

- Powiatowy Komitet Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego w Chełmie ogłasza przetarg na dzierżawę bufetu na pływalni i kąpielisku w Chełmie do 31 października 1934 r. – oferty w Starostwie Powiatowym.

- Ela Blajer stróż nocny, spostrzegł w nocy 15 lipca 1933 r. na Targowicy, że koło herbaciarni Marii Szporer czaiła się jakaś sylwetka. Kiedy nieznany zaczął uciekać, bajer poznał w nim Grzegorza Szewczuka z ul. Jordana 23. Węgiel herbaciarni okazał się obłany benzyną. Szewczyk chciał podpalić herbaciarnię, będąc jej poprzednim właścicielem, na imię którego herbaciarnia wciąż jeszcze była zaasekurowana.

- Dowództwo Garnizonu w Chełmie zabroniło oficerom i żołnierzom wstępu do restauracji „ZDRÓJ” właściciel Dąbrowski, przy ul. Lubelskiej obok teatru „Polonia”.

- Piwiarnia, ul. Lubelska 88, Hersza Glejzera.

- Piwiarnia, ul. Lubelska 156, Wincentego Chromiaka.

- 15 sierpnia 1933 r. na miejsce dawnej restauracji Tuszyńskiego został otwarty nowoczesny lokal gastronomiczny czystość i estetyka higieniczna Kawiarnia „SIM” to „Sztuka i Moda” przy ul. Lubelskiej (vis-a-vis Magistratu). W lokalu są liczne pisma z dziedziny sztuki, kinematografii, mody, oraz 15 gazet, na każdym stoliku znajduje się lampka elektryczna z abażurem, jest też gabinet myśliwski – mile miejsce wypoczynku dla pozbawionych obecnie jakiegokolwiek cukierni lub kawiarni mieszkańców Chełma. Na tłusty czwartek w „SIM” dla pań i panów w różnym wieku: ploteczki, muzyka, bridge, flirt, dla smakoszy: gęś z kompotem, kiszka domowa, flaczki polskie. Czytelnia 20 czasopism krajowych i zagranicznych. Codziennie od 17 koncert

- Zdrowo, smacznie i tanio jada się w MLECZARNI, ul. Lubelska 52.

- Na stacji Chełm istniał i prowadził działalność Bufet II klasy i miał kuchnię która przygotowywała różne potrawy, przekąski itd.

- Zarząd Polskiego Klubu Społecznego w Chełmie zawiadamia, że jest do wydzierżawienia w Klubie BUFET z mieszkaniem. Kaucja wymagana, oferty zgłaszać do G. Dziemskiego gospodarza Klubu, ul. Lwowska 5.

- Poszukuje się dzierżawcy BUFETU na kąpielisko Powiatowego Komitetu WF w Chełmie. Oferty składać w Starostwie w pokoju Nr 7 do 21 kwietnia 1934 r.

- Piwiarnia, Herszka Erlicha, ul. Lubelska 34.

– 1935 rok –

- W październiku 1935 r. przeniesiono MLECZARNIĘ z ul. Lubelskiej 52 do lokalu gdzie mieściła się restauracja Lassotowej „NIESPODZIANKA” – Zarząd ZPOK.

– 1936 rok –

- MLECZARNIA Związku Pracy Obywatelskiej Kobiet, przy ul. Narutowicza 2 – wydaje zdrowe: śniadania, obiady i kolacje.

- Potrzebny uczeń do Cukierni – ul. Lubelska 76.

– 1937 rok –

- 5 maja 1937 r. otwarta MLECZARNIA przez Rodziny Rezerwistów ul. Narutowicza 70 (*róg ogrodu miejskiego*): śniadania, obiady, kolacje dalej Lubelska 52.

- Odbываły się dancingi w lokalu „Adia”.

– 1938 rok –

- Bufet Polskiego Klubu Społecznego poleca obiady i kolacje i alkohole oraz przyjmuje zamówienia na organizację przyjęć itd.

- Śniadania, obiady i kolacje tylko w „ZAOLZIANCE”.

– 1939 rok –

- Jadłodajnia „GROTESKA”, ul. Lubelska 61, poleca: śniadania, obiady, kolacje. Właściciel Halina Dołęga.

- Od 1 lutego 1939 r. utworzona Restauracja pod firmą Witold Łaniszewski, ul. Lubelska 86. Śniadania, obiady, kolacje, kawa, wina, itd. Kuchnię prowadzi kuchmistrz, dla milej atmosfery jest radio.

- Cukiernia „NADBYSTRZYCKA” Chełm, ul. Lubelska 67. Lokal nowocześnie urządzony poleca wszelkie wyroby cukiernicze i gastronomiczne pod kierownictwem rutynowego mistrza. W lokalu gry: bilard, szachy i domino. Kierownik M. Jeranek.

- Od maja 1939 r. działa Winiarnia „KOKOS”, ul. Lubelska 70, vis a vis Ogrodu Miejskiego. Właściciel Wł. Julian Drzewiński. Lokal odnowiony meble nowe. Poleca: śniadania, obiady, kolacje, oraz napoje bezalkoholowe, nad wszystkim czuwa rutynowy mistrz sztuki kulinarnej.

Ciekawostki obyczajowe:

- *Słynna była z hulaszczych i bulwersujących społecznie wydarzeń restauracja Wanarskiego przy ul. Lubelska 61. Była zawsze oblegana przez konkurujące ze sobą prostytutki: Annę Humaniuk Pilichonki 18, Bronisławę Kot i Antoninę Błachanę ul. Lubelska 57 (i inne) – które często urządzały tu bijatyki między sobą. **Następnie Wanarski urządził w swej restauracji szulernię – hazardową w gry karciane.

- Kto w tym miał interes. Wszystkim w Chełmie znany jest niejaki Abuś Herszek Sznajderman, którego herbaciarnia a prościej mówiąc knajpa przy ul. Uściługskiej 15, gdzie potajemnie sprzedaje się wódkę jest utrapieniem miasta – pijatyki, awantury, burdy, wieczne scysje typów z pod ciemnej gwiazdy z policją, oto obrazek, czym jest herbaciarnia Abusia. Mimo tak negatywnych opinii policji i innych instytucji o tej spelunie – jednak Abuś otrzymał koncesję na nowy 1926 r. Komu zależało na tym procederze – może Urząd akcyzowy w imię dobra społecznego zajmie się tą sprawą.

- Właścicielka karczmy ul. Lwowska 6, Ruchla Herc, łamie przepisy i w niedziele i święta sprzedawała alkohol, kolejny raz w styczniu 1926 r. ukarana przez policję.

- Restauracja, karczma czy piwiarnia Tadeusza Rutkowskiego na Pilichonkach, w której codziennie odbywają się orgie i pijatyki, mimo, że nie ma on pozwolenia na wyszynk wódki, należałoby wreszcie zamknąć, gdyż w spelunie tej gromadzą się najgorsze męty, zakłócające spokój mieszkańców całego przedmieścia – sierpień 1926 r.

- Piwo Żywieckie z browaru Arcyksiążęcego w Żywcu. Reprezentacja: Chełm, ul. Lwowska 27 – Ignacy Piwowarczyk.

- Wojujące cukiernie. Karp Moszko, Adrjankowska 7 i Hochman Chaim, Katowska 2 obaj właściciele cukierni na kółkach, sprzedający przechodniom lody, zapalali ku sobie taką nienawiścią na tle konkurencyjnym, że zaczęli się bić. Zakłócili spokój publiczny, za co odpowiadać będą przed sądem w sierpniu 1924 r.

- Nie tylko wódka i piwo upija ale i herbatka. Znany w Chełmie i okolicy Piotr Puła zawodowy gracz (szuler i naciągacz) często przesiaduje w szulerni, spelunie i karciani czyli herbaciarni Abusia Sznajdermana przy ul. Uściługskiej. Ostatnio czyli 10 lutego 1927 r. Abuś wszystkich gości raczył specjalną herbatką, że i Puła był tak pijany, że wyładowali w Komisariacie policji i tu przespał noc i cały następny dzień, zanim wytrzeźwiał i ruszył na wtorkowy jarmark, gdzie jest mistrzem gry w trzy karty.

- „WANDA” daje w nocy od tyłu – wódkę, ale każe sobie za to dobrze płacić. Na właścicieli restauracji „WANDA” ul. Lubelska, sporządzono kilkanaście protokółów za sprzedawanie wódki w czasie zakazanym – w niedzielę, w nocy, i do tego duże ceny.

- Do Red. „Zwierciadła”. Uprzejmie proszę o zamieszczenie poniższych kilku słów: W restauracji Tuszyńskiego przy ul. Lubelskiej 50, jest kelnerem niejaki rudy Józek, który liczy ogromnie grube dodatki za usługę. Gdym zwrócił na to uwagę dał mi kilka razy po twarzy. Przypuszczam że ten „pan Józek” nie tylko ze mną, ale i z innymi gośćmi postępuje w ten sam sposób. Dlatego chcę ostrzec ludzi przed takimi przyjemnościami, i podaję fakt ten do publicznej wiadomości. *K. Suski – marzec 1927 r.*

- Listy do Redakcji. W związku z umieszczeniem przez Pana w Nr 12 Tygodnika „Zwierciadła” notatki, dotyczącej pobierania ogromnie grubych dodatków za usługę przez kelnera „rudego Józka” w restauracji Pana Tuszyńskiego, proszę podać do publicznej wiadomości, że K. Suski który miał dostać kilka razy po twarzy od rudego Józka jest w restauracji p. Tuszyńskiego, jako gość, zupełnie nieznaną. Natomiast był wypadek, że kupiec z kiosku Bolesław Suski pewnego razu wszedł do restauracji p. Tuszyńskiego w czapce – kazał sobie dać szklankę czystej wody sodowej, lecz ja żadnego udziału, jak w podawaniu wody, tak i w pobieraniu zapłaty za takową od Pana kupca Suskiego nie brałem, oraz jego szlachetnej twarzy nie dotykałem. Za napisanie kłamstw Suski został pociągnięty do odpowiedzialności sądowej-karnej Józef Waremczuk.

- W Chelmie prężnie działa Koło Chelmskiego Polskiego Towarzystwa Walki z Alkoholizmem „Trzeźwość” – zebrania w Sali przyjąć Starostwa, ul. Lubelska 55 I p.

- W sobotę i niedzielę 20 i 21 maja 1933 r. wieczorem cały elegancki Chelm daje sobie rendez-vous w restauracjach „OAZA” i „NIESPODZIANKA”. Liczne atrakcje. Loteria amerykańska. Słodka wędka. Serpentyny. Wstęp 30 gr. Zysk na cele LOPP.

- I znowu zmuszeni jesteśmy powrócić do sprawy knajp żydowskich znajdujących się w pobliżu kościoła Rozesłania św. Apostołów, orgie i pijaństwo trwa nadal, opinia publiczna domaga się odpowiedzialności, czy stan ten trwać będzie jeszcze długo, czy nadal będą awantury w sąsiedztwie naszego Kościoła itd. – marzec 1939 r.

KAWIARNIA „SIM”

T A N G O „SIM”

Jedyna wykwintna zaciszna kawiarenka,
Czyściutko, Milutko, Picolo i panienka,
Prędziutko, Grzeczniutko, i w każdym calu prym,
To „SIM”. To „SIM”. TO „SIM”

S I M

Więc wchodzę sam
Lub z panną S.E.M
Podziwiać „SIM’
Już wszyscy „som”
Pan S.A.M., pani S.U.M.
I Igo Sym.

Jedyny przytulny, rozkoszny to zakątek.
Panowie. I panie. Kolory. Rój paniątek.
Nowiny. Ploteczki. Muzyka: rim – tim – tim.
To „SIM”. To „SIM”. To „SIM”.

S I M

Więc wchodzę sam
Lub z panną S.E.M
Podziwiać „SIM’
Już wszyscy „som”
Pan S.A.M., pani S.U.M.
I Igo Sym.

*

Menu obiadowe „SIM” – jedno z wielu.

- 1 : - Rosół z makaronem lub kluseczkami lanemi,
- Zupa pomidorowa,
- Mleko zsiadłe z kartofelkami.
- 2 : - Kurcze po polsku z mizerią,
- Sztukamięs sos chrzanowy,
- Pieczeń cielęca,
- Pieczeń wieprzowa,
- Nóżki cielęce,
- Mostek po wiedeńsku,
- Pierogi chłopskie,
- Racuszki kartoflane ze śmietaną,
- Kura w potrawie.

Jarzyny do wyboru: kapusta, marchewka, szpinak, sałata, mizeria.

- 3 : - Deser: krem waniliowy, czarna kawa, herbata, lody i piwo.

Obiady z 3-dań za 1 zł., pieczywa nie dolicza się.

Dla gości 14 gazet do poczytania.

Kluby prowadzące: zabawy, rozrywkę i widowiska

- Polski Klub Towarzyski, ul. Lubelska 2: *dancingi, karty, bilard.*
- Klub Towarzyski, ul. Lubelska 70: *dancing, karty, domino, bilard.*
- Żydowskie T-wo Sportowe „Makabi”, ul. Lubelska 50: *dancing, karty, domino, bilard.*
- Powiatowe Towarzystwo Rzemieślnicze, ul. Zakątek 3: *dancing, bilard.*
- Klub Zjednoczenia Obywatelskiego, ul. Lubelska 4, *dancing, gry świetlicowe, bilard.*
- Polski Klub Społeczny (Resursa), ul. Lubelska 2, *sala-dancingi, bilard, karty.*
- Klub Szachistów, ul. Lubelska 8, *sala gry w szachy, bilard, karty, domino.*

*Powstały po uzyskaniu niepodległości i ustabilizowaniu władzy w Chelmie po 1918 r.

Skład olei mineralnych

- Libchaber Josek, plac Kościuszki.
- Dubinbaum Rywka, ul. Kolejowa 29.
- Orbrach Nuchym, ul. Kolejowa 35.
- Libchaber Abram, ul. Kolejowa 45.

Tartaki

- Tartak „BERKOS” Himelfarb i Spółka Leśna, ul. Rampa Brzeska 5.
- Tartak „SYRENA” Jan Boguszewski i Artur Kamentz, ul. Lwowska 12.
- Tartak Jan Boguszewski i Artur Kamentz, ul. Kolejowa 66.

– 1928 rok –

- Zawiadamiam, że od 1 lipca 1928 r. otworzyłem SKŁAD DRZEWA materiałów budowlanych i stolarskich przy ul. Seminaryjnej 17 – J. Goldrajch.
- SKŁAD DRZEWA BUDOWLANEGO Szwaremana przy ul. Reformackiej 27.
- SKŁAD drzewa i klepek – Breitera Bereka, ul. Kolejowa.

– 1931 rok –

- SKŁAD drzewa przy ul. 1 Maja w pobliżu ul. Lubelskiej.

Hurtownie żelaza

- Lewinsztajn Josek, ul. Pijarska 1.
- Lewinsztajn Jakób, ul. Lubelska 22.
- Mazurkiewicz Ignacy, ul. Lubelska 59.

Perfumeria – kosmetyka

- Nowoczesna Kosmetyka i Galanteria, I. Sznycer, ul. Lubelska 70 – 1928 r.
- Perfumeria Artykuły Chirurgiczne i Różne Materiały, Stanisław Rokitowski, ul. Lubelska 56, otwarty 4 lutego 1930 r. – poleca: mydła toaletowe, pudry dziecięce, kremy, perfumy, artykuły gumowe, esencje do wódek, pasty, szczotki, paliwa, farby do skór itd.

Magazyny – składy – hurtownie

- Magazyn obuwia męskiego damskiego i dziecięcego, W. Królikowski, ul. Lubelska 6, przy magazynie Pracownia Obuwia na zamówienie.
- Handel Win, Wódek i Likierów, M. Elbaum, ul. Lwowska 1.
- Skład win, wódek i towarów kolonialnych St. Łuczkowski, ul. Kolejowa 101.
- Skład żelaza, A. Sz. Cymermana, ul. Kopernika (*kupuje: żelazo, miedź, mosiądz*).
- Polski Związek Spółdzielczy w Chełmie, składy: ul. Brzeska 16 i ul. Kolejowa 97, biuro: ul. Brzeska 16. (*Hurtowa sprzedaż soli, cukru, nafty, towarów kolonialnych etc., oraz Główna Składnica wyrobów tytoniowych*).
- Pierwszy Chrześcijański Skład Maszyn do Szycia w Chełmie, ul. Lubelska 71, P. Kozak i J. Gwardiak, (*oddział w Lublinie*): *poleca maszyny „Singera” i innych firm 5-1 gwarancja, wykonuje wszelkie roboty wchodzące w zakres reperacji.*
- Lubelski Syndykat Rolniczy Filia w Chełmie, ul. Kolejowa 115, Sklep detaliczny ul. Lwowska 13. *Poleca: wielki wybór maszyn i narzędzi rolniczych, żelazo handlowe, galanterię smary, narzędzia rzemieślnicze, nawozy sztuczne, szkło szybowe, nasiona.*
- Hurtowa i detaliczna sprzedaż owoców w Chełmie ul. Pocztowa 50, Kaling.
- Skład masła i artykułów spożywczych, Moszka Sołowiejczyka, ul. Lubelska 43.
- Artykuły Elektrotechniczne, Radiowe, Rowerowe i Samochodowe poleca „TECHNIKA” inż. W. Jodko, ul. Lubelska 59 (*instaluje siłę i światło elektrycznego*).
- Skład Maszyn i Narzędzi Rolniczych części zamienne do maszyn żniwnych i narzędzi rolniczych, Michał Lorenc i Kazimierz Kobusiewicz, ul. Lwowska 9, *kupno i sprzedaż nasion, skład węgla górnośląskiego, sprzęt gospodarczy, skład broni i amunicji.*
- Najtańsze źródło, Futer, po cenach hurtowych, Józef Szajn, ul. Lwowska 4.
- Sprzedaż towarów kolonialnych i wyrobów cukierniczych „REDUTA”, ul. Lubelska 67 – specjalność firmy: kawa i herbata.
- Skład Żelaza Bracia Lewinsztein, Mały Rynek 19, *wyroby żelazne, belki żelazne, odlewy kuchenne, blachy cynkowe, ocynkowane i żelazne.*
- Skład materiałów budowlanych i technicznych – Sz. Helfenbein S-cy: *egzystuje od 1898 r. w Chełmie, róg Lubelskiej i Szkolnej 2.*
- Artykuły elektrotechniczne radiowe, rowerowe, A. N. Binsztok, ul. Lubelska 30.
- Skład materiałów opałowych i budowlanych – Sz. Glinzman, ul. Lwowska 10.
- Magazyn Manufaktury i gotowych ubiorów męskich, damskich i dziecięcych i futer, M. Rozenbaum, ul. Lubelska 28, *wielki wybór: sukna, kortów, wełny, jedwabiu, pluszu, kołder, koców, chodników, pokryć mebli itd.*
- Zawiadamiam, że swój Skład rowerów i maszyn do szycia przenieśliśmy z ul. Lubelskiej 4 na ul. Lubelską 57 (róg 3 maja) *obok Chełmskiego Kupieckiego Syndykatu Handlowo-Rolniczego – J. Goldfeld.*
- Dom Handlowo-Zbożowy Sz. Barenholca, ul. Lubelska 54, *kupuje każdą ilość zboża wszelkiego rodzaju.*
- Magazyn konfekcji damskiej, męskiej, dziecięcej A. Zajączkowska, Lwowska 8.
- Dom Handlowy „SNOP” w Chełmie : Kantor – ul. Brzeska 16, Magazyn – ul. Kolejowa 80. Oddziały : Brześć ul. Białostocka 15 i Lublin ul. Kościuszki 7. (*skupuje – siano, słomę, owies, żyto*).
- Skład węgla i drzewa opałowego, B. Nafalski, ul. Kolejowa 34 – *z dowozem do domu – (po roku czasu spółki sam prowadzi interes).*
- Handel win, wódek, towarów kolonialnych i spożywczych J. Szulzinger, ul. Lubelska 58.
- Dom-Magazyn Handlowo-Rolniczy K. Kobusiewicza: Centrala – ul. Lubelska 15 lub 17, Filia ul. Lwowska 6 – *skład broni i amunicji myśliwskiej i inne akcesoria.*

- Otwarty został, *listopad 1924 r.*, chrześcijański skład opału „BAZAR POLSKI” dostarcza: drzewo, węgiel kamienny, drzewo budowlane, wapno, itd. ul. Trzeciego Maja, obok Kasy Skarbowej.

- Skład win i wódek, P. Tenenbaum, ul. Lubelska 23 – *grudzień 1924 r.*

- Hurtowy skład piwa Zwierzynieckiego – przedstawiciel na Chelmie, Walerian Górski, ul. Lwowska 23.

- Skład wszelkich alkoholi, J. Czerniak, ul. Lubelska 36.

– 1925 rok –

- Skład-Sklep Win, Wódek i Likierów, Heleny Odorkiewicz, ul. Lubelska 70 (sklep 4), poleca też wyroby tytoniowe.

- Skład maszyn do szycia – *znany ze swej dobroci firmy „Mundlos” i poleca też wielki wybór maszyn do pisania i rowerów* – skład otwarty w Chelmie 30 stycznia 1925 r., przy ul. Lubelskiej 4. Z poważaniem Biuro Handlowo – Komisowe Julian Goldfeld ul. Lubelska 4 vis a vis Red. „Zwierciadła”. Uwaga: Skład Rowerów i maszyn przeniosłem z ul. Lubelskiej 4 na ul. Lubelską 57 (róg 3 maja).

- Magazyn Sukienno – Bławatny : Manufaktura B. Goldfelda, ul. Lubelska 46, poleca wszelkiego rodzaju towary manufakturalne. Dla wojskowych i urzędników na raty.

- Skład futer, czapek oraz płaszczy gumowych i impregnowanych, S. Szczupak, ul. Lubelska 21. Przyjmuje wszelkie roboty krawieckie i kuśnierskie.

- Skład węgla i drzewa, ul. 3 Maja, róg Lubelskiej 57, Andrzej Pawłowski .

- Skład mebli, artykułów podróжных i galanteryjnych. Grunstejn, ul. Lubelska 52.

– 1926 rok –

- Sprzedaż win wódek, likierów, tytoniu, papierosów oraz świec kościelnych i artykułów Kolonialnych Spożywczych, ul. Lwowska 9 – W. Zajączkowski.

- Magazyn Konfekcji – damskiej i męskiej – Wandy Grondkowskiej, ul. Lubelska 54. (dawna „Spójnia”) – poleca: kapelusze damskie i materiały galanteryjne.

- Siewnik 17-rzędowy radełkowy „Superjon” i motocykl „Adler” 4-konny, do sprzedania. Fabryka Maszyn i narzędzi rolniczych, ul. Sienkiewicza 2 – Bałaziński.

- Od 8 sierpnia 1926 r. przy ul. Uściługskiej 1, (dawniej jako wojskowy) zostanie otwarty, Detaliczny Skład Mięsa wołowego i cielęcego pierwszej jakości – Icko Kerer.

- Części i materiały do radio-aparatów, przybory elektrotechniczne i żarówki „OSRAM” w magazynach jubilerskich i elektrotechnicznych J. Goldberga, Lubelska 53.

- Duży wybór szkła szybowo-lagrowego, lustrowego, prasowanego i kolorowego wyborowego gatunku i wszystkich rozmiarów. Polecam duży wybór lamp, fajansów, naczyń kuchенно-emaliowanych i różnych naczyń stołowych szklanych. Przyjmuje wszelkie roboty wchodzące w zakres robót szklarstwa. Z. Sfard, Mały Rynek 17.

- Węgiel po 1 zł. za pud, drzewka owocowe 4-letnie po 3 zł. 85 gr. za sztukę w Spółdzielni „ROLNIK” przy ul. Obłońskiej 18.

- Skład Materiałów Budowlanych „MUR” ul. Kolejowa 91, poleca : wapno, cement, papę, smołowiec, cegłę, glinę ogniotrwałą, kafle, gips, gwoździe, trzcinę itd.

– 1927 rok –

- Wiedeńska Fabryka Mebli Zypsera na nowo otwarta została z najnowszym urządzeniem PF „LUX”, ul. Kolejowa 64. Skład najnowszych mebli – sprzedaż.

- 7 listopada 1927 r. została otwarta w Chelmie ul. Lubelska 86 (za pocztą obok więzienia) – Lwowska WYMIENIALNIA : czynności, której polegają na tym, że nabywamy surowiec a mianowicie: len i konopie czesane i nieczesane, pakuły lniane i konopne, przędzę zgrzebną, konopną i lnianą, oraz pakuły. W zamian za nabyty surowiec dajemy bez dopłaty: płótno białe i kolorowe, płócienka, obrusy, ręczniki, cajgi itd. oraz płótno włościańskie: zgrzebne, konopne i lniane. Uwaga: Przyjmuje powyżej wymienione surowce po najwyższych cenach a swój towar oddaje za najniższe ceny.

– 1928 rok –

- Skład MEBLOWY, ul. Lubelska 52 – Filia nasza mieści się przy ul. Pocztovej.
- Skład ROWERÓW oraz artykuły techniczne, elektro-techniczne i radiowe, ul. Lubelska 66, wykonuje instalacje elektryczne dzwonkowe i sygnalizacyjne.
- Hurtownia tytoniu, Ludwika Kochańskiego.
- Zarząd Oddziału PCK w Chełmie chce oddać w administrację prowadzenie – HURTOWNI SOLI – prosi o zgłaszanie się reflektantów pod adres : Feliks Frąckiewicz – Wydział hipoteczny w Chełmie lub St. Rubinson – Bank Spółdzielczy w Chełmie.
- W celu udogodnienia i ożywienia stosunków handlowych z naszymi odbiorcami z Lubelszczyzny i Wołynia – utworzyliśmy w Chełmie przy ul. Obłońskiej 19 własny Oddział oraz skład fabryczny. Kierownictwo Oddziału powierzyliśmy firmie: Chełmskie Biuro Handlowe J. B. Mazurkiewicz i S-ka.
- Stara znana angielska fabryka obuwia mechanicznego wyrobu N.B.P. podaje do wiadomości, że jedynym jej przedstawicielem jest w Chełmie, MAGAZYN OBUWIA, M. Bursztyn, ul. Lubelska 51.
- Fabryka obuwia mechanicznego marki „SŁOŃ” S-ka Akcyjna w Warszawie podaje do wiadomości, że jedynym jej przedstawicielem jest w Chełmie, MAGAZYN OBUWIA, M. Bursztyn, ul. Lubelska 51.
- Hurtownia tytoniu, Ludwika Kochańskiego przy ul. Reformackiej.
- Skład wódek, win, likierów krajowych-zagranicznych, J. Czerniak, ul. Lubelska 36.

– 1930 rok –

- SPÓŁKA TANIEGO OBUWIA przy ul. Reformackiej 1, w styczniu 1930 r. została rozdzielona i przeniesiona na ul. Pocztową 1 – M. G. i Spółka.
- Od niedzieli 30 marca do wtorku 8 kwietnia 1930 r. przy ul. Mały Rynek 5 (w lokalu byłego kina „Wersal”) czynna, Wielka propagandowa wystawa i sprzedaż kilimów Gliniańskich i Zakopiańskich, o artystycznych wzorach od 15 zł., oraz barwnych pasiaków łowickich (narzuty, kapy, dywaniki) – opłata wejściowa 50 i 25 gr.
- DOM ROLNICZY – K. Kobusiewicza, ul. Lubelska 17 (firma egzystuje od 1904 r.). Poleca: rowery krajowe i zagraniczne, maszyny do szycia „Rast & Gasser”, wirówki Alfa-Lawal; posiada na składzie: żniwiarki, kosiarki M-c Cormick Massey Harrisa, części żniwne Deering, Wooda – Broń krótka i amunicja, Dubeltówki Nowotnego i inne.
- Skład Hurtowy Towarów Kolonialnych, Palewskiej, ul. Kopernika.
- Skład Futer, Mały Rynek, Eliasza Szczupaka.
- Nowo otwarty magazyn zegarów, platerów i biżuterii pod firmą Sz. Koltun w Chełmie, przy ul. Mały Rynek 5 w domu Łuczkowskiego.
- Klienteli m. Chełma i okolicy z dniem 23 października 1930 r. otworzyłem przy ul. Mały Rynek 5 w domu E. Łuczkowskiego (byłe kino „Wersal”) – nowy Magazyn biżuterii, zegarów i platerów. *Z poważaniem Sz. Koltun.*

– 1931 rok –

- Magazyn obuwia „WYGODA” chwilowo przeniesiony w podwórze tegoż domu oficyna I piętro we własnym mieszkaniu właściciela magazynu – M. Bursztyn.
- Magazyn z gotową tandetą – ubranie, Josef Fudym, ul. Lwowska 40.

– 1932 rok –

- Skład Materiałów Aptecznych, Leontyny Horowiczowej, ul. Lubelska 44 (vis a vis hurtowni tytoniowej): wybór – kosmetyki, perfumerii, galanterii i drożdży winnych.
- Nowo założony skład, Manufaktury i gotowych ubiorów, ul. Rynek Lubelski 50.
- Skład gotowych ubrań i manufaktury, ul. Lubelska 28, Menasz Rozenbaum.
- Żarówki, baterie, szkło na składzie, B. Mazurkiewicz, ul. Lubelska 59, składy kuchenne i stołowe ul. Lubelska 56.

– 1934 rok –

- Skład futer, kapeluszy i czapek, Hermana Szajna – Firma istniejąca w Chelmie od 56 lat – została zlikwidowana. Informacja ze stycznia 1934 r.

- Magazyn papieru, papy itd. na posesji R. Korenzychera, ul. Kolejowa 35.

– 1936 rok –

- Kuchenki Spirytusowe, niezastąpione w gospodarstwie domowym, palniki spirytusowe-żarowe. Skład Naczyń Kuchennych., T. Kontowt i Ska, ul. Lubelska 73.

- TECHNOLIT ul. Pierackiego 8 – materiały techniczno-budowlane i opałowe, drzewo budowlane, cement, wapno, papa, węgiel górnośląski, drzewo opałowe.

– 1939 rok –

- Dom Rolniczo-Handlowy S-ka Z. Kobusiewicz i J. Mostowski, ul. Lwowska 9, poleca materiały opałowe, artykuły rolnicze, gospodarstwa domowego, broń i amunicję.

Kto już nabył strawę
Dla gardła i brzucha
Niech jeszcze zabawę
Dla swego da ucha
I mojej życzliwej
Rady niech posłucha:
Niechaj kupi RADJO
(Bardzo NISKA CENA)
Ale w naszym sklepie
u I. Graupena
Pod dwudziestym pierwszym
Ulica Lubelska –
[i duszy daj pokarm –
Nie tylko dla cieleska].
A gdy noc swój całun
Nad ziemią rozłoży –
Elektryczne światło
Rozjaśni two oczy –
**NAJLEPSZE ŻARÓWKI
I NAJNIŻSZA CENA**
Tylko w znanym sklepie
u I. Graupena
Również inne rzeczy
Znajdziesz tam prześliczne –
Nawet APARATY
Są FOTOGRAFICZNE
ELEKTRO-FOTO-RADJO
artykuły elektryczne, fotograficzne i audjowe
I. GRAUPEN
Chełm, Lub. ul. Lubelska 21.

Sklepy

- Sklep Kolonialny Galanteryjno – Spożywczy w tym alkohole, tytoń, papierosy rodziny A. W. Zajączkowskich, ul. Lwowska 9.
- Sklep Kolonialno – Spożywczy przy *trafice tytoniowej*, Jana Chomika, ul. Kolejowa 141 *przed stacją kolejową PKP*.
- Chrześcijański Sklep Spożywczy, Bolesława Paszyca, ul. Lubelska 88
- Polski Sklep towarów łokciowych, J. Szajblerowej i Synów, ul. Lwowska 9.
- Sklep Kolonialno-Spożywczy, Bazylego Charlamowa, ul. Trubakowska 5.
- Sklep artykułów technicznych i elektrycznych w tym rowerów *oraz warsztat reparacyjny „TECHNOEL”*, H. Kamentza, ul. Lubelska 70, *róg Obłońskiej* – posiada też piorunochrony oraz Filie przy ul. Lwowskiej.
- Chrześcijański sklep towarów łokciowych „BŁAWAT”, J. Dietrych. Lubelska 71.
- Sklep Galanteryjny H. J. Gogolewski ul. Lubelska 73, Filia (Nad BATA) ul. Lubelska 64 I piętro. Poleca: krawaty, skarpety, kołnierzyki, rękawiczki, pończochy, chusteczki do nosa, szelki, bieliznę męską damską i dziecięcą, podwiązki, wstążki, torebki, komplety do chrztu, przybory do szycia.
- Chrześcijański Polski Sklep Bławatny W i H Szajbler, ul. Lwowska 9 i filia ul. Lubelska 32, posiada: suknie damskie, *palta*, *kamgarny na garnitury męskie i smokingi*, *jedwabie na suknie balowe*, *obrusy*, *serwety*, *kapy narzuty*, *ręczniki*, *koldry*, *dywany*, *itd.*
- Sklep Galanteryjny, G. Kowaczyk, ul. Lubelska 52, *poleca towary: konfekcyjne, pończosznicze, bieliźniane, wełniane i wszelkie artykuły wchodzące w zakres galanterii.*
- Wytwórnie cukierków *były dwie żydowskie*, Jankiela Figielmana, ul. Lubelska 21, i Moszko Feldmana, ul. Narutowicza 16 wytwarzali ok. 26.200 kg cukierków rocznie.
- Cukiernia-manufaktura rodzinna, Władysław Karwowski, ul. Pierackiego 8.
- Sprzedaż Towarów Włóknistych E. Szmuc, ul. Lubelska – i od 1932 r. sprzedaż Towarów Włóknistych Franciszki Szmucowej, ul. Lubelska 30, (vis a vis Starostwa).
- Sklep Kolonialny, L. Sprzączko, ul. Lubelska 52.
- Polski Sklep Spożywczo – Galanteryjny, Plac 3 Maja, *powstał w lokalu dawnej Spółki Myśliwskiej w maju 1924 r. – na wzór zagranicy.*
- Sklep wędliniarski – A. Bauer, ul. Lubelska 44.
- Sklep galanteryjno – kuchenny, J. B. Mazurkiewicz i J. Białowas, ul. Lwowska 8 dom p. Nowickiego (naprzeciw „Pomocy”) : *sprzedaż różnych naczyń kuchennych itd., oraz czeskie szkło, kubki, patelnie, tortownice, szkło do lamp.*
- Sklep Alkoholi *egzystuje od 1843 r. w Chełmie*, pod firmą A. Świdorski.
- Sklep kolonialny i alkoholi, Władysława Nowickiego, ul. Lwowska 8.
- Sprzedaż towarów włóknistych, Franciszka Szmucowa, ul. Lubelska 30.
- Sklep towary kolonialne, spożywcze, alkohole. J. Szulzinger, ul. Lubelska 58.
- 1925 rok –
- Sklep Kompanii „SINGER” otwarty 15 stycznia 1925 r. w Chełmie przy ul. Lubelskiej 70 poleca: wszelkie maszyny do szycia (uwaga: *poszukuje się agentów na powiat, Chełmski, Włodawski, Luboml – Singer Sewing Machine Company.*
- „SPÓJNIA”, ul. Lubelska 48 – *nowości: kapelusze, dodatki do sukien itd.*
- Sklep spożywczy dobrze prosperujący sprzedam – St. Kabala, ul. Lubelska 92.
- Sprzedaż drożdży została przeniesiona z ul. Lubelskiej 8\5 – na ul. Lubelską 66, sklep J. Gromskiej – Hurt i Detal, J. Omiljanowski.
- Sklep ul. Lubelska 57 róg 3 Maja – Chełmski Kupiecki Syndykat Handlowo-Rolniczy sp.z.o.o.: kierownik-współwłaściciel Bronisław Kłopotowski.
- „POLSKA WIEŚ” – sprzedaje owoce wszelkiego rodzaju, artykuły spożywcze pierwszej potrzeby i piwo w butelkach, ul. Lubelska 66.

- Sklep bławatny, Krigera, ul. Lubelska 62.
- Sklep, H. Białkowskiej ul. Lwowska.
- Sklep, Rytki Palman ul. Wojsławicka 4.

Informacje: Za pobieranie zawyżonych cen spisano protokoły przez policję właścicielom sklepów przy ulicach: Szkolna 13, Katowska 6 i 7, Piłsudskiego 7, Pijarska 1, Sadowa 17, Uściługska 37, Sienkiewicza 5 i 9 i Pilichonki 133 – 90% to Żydzi.

– 1926 rok –

- Żarówki marki „OSRAM” i inne przybory elektrotechniczne i piorunochrony w sklepie I. Goldberga – ul. Lubelska 53 (róg Lwowskiej).
- Sklep spożywczy, Dietrycha ul. Lubelska 71.
- Od 28 sierpnia 1926 r. w moim sklepie tytoniowym ul. Lubelska 8 – prowadzę sprzedaż gazet i dzienników : W. Samulik.
- Sklep Kolonialno – Spożywczych i Delikatesów, ul. Lubelska 80 lub 90 – Stefan Nowicki.
- Nowo otwarty Sklep Spożywczo – Kolonialny „KORZYŚĆ” ul. Lwowska 12, przez kupca Stanisława Łuczkowskiego: handel win, wódek i likierów.

– 1927 rok –

- Sklep Spożywczy z towarem sprzedam. Wiadomość St. Kabala ul. Lubelska 92.
- Młyn Rejowiec, Julian Jarosławski: sprzedaż artykułów mącznych, sklep własny w Chełmie ul. Lwowska 9, poleca: mąkę pszenną i żytnią, kasze, otręby itd.
- Tylko u Sakowicza, ul. Lubelska 70. Cukierki od kaszlu i chrypy nieźrównanej dobroci *ziołowo – miodowo – słodowe* i pączki z wiśniami i różą, faworki, czekoladki.
- Sklep Heleny Odorkiewicz, ul. Lubelska 70 – Wszelkie alkohole !
- Sklep alkoholowy wódka i wino prowadzi Kubicki przy ul. Kolejowej.
- W lutym 1927 r. założono sklep mączny przy ul. Lwowskiej – dla uciechy gospodyń. Można by też założyć tak potrzebną w Chełmie mydlarnię.
- Sklep Kolonialno – Spożywczy do sprzedania z towarem ul. Lubelska 90.
- 15 października 1927 r. powstaje nowy sklep konfekcji damskiej i dziecięcej oraz galanterii „TANIE ŹRÓDŁO”, właściciel Hanaszyńska, ul. Lubelska 62 w dawnym lokalu p. Krygier Wojnowskiej.
- Nowo otwarty Sklep porcelany szkła i naczyń kuchennych, Spółdzielczych Stowarzyszeń Spożywców „POMOC” w Chełmie ul. Lwowska 9.
- Zawiadamiam że z końcem grudnia 1927 r. otworzyłem Sklep Spożywczo – Kolonialny, ul. Lubelska 65 (gmach Magistratu) – M. Soczyński.

– 1928 rok –

- 10 stycznia 1928 r. otworzyłem przy ul. Lubelskiej 75, Sklep instalacyjny elektryczny i reparacyjny „INSTALATOR” – W. Szurmiński.
- 1 lutego 1928 r. otworzyłem Sklep Kolonialno – Spożywczy ul. Reformacka 17. Produkty pierwszej pomocy i jakości: gorące mleko, kawa, parówki, serdelki, jaja itp. na miejscu – Ż. Ruszkowska.
- Sklep figur, szkła stołowego, porcelany, wyrobów kamiennych i glinianych doniczek itd., Stanisław Osóbka ul. Lubelska 73, dom Boguszewskiego (obok kina Oaza).
- Zakupy na święta tylko w Sklepie artykułów mącznych J. Jarosławskiego, ul. Lwowska 9, i tak : mąka pszenna i krupczatka; towary kolonialne rodzynki, migdały, kawa, herbata, cukier itd.; masło roślinne i naturalne.
- Nowo otwarty Sklep Galanteryjny, F. Falkowskiej, galanteria damska, męska i dziecięca ul. Lubelska 73 (obok kina „Oaza” w nowym domu Boguszewskiego).
- 1 września 1928 r. otwarto na Starostwie przy budowie Dyrekcji – Tani Sklep Robotniczy – zaopatrzony w artykuły spożywcze, jak pieczywo, mąka, słonina, wędliny, kasza, herbata, cukier, itd. Wkrótce zostanie uruchomiona KUCHNIA która będzie

wydawać: śniadania, obiady i kolacje. Udzielany będzie kredyt dla pracowników stałych. Nie przepłacajcie gdzie indziej – kupujcie tylko w Tanim Sklepie Robotniczym.

– 1929 rok –

- W marcu 1929 r. ogłoszono upadłość Sklepu „TECHNOEL” w Chełmie przy ul. Lubelskiej 78. Sklep opieczętował komornik sądowy a właściciel Owsiej Munwez aresztowany przez policję i osadzony w więzieniu. Munwez znany w Chełmie, wspólnik Rabinowicza dzierżawcy elektrowni. Osadzenie w więzieniu nastąpiło wskutek żądania firmy „Wschód” w Przemyśle – która mu zarzuca podstępne bankructwo. Nie był w stanie wykupić weksli a w Sklepie były resztki towaru. Sąd wyjaśni wątpliwości.

- Sklep wspólny Spożywczy i Zegarmistrzowski, Nisenbauma Joska i Hausmana Szmula – ul. Kolejowa 67.

- Sklep Stapora Stanisława, ul. Lubelska 86.

- Sklep Grynsztejna Joska, ul. Lubelska 52.

- Sklep ELEKTRYCZNY żarówki, przybory elektryczne, itd., Braci Kirszenberg, ul. Lubelska 18 (róg Szkolnej).

- Sklep ELEKTRO – FOTO – RADIO artykuły elektryczne, fotograficzne i radiowe, I. Graupen, ul. Lubelska 21.

- Sklep na Targowicy sprzedam tanio bez towaru lub wynajmę – Królikowska, ul. Sienkiewicza 10.

- Od 1 października 1929 r. w moim Sklepie Spożywczo – Kolonialnym ul. Lubelskiej 52, uruchamiam sprzedaż wódek czystych monopolowych oraz wszelkiego rodzaju win, wódek słodkich i likierów krajowych i zagranicznych – Leon Sprzączko.

– 1930 rok –

- N. Sztrum, ul. Lubelska 24/26 (*naprzeciw kościoła parafialnego*). Poleca: złote obrączki ślubne z drogocennymi kamieniami, sygnety, papierośnice srebrne i złote, zegarki złote, srebrne, niklowane i stalowe oraz zegary ścienne.

- Sklepy Bławatne: J. Szajblerowa i Syn ul. Lwowska 9, F. Szmucowa ul. Lubelska 32, Rozen i Erlich ul. Kopernika 1; (*oraz sprzedaż tkanin a w szczególności towarów białych K. Scheiblera i L. Grohmana*).

- Skład wódek i sklep przy ul. Lubelskiej, Tenenbauma.

- Sklep z wiktuałami S.R. przy ul. Podwalnej 3.

- Sklep spożywczy, Cipy Edelsztajna, przy ul. Szkolna 11.

- Sklep firmy „Gebe” przy ul. Kopernika 11.

– 1932 rok –

- Drożdże winne i przybory do wyrobu win w domu, poleca firma, Stanisław Rokitowski, ul. Lubelska 56.

- Motocykle okazjnie i tanio do sprzedania – 1 Maja 32.

- I. Goldberg, ul. Lubelska 53 (róg Lwowskiej) poleca: wszelkie materiały elektrotechniczne, żarówki, żyrandole, lampki nocne, itp. Radioaparaty, wszelki sprzęt radiowy, baterie anodowe. Aparaty fotograficzne, klisze błony, papiery i chemikalia. Przyjmuję wszelkie akumulatory radiowe i samochodowe do ładowania i reperacji.

- Wielki Bazar Przedświąteczny na Górcie w dniach 17, 18 i 19 grudnia 1932 r. urządza: Towarzystwo Miłosierdzia Chrześcijańskiego parafii Mariackiej, działy: spożywczy, choinkowy z ozdobami, podarki i inne. Dochód na cele Towarzystwa.

– 1933 rok –

- Sklep detalicznej sprzedaży wyrobów tytoniowych w hurtowni tytoniowej – Franciszka Pawlaka, ul. Lubelska 59.

- Teodor Wajs, ul. Lwowska 9, poleca części do kosiarek i żniwiarek wszystkich systemów jak: Dering, M-c Cormik Wood, Osborn, Harris i inne.

- Sklep wyrobów tytoniowych i owoców ul. Lubelska 82.

- Sklep Bławatny ul. Lubelska 24, właściciel Piachos Goldman.
- Sklep do wynajęcia ul. Lubelska 35, M. Szajn.
- Sklep Władysława Nowickiego, ul. Lwowska 8.
- Sklep Jankła Czesnego (zamieszkały ul. Seminaryjna 6).
- Sklep z biżuterią, Sztruma Nuchima, ul. Lubelska 24.
- Sklep z artykułami spożywczymi, Opatowskiej, ul. Pocztowa 13.
- Chrześcijański Sklep Galanteryjny, Marian Malinowski, ul. Lubelska 43.
- Chrześcijański Sklep Odzieży, H. Ludwig, ul. Lwowska 1 i ul. Lubelska 37.
- Sklep Spożywczo-Tytoniowy Władysławy Paszycowej, ul. Hrubieszowska 35.
- Sklep Spożywczy, Stefana Kabali, ul. Hrubieszowska 80.
- Sklep Spożywczo Wódczany, ul. Lubelska 118.
- Sklep Wacława Błazuckiego.

– 1937 rok –

- Chrześcijański Sklep Bławatny, J. Stanik, ul. Lubelska 45, *obok apteki Walewskiego* – welny, suknie, ubrania, jedwabie, itd.

- W kwietniu 1937 r. w okresie przedświątecznym lotna komisja Starostwa Powiatowego dokonała kontroli cen i lustracji sklepów i ukarała za oszustwa i nie ujawnianie cen na sprzedawane artykuły: Szyncera właściciela sklepu z kosmetyką ul. Lubelska 70 i jego sąsiada Josefa Brajtenbrota za brak cen na wyrobach kunsztu cukierniczego oraz Józefa Kamińskiego właściciela wyrobów masarskich ul. Kolejowa 2.

- Sklep Galanteryjny, G. Kowacyk, ul. Lubelska 52.

- Chrześcijański Sklep Galanteryjno-Konfekcyjny, Kazimiera Zajączkowska, ul. Lwowska 7 – poleca: welny, jedwabie, bluzki, pończochy, pościel, firanki, obrusy, kapy.

– 1938 rok –

- 1 września 1938 r. przenoszę moje sklepy z ul. Lwowskiej 1 i Reformackiej 15, do dużego lokalu przy ul. Lubelskiej 38 (*obok apteki Walewskiego*) jako Chrześcijański Sklep Odzieży (*odzież męska, damska, dziecięca letnia i zimowa*) – H. Ludwig.

- Sklep Galanteryjny, J. i A. Tuszewskie, ul. Lubelska 81 *naprzeciw ogrodu miejskiego*

– 1939 rok –

- 1 lutego 1939 r. otworzony Sklep Spożywczy, pod firmą Teofil Kołodziejczyk, ul. Lubelska 65 (w gmachu Magistratu). Artykuły: Kolonialne, Spożywcze, Cukiernicze.

- Wzorowo prowadzony warsztat-dział reperacji obuwia i reperacji pończoch w Sklepie – Polska Spółka Obuwia „BATA” S. A., ul. Lubelska 64.

- Rakiety Tenisowe Polskiej Fabryki „TREMA”, poleca firma Stanisław Rokitoski, ul. Lubelska 56.

- Zofia Zienkiewicz, ul. Lwowska 9. Poleca Nasiona – Farby.

- Sklep Bławatny H. i W. Szajbler z ul. Lubelskiej 32 został przeniesiony na ul. Lubelską 57 róg z ul. 3 Maja do lokalu własnego.

- Potrzebna panienka do Sklepu dobrej prezentacji. Zgłoszenia: Chrześcijański Sklep Odzieży, ul. Lubelska 37.

Ciekawostki :

- Władze Chełmskie w styczniu 1928 r. udzieliły pozwolenia na handel w niedzielę hurtowemu składowi wyrobów tytoniowych p. Fryda, są pogłoski, że otrzymać ma takie pozwolenie drugi rekin hurtownik tytoniowy p. Babat. Odbija się negatywnie to na setki innych sklepów. Dotychczas pozwolenia na handel papierosami w niedzielę miały jedynie kioski gazetowe. Apelujemy w tej sprawie do Przewodniczącego Wydziału

Powiatowego i do Naczelnika Urzędu Akcyz i Monopoli w Chelmie – wszystkie trafiki winne pracować na równych prawach.

- Chłope polski masz w ręku bat ! Stałym zjawiskiem mimo surowych kar policyjnych, jest wykupywanie przez żydowskich handlarzy produktów żywnościowych wprost z wozów na drogach dojazdowych do miasta. W dniu targowe można zauważyć całe gromady żydostwa oblegające natrętnie wozy wieśniaków wydzierających sobie z krzykiem właściwym tej rasie produkty i ofiarując za nie ceny sobie dogodne. Możemy wyobrazić sobie jak np. masło które Żydzi skrobią brudnymi paznokciami próbując smak towaru lub co ciekawsze, w garnku ze śmietaną wkładają brudny palec który oblizują. Właśnie tymi palcami przed chwilą badało się tłuste i brudne przede wszystkim, podbrzusze drobiu – styczeń 1939 r.

FIRMY :

- Firma „Mazurkiewicz” – min sprzęt domowy
- Firma „Kontoft” – min sprzęt domowy
- Firma „Sklep żołnierski 7 pp. Leg.” – min artykuły spożywcze i domowe
- Firma „Kultura” – min artykuły szkolne

Gdy się wam niechcący przepalą **żarówki**,

A w kieszeni nie ma nawet i złotówki,

To wtedy pociemku, siedzi tylko głupi,

Bo mądry na kredyt zaraz sobie kupi!

U Braci Kirszenberg Lubelska róg Szkolnej

(Każdy z braci kupiec jest sprytny i zdolny)

Więc kupuje u nich biedny i bogaty,

Bo tanio sprzedają i jeszcze na raty —

Elektryczne lampy, żyrandole różne...

Baterijki, małe latarki podróżne...

Bracia KIRSZENBERG

Wielki wybór lamp, żarówek i przyborów elektrycznych,

Ozdobne lampki reklamowe i choinkowe.

Chełm, ul, Lubelska 18 (róg Szkolnej).

Hotele – pokoje umeblowane

- Hotel „Centralny”, Wajnryb-Wejnberg Kiwa. ul. Lubelska 42.
 - Hotel „Viktoria”, Lewinsztein Berko, ul. Lubelska 30.
 - Hotel „Angielski”, Fiszer Chil, ul. Św. Mikołaja 12. \ (ul. Szkolna).
 - Hotel „Bristol”, Achtman Berko, ul. Kopernika 10.
 - Hotel „Kowelski”, Wagenfeld Szajndla, ul. Kolejowa 85.
 - Hotel „Warszawski”, Mendel i Hinda London, ul. Brzeska-Sienkiewicza 4.
 - Hotel „Kolejowy”, Wagenfeld Majer ul. Kolejowa 143.
-
- Pokoje Grynsztajn Szajndla, ul. Pierackiego 5.
 - Pokoje Rajsfeld Mincia, Podwalna 5.
 - Pokoje Lis Jankiel, Szkolna 3.
 - Pokoje Karp Josek, Szkolna 6.

Bursa im. S. Brzóska przy Gimnazjum – *Jedno z pierwszych od 1931 r. na kresach szkolne młodzieżowe schronisko ruchu turystycznego – umieszczone w krajowym systemie budowli-schronisk .*

- Przy ul. Seminaryjskiej w Chełmie mieścił się żydowski dobroczynny dom noclegowy dla podróżnych wyznania mojżeszowego.

- Andrzej Zieliński ze Sztabu Generalnego przybywszy w lipcu 1927 r. do Chełma kazał się dorożkarzowi zawieźć do najlepszego hotelu. Dorożkarz przywiózł go do Hotelu „Wiktorii”. Tu otrzymał gość numer-pokój w takim stanie, że nie mógł w nim wytrzymać i udał się na policję z prośbą o interwencję. W tym czystym pokoju w dyskretnym naczyniu stały sobie odchody pozostawione przez poprzedniego gościa, bielizna brudna, pluskwy na ścianach. Jednym słowem w pierwszorzędnym hotelu pierwszorzędny porządeczek.

- Żydowskie hotele bolączką społeczeństwa (*właściwie od 1925 r.*)! Posiadamy w Chełmie aż 6 hoteli, ileż jeszcze zajazdów, pokoi umeblowanych, nawet prywatnych domów noclegowych, a wszystkie w rękach synów Izraela. Doświadczenie wiekowe współzycia mówi nam o czystości i zapachach żydowskich mieszkań, domów i zabudowań. Często kroniki policyjne donoszą, że miejsca te są też domami schadzek przygodnych par – kwitnie tu też prostytutka. Czy w okresie kiedy spolszczymy handel, przemysł, rzemiosło, Chełm nie zdobędzie się na hotel chrześcijański? Nie do pomyślenia przecie, aby przybywający do Chełma musieli pomimo wstrętu, korzystać z hoteli i obsługi żydowskiej – co niektórzy wolą spędzić noc na dworze PKP – styczeń 1939 r.

Rowery

- Rowery Zawadzkiego, Kamińskiego i części zapasowe „TECHNIKA” inż. W. Jodko, ul. Lubelska 59 – też i piorunochrony.
- Rowery balonowe i motocykle Zawadzki, Kamiński, Opel i inne motorowery w firmie inż. Witold Jodko, ul. Lubelska 43, opony, dętki i wszelkie części rowerowe.
- Zakład mechaniczny i pracownia rowerów Jana Zgierskiego w Chełmie, ul. Pilichonki 17, przyjmuje wszelkie reperacje w zakresie sportowym a także posiada na składzie rowery po cenach przystępnych.
- Rowery na raty i za gotówkę pierwszorzędnych firm w firmie Biuro Materiałów Technicznych i Elektrotechnicznych „TECHNOELK”, ul. Lubelska 70 (róg Obłońskiej).
- Rowery, części zapasowe rowerowe, artykuły samochodowe, materiały do instalacji elektrycznych i radiowych. Firma Inżynieryjno-Handlowa „TECHNIKA” inż. W. Jodko, ul. Lubelska 59 – instalacje siły i światła elektrycznego.
- Polska Wytwórnia Rowerów, Jana Zgierskiego, ul. Lubelska 57.
- Rowery reperacje i montaż – B. Sz. Melamed, ul. Narutowicza 6.
- Rowery, Radio, Aparaty Fotograficzne, Firma I. Goldberg, ul. Lubelska 53.
- Skład Rowerów i Maszyn do szycia, Firmy I. Goldfeld, przeniesiony z ul. Lubelskiej 4 na ul. Lubelską 57 róg 3 Maja: obok Chełmskiego Kupieckiego Syndykatu Handlowo-Rolniczego.

Piorunochrony – Radia – Motory

– 1928 rok –

- RADIO aparaty i wszelkie części w firmie u J. Golbergera ul. Lubelska 53.
- PIORUNOCHRONY kompletne można nabyć u J. Golbergera ul. Lubelska 53.
- MOTORY 2 benzynowe 10 KM i 12 KM do sprzedania w warsztacie mechanicznym, W. Bałaziński ul. Sienkiewicza 6, dom Piotrowskiego.
- Chcesz mieć radio od ręki, Firma N. Gojzen, ul. Lubelska 75 zakłada kompletną instalację radiową. Odbiornik 3-lampowy 265 zł., 2-lampowy 215 zł., wraz z głośnikiem, baterią, akumulatorem, anteną i montażem.
- Rowery, Aparaty Fotograficzne Zeiss-Ikon, Radio-Aparaty – i sprzęt: poleca firma I. Goldberg, ul. Lubelska 53.
- Piorunochrony w Firmie inż. Witold Jodko ul. Lubelska 43, obok apteki W. Walewskiego.

Banki – kasy – instytucje finansowe

- Bank Kredytowy w Warszawie otwiera 1 sierpnia 1923 r. w Chełmie, Oddział przy ul. Lwowskiej 7 (nad sklepem „Pomocą”) – na czele staje Hykiel były dyrektor tutejszego Oddziału Banku Ziemi Polskiej w Lublinie.

- Komunalna Kasa Oszczędności Powiatu Chełmskiego w Chełmie, ul. Lubelska 73, (zastępstwo Banku Polskiego dla inkasowania weksli – pożyczki wekslowe, pożyczki na zastaw, dyskonta, inkaso, rachunki czekowe).

- Bank dla Handlu i Przemysłu w Warszawie Oddział w Chełmie Zastępstwo Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej Rachunek Żyrowy w PKKP Oddział Lublin – Rachunek w PKO. Przyjmuje zapisy i wpłaty na akcje Banku Polskiego.

- Polski Bank Spółdzielczy Ziemi Chełmskiej został otwarty 09.1924 r. z inicjatywy Stowarzyszenia Kupców Polskich Oddział w Chełmie przy ul. Lwowskiej 7 nad Stow. „Pomoc”, korzystać z niego mogą jedynie członkowie, udział wynosi 50 zł.

- Bank Zastępczy Banku Handlowego w Warszawie – Bank Ziemi Polskiej – Oddział w Chełmie ul. Lubelska 54 (dom własny).

- Bank Spółdzielczy w Chełmie S. z. o. o., ul. Lubelska 43, egzystuje od 1910 r.

- Komunalna Kasa Oszczędności Powiatu Chełmskiego w Chełmie i Spółdzielnia Rolniczo-Handlowa „Rolnik”, Chełm ul. Obłońska 20, od 15 lipca 1929 r. Biuro Kasy przeniesiono do własnego domu St. Boguszewskiego ul. Lubelska 73 I p przez bramę.

– 1925 rok –

- Reprezentacja Banku Handlowego w Warszawie Ziemi Polskiej w Lublinie Oddział w Chełmie – działa od 1 stycznia 1925 r.

– 1926 rok –

- Bank Spółdzielczy w Chełmie, dawniej Spółdzielnia Kredytowa „Przemysł” ul. Lubelska 47 (udziela pożyczek swym członkom).

- Kasa Spółdzielcza w Chełmie, ul. Obłońska 18.

– 1927 rok –

- Włoska Spółka Akcyjna Powszechna Asekuracja w Tryjeście „Assicurazion Generali Tryeste” założona w 1821 r. Główna Agentura na powiaty: Chełmski, Krasnostawski, Hrubieszowski w Chełmie ul. Krzywa 10. Ubezpieczenia: mieszkaniowe, życiowe, od nieszczęśliwych wypadków, od ognia i kradzieży. Kierownik St. Rubinzon.

- Bank Handlowy w Łodzi – agentura w Chełmie.

– 1935 rok –

- Komunalna Kasa Oszczędności powiatu chełmskiego w Chełmie ul. Lubelska 73 z dniem 10 kwietnia 1935 r. przyjmuje subskrypcję 3% premii, pożyczkę inwestycyjną – termin subskrypcji upływa z dniem 10 maja 1935 r.

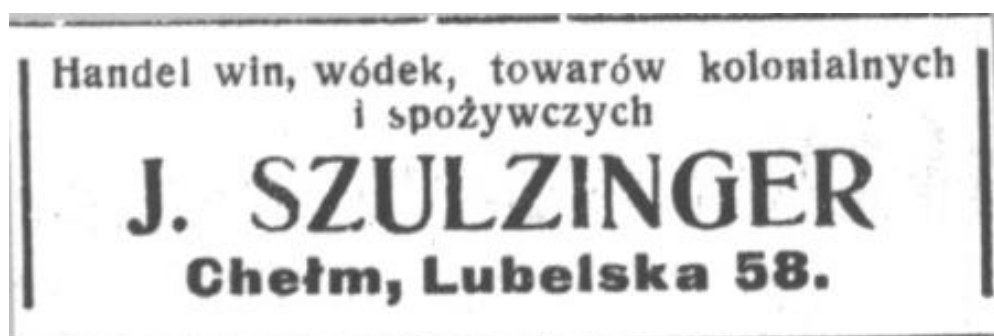
- Komunalna Kasa Oszczędnościowa, ul. Lubelska 73.

- Spółdzielczy Bank Kupiecki, plac Łuczkowski 7 \ 13.

- Chrześcijańska Bezprocentowa Kasa Pożyczkowa, ul. Lwowska 7.

- Żydowska Kasa Bezprocentowa, ul. Kopernika 8.

- Ukraiński Bank Spółdzielczy, ul. Pocztowa 46.

Stowarzyszenia – przedsiębiorstwa – spółdzielnie – biura

- Przedsiębiorstwo Inżynieryjno-Budowlane (założone w 1921 r.) inż. Aleksander Witkowski ul. Reformacka 7: wszystkie roboty budowlane i opracowuje dokumentację.
- Biuro Komisowo-Handlowe, S. Luszawski, ul. Lubelska 57 (*róg 3-Maja*) : *(pośredniczy w kupnie-sprzedaży majątków, lasów, sklepów itd.)*.
- Spółdzielcze Stowarzyszenie Spożywców „POMOC” w Chełmie, ul. Lwowska 7, *istnieje od 1907 r. założone z inicjatywy Prezydenta Rzeczypospolitej S. Wojciechowskiego, udział członkowski wynosi 10 zł.*
- Chełmskie Biuro Handlowe, I. B. Mazurkiewicz, ul. Lubelska 59 (*biuro założone w 1917 roku*) dostarcza: artykuły budowlane, techniczne, galanterię żelazną, narzędzia rzemieślnicze, wyroby kuchenne, farby i przybory malarskie i artykuły chemiczne. Od 1933 r. Biuro Handlowe, wszystko dla instalacji elektrycznych (siła światło) i radiowych. Żarówki baterie aparaty. Ładowanie akumulatorów. Aparaty fotograficzne, klisze papiery. Narzędzia i materiały techniczne. Porady inżynierów, współpracowników firm.
- Powiatowa Spółdzielnia Rolniczo – Handlowa w Chełmie, ul. Pierackiego 41, *skupuje i sprzedaje: ziemiopłody, nasiona, nawozy sztuczne, materiały opałowe i budowlane oraz pośredniczy między rolnikami w sprawach w/w.*
- Biuro Techniczno-Handlowe, Tomasz Kontowt i Feliks Tolwiński, Spółka z o.o. ul. Lubelska 73, *sprzedaż artykułów budowlanych i galanterii żelaznej.*
- Okręgowo Spółdzielcze Stowarzyszenie Spożywców w Chełmie, sklep przy ul. Lubelskiej 27, Filie Siedliszcze i Sawinie – *oferuje towary kolonialne i spożywcze.*
- Chełmskie Biuro Handlowe, J. B. Mazurkiewicz i J. Białowas w Chełmie, ul. Obłońska 17, *dostarcza węgiel Górnośląski i Dąbrowiecki, drzewo, koks, dostawa do domu.* Od 1935 r. Chełmskie biuro Handlowe J. B. Mazurkiewicz ul. Lubelska 59 – *do nabycia – nowość kuchenki spirytusowe, niezastąpione w gospodarstwie domowym i turystyce.*
- „PORADA” *jedyne fachowe biuro pisanie wszelkiego rodzaju próśb i podań do wszystkich władz cywilnych i wojskowych pod kierownictwem współpracownika Redakcji „Zwierciadła” Karola Wolfa, sala Stowarzyszenia Robotniczo Chrześcijańskiego – gmach Starosta, ul. Lubelska – przeniesione na ul. Budowską 14.*
- Biuro Podań i Porad Józefa Szaruna *byłego sekwestratora skarbowego mieści się przy ul. Kopernika 20 (naprzeciw Sądu Pokoju). Załatwia: pisanie próśb, podań, rekursów do sądu, wszelkich władz i urzędów, paszporty, sprawy hipoteczne itd.*
- Biuro Dzienników „PRASA”, ul. Budowska 14 – *dostawa pism do domu itd.*
- Stowarzyszenie Kupców Polskich Oddział w Chełmie.
- „SPOŁEM” Związek Spółdzielni Spożywców Rzeczypospolitej Polskiej Oddział w Chełmie, ul. Kolejowa 59 – *sprzedaże: nawozy sztuczne, sól i naftę.*
- Spółdzielnia Spożywców „SAMOPOMOC”, ul. Lwowska 7.
- Krajowa Spółdzielnia Spożywców Kolejarzy, Plac Żwirki 3.
- Lubelski Syndykat Rolniczy S.A. – Filia w Chełmie, ul. Kolejowa 17 – sklep ul. Lwowska 11, (*wagonowo: węgiel, koks, sól, cement, wapno, nawozy sztuczne, maszyny i narzędzia rolnicze, narzędzia rzemieślnicze, żelazo handlowe, galanteria żelazna jak gwoździe, zamki, okucia, smary, pape, naczynia emaliowane*).
- Dom Rolniczo-Handlowy, Z. Kobusiewicz i J. Mostowski, ul. Lubelska.
- Towarzystwo Budowlane w Chełmie.
- Towarzystwo Rozwój.
- Spółka Przemysłowo – Leśna „BERKOS”, z. o. o. TARTAK w Chełmie, ul. Rampa Brzeska (vis a vis Dworca Kolejowego) materiały budowlane. drzewa opałowego.
- Spółka Handlowo – Zbożowa K. Sicińskiego pod firmą „PLON” w Chełmie, na Targowicy Miejskiej, ul. Lwowska.

– 1925 rok –

- Polski Związek Spółdzielczy w Chełmie lub też Związek Spółdzielni Spożywców R.P. Oddział w Chełmie, sprzedaż hurtowa zaopatruje członków *Stowarzyszeń Spożywców w artykuły pierwszej potrzeby; organizuje pracę oświatową i przeprowadza Lustrację Stowarzyszeń*. Biuro: ulica Sienkiewicza 16 lub 20.

- „ROLNIK” Spółdzielnia Rolniczo-Handlowa w Chełmie, ul. Obłońska 20 *wjazd od ul. Piłsudskiego 23 (dom po-Sejmikowy)*. Poleca działy: *nasion, nawozów, narzędzi rolniczych i wyrobów żelaznych, węgiel, płyty chodnikowe* – przeniesiona na ul. 1 Maja 41.

- Chełmski Kupiecki Syndykat Handlowo-Rolniczy Sp. z. o.o. ul. Lubelska 57 (róg 3-Maja), *poleca: maszyny i narzędzia rolnicze, artykuły gospodarczo-techniczne, żelazo, węgiel, naczynia kuchenne, maszynki do lodów, sprzęt domowy, itd.*

- Stowarzyszenie Kupców Polskich Oddział w Chełmie – *otworzyło w lokalu własnym* ul. Lwowska 7 (*nad pomocą*) Biuro Porad i Pisania Prośb.

- Spółdzielnia Kredytowa „Przemysł”, ul. Lubelska 47.

- Biuro Handlowo-Komisowe: żarówki, maszyny do szycia, rowery Goldfeld Julian, ul. 3 Maja 3 (*róg Lubelskiej*).

– 1926 rok –

- Biuro pisania prośb, J. Bojko, Plac Kościuszki.

- Spółdzielcze biuro pisania prośb i porad prawnych – ul. Lubelska 63, „*Zajazd Lubelski*” w sieni na prawo. *Zalatywane sprawy: karne, cywilne, rozwodowe, majątkowe itd.*

- Plany, kosztorysy, projekty, niwelacje, kopiowanie, sprawdzanie rachunków i kierownictwo budową: Korsak Arkadiusz, Stacja Kolejowa Chełm, Dom Kolejowy 31.

- Biuro Porad Prawnych, ul. Lubelska 8 (pod górką) dom Bronfelda: godz. 8 – 16.

- Biuro porad, pisania prośb i podań, przy Stowarzyszeniu Kupców Polskich w Chełmie ul. Lwowska 7 (*nad Stowarzyszeniem „Pomoc”*).

– 1927 rok –

- Spółdzielnia Rolniczo – Handlowa „Ukraińskie Gospodarcze Objednanie w Chełmie” podaje do wiadomości, że z dniem 15 marca 1927 r. urządza Sklep Spożywczo-Kolonialny przy ul. Lwowskiej 12 (dawniej Stanisława Łuczkowskiego). Posiada na składzie wielki wybór manufaktury fabryk Łódzkich.

- Za gotówkę i na raty – maszyny do szycia ręcznego i noże, krawieckie i gabinetowe a także rowery i centrifugi angielskie i innych pierwszorzędných fabryk – poleca Biuro Handlowo – Komisowe „LUKS”, ul. Lubelska 63 obok nowego Magistratu.

– 1928 rok –

- Związek Ubezpieczeniowy Przemysłowców Polskich (Centrala Warszawa ul. Miodowa 8): Życie, Transport, Ogień, Kradzieże : specjalny dział ubezpieczenia zboża, agentura w Chełmie, ul. Lwowska. Agent Karol Bork.

- 1 grudnia 1928 r. zostało otwarte Biuro Porad, Bronisława Żarskiego (*emerytowany asesor Urzędu Skarbowego*). Biuro mieści się na razie z braku lokalu w mieszkaniu prywatnym przy ul. Lubelskiej 74, wejście od ul. Nadrzecznej – koło Poczty.

- 1 września 1928 r. przy ul. Obłońskiej 7 m\1 otwieram Biuro, sprzedaż wyrobów młyńskich – współwłaściciel młyna INDUSTRIA dawniej młyn walcowy G. Michalenko – Lazar Lederman.

- Pośredniczę w sprzedaży i kupnie majątków oraz w wynajdywaniu lokali mieszkalnych i handlowych – adres: R. Karbownicki, Chełm, ul. Narutowicza 1 – 3.

– 1929 rok –

- Uchwałą Magistratu m. Chełm z dn. 15 czerwca 1929 r. Magistrat wydzierżawił nam przedsiębiorstwo asenizacyjne w mieście Chełmie do dnia 15 czerwca 1932 r. Biuro mieści się przy ul. Obłońskiej 4 – *Spółka: M. Makara i A. Świerkowski*.

- W sierpniu 1929 r. uruchomiono Dział Budowlany – przyjmuje wszelkie roboty wchodzące w zakres budownictwa: sporządzenie projektów, kosztorysów, planów oraz nadzór techniczny, działa w oparciu o Biuro Techniczno-Handlowe, Tomasz Kontowt i Feliks Tolwiński, ul. Lubelska 77.

- Zarząd Powiatowego Związku Osadników w lokalu swym przy Spółdzielni „ROLNIK”, uruchomił biuro pisania próśb i podań, ma to służyć też wszystkim rolnikom.

– 1930 rok –

- Do wiadomości: Antoni Stelmach i inż. Teodozjusz Bihdaj, z firmą „Inżynier Aleksander Witkowski” od 31 maja 1930 r. nic wspólnego nie mają – *Inż. A. Witkowski*

- Przedsiębiorstwo asenizacyjne, A. Świerkowski i M. Makara, ul. Obłońska 4.

- Przedsiębiorstwo Asenizacyjne, Szłoma Iwrego, ul. Lubelska 7.

- Biuro Ewidencji Ruchu Ludności w Magistracie miasta Chelma.

- Biuro kupna i sprzedaży – poleca różne domy, place, gospodarstwa rolne, itd. Informacji udziela: R. Karbownicki, ul. Hrubieszowska 2.

- Masło wyborowe poleca Spółdzielnia Mleczarska w kolonii Nowosiółki (Stolpie) pod Chelmem – 9 km od Chelma.

- Koncesjonowane Przedsiębiorstwo dla wszelkich robót Elektrotechnicznych, Mieczysław Klepacki – elektrotechnik, ul. Reformacka 18. Wykonuje: instalacje światła, piorunochrony, przenoszenie siły, przewijanie dynamomaszyn itd., projekty-kosztorysy.

– 1932 rok –

- Chelmskie Rolniczo Gospodarcze Towarzystwo Wzajemnego Kredytu „w likwidacji”, lokal przy ul. Narutowicza 9, w domu Herszka Kohna – wrzesień 1931 r.

- Firma Stanisława Rokitowskiego, ul. Lubelska 56 (*można tu kupić środki ochrony*) min : „Molochron” środek przeciw molom.

- Biuro Buchalteryjne A. Goldzamta i J. Zajdensznira ul. Sienkiewicza 6 prowadzi prawidłowe księgi handlowe dla przedsiębiorstw.

- Spółdzielcze Mieszczańsko-Rzemieślnicze Stowarzyszenie Budownictwo Mieszkaniowe w Chelmie.

- Biuro Organizacyjne i Buchalteryjno-Rewizyjne A. Goldzamta zaprzysiężonego przy Izbie Przemysłowo-Handlowej w Lublinie, czynne jest od 4 listopada 1932 r. w Chelmie, przy ul. Sienkiewicza 6 w domu doktora Wilenki (przyjmuje księgi handlowe).

– 1934 rok –

- Koncesjonowane Biuro Instalacyjno-Handlowe „TECHNIKA” inż. K. Jodko i Syn, ul. Lubelska 59, prowadzi instalacje i naprawy siły światła elektrycznego, radiowe – posiada artykuły instalacyjne, nawojowe, radiowe, samochodowe, rowerowe i inne.

- Przedsiębiorstwo Asenizacyjne, Andrzeja Świerkowskiego.

– 1937 rok –

- Korespondent Syndykatu Emigracyjnego na Powiat Chelmski, ul. Lwowska 9, udziela pomocy i wszelkich informacji w sprawach emigracji do wszystkich krajów.

- Przedsiębiorstwo „TECHNOPOLIT”, ul. Pierackiego 8.

– 1938 rok –

- Rakiety TENISOWE Fabryki „Frema”, poleca Firma Stanisław Rokitowski, ul. Lubelska 56.

- W firmie „Artykuły Rolnicze” Z. Kobusiewicz, ul. Lwowska 9, do nabycia koks i węgiel Karwiński.

Lekarze – położne – pielęgniarki – apteki

- Apteka Michała Walewskiego – początki jej sięgają 1783 r. ul. Lubelska 39. W 1931 r. stał się jej jedynym właścicielem, od 1930 r. przy aptece pracownia analityczno-bakteriologiczna, prowadzona przez specjalistę kierownika pracowni Bakteriologicznej 2 Okręgowego Szpitala dr Kazimierza Żurawskiego.

- Apteka Józefa Papużyńskiego, ul. Lubelska 34. Początki jej sięgają 1889 r. W 1922 r. powstał przy aptece pierwszy Związek Zawodowy Pracowników Farmaceutów.

- dr E. Balińska-Lukaszewicz – *była ordynator kliniki Uniwersytetu Odeskiego* – choroby wewnętrzne i kobiece, przyjmuje ul. Lubelska 8 i ul. Hrubieszowska 14.

- dr Mikołaj Sagatowski – choroby zakaźne, był lekarzem miejskim.

- dr H. N. Brendel – *były asystent Kliniki Dermatologicznej w Wiedniu* – specjalista chorób skórnych i wenerycznych, ul. Budowska 18.

- Jakub Sygał przyjmuje w gabinecie Sagatowskiego ul. Lubelska a po tych godz. w mieszkaniu ul. Sadowa 2: specjalista od chorób skórnych i wenerycznych.

- dr Piotr Garszyński ordynator 2-Szpitala Okręgowego, choroby weneryczne i skórne, ul. Kopernika *dawna Gęsia* 6, dom Bursztyna, i ul. 1 Maja 27 dom Kwiatkowskiego – od 1930 r. ul. Lubelska 48- (50) dom W. Falkowskiego, naświetlania lampą kwarcową – od 1932r. ul. 1 Maja 27.

- Zakład położniczy Zofii Miesionkowej *masarze, zastrzyki, opatrunki, szczepionki*, ul. Piłsudskiego 11 – 2p w budynku Magistratu.

- Akuszerka Klementyna Dąbrowska – Szapowałowa, przyjmuje szczepienia, zastrzyki – *(niezamożnym ustępstwo)* – ul. Nadrzeczna 10.

- Pielęgniarka Kieratowa, *masarze, zastrzyki i opatrunki*, ul. Pilichonki 9.

- Apteka od 1924 r. w 1926 r. odkupił ją Jerzy Grzegorz Dziemski, ul. Lwowska 5.

- Masażystka J. Sawicka, ul. Kopernika 23 m 10, masaż leczniczy, odtłuszczający.

- Znani lekarze: dr plk Bogumił Łada lekarz wojskowy; dr Marian Parysiewicz lekarz powiatowy; Tadeusz Małecki lekarz kolejowy; dr T. Gniazdowski dyrektor Fundacyjnego Szpitala św. Mikołaja; Komendant 2 Szpitala Okręgowego pplk lek dr Jan Kulesza; dr Ignacy Fuhrman dyrektor Wojewódzkiego Komunalnego Szpitala Psychiatrycznego w Chełmie, lekarz weterynarii W. Sałęga.

- 1925 rok -

- dr Adam Unieszowski powrócił z Krakowa *straszy ordynator Szpitala Okręgowego, były lekarz Szpitala Powszechnego we Lwowie: choroby chirurgiczne i kobiece*, ordynuje ul. Lubelska 23 I p. (*dom Gojzena*), (*mieszka w szpitalu wojskowym*).

- dr med. Antoni Fiumel, choroby wewnętrzne *po powrocie z Warszawy* przyjmuje od 1 grudnia 1925 r. ul. Lubelska 4, (*wejście od ul. Mikołajskiej, parter 8*), (*mieszka w Szpitalu Wojskowy*).

- Wacława Harazin, lekarz dentysta, przyjmuje, ul. Sienkiewicza 16 (d. Brzeska).

- Okulista Ludwik Chomicki, ul. Obłońska 18 (*gdzie był poprzednio Sejmik*), od 1932 r. ul. Mały Rynek 5 (dom spadkobiercy E. Łuczkowskiego).

- J. Iwry, Instytut Helio-Elektroterapeutyczny: choroby wewnętrzne i nerwowe, leczenie kwarcową lampą, diatermia, elektryzacja, ul. Lubelska 59, dom Gliksmana (w 1930 r. przebywał w Wiedniu w sprawach zawodowych).

- Lekarz-dentysta, T. Iwry, ul. Lubelska 64, cukiernia, od 1930 r. ul. Lubelska 59.

- Dnia 17 listopada 1925 r. otwarta została przy ul. Lwowskiej 9 nowa apteka (3 w Chełmie) p. f. „Apteka Centralna” – Kierownikiem apteki jest Dziemski.

- Kasa Chorych od 15 stycznia 1927 r. założyła swoją Aptekę, zakłada też lecznicę fizykalno – elektryczno – terapeutyczną : dlatego poszukuje lekarzy specjalistów.

- Od 22 stycznia 1927 r. dyżuruje nocna Apteka Centralna.

– 1926 rok –

- Izrael OKS, obecnie przyjmuje ul. Lubelska 64 (*cukiernia króla*).
- Dr medycyny D. Sobel, okulista ul. Kopernika 30 (róg Piłsudskiego), ostatnio przeprowadził się na ul. Piłsudskiego 1.
- Dr medycyny H. Friedman, ul. Reformacka 12 II p. (dom Sokulera) choroby weneryczne i ginekologiczne, (po zmianie) ul. Lubelska 68.
- Dr Ludwik Danowski – (*były starszy ordynator szpitala wojskowego w Chełmie*) – specjalista chorób uszu, gardła, nosa, ul. Sienkiewicza 8 – *zmarł 23 lutego 1938 r.*
- Akuszerka Powiatowej Kasy Chorych, Fr. Leszczyńska. *Powróciła z Warszawy: przyjmuje*, ul. Łączna 9, od 1931 r. samodzielnie ul. Lubelska 57m13, (od ul. 3 Maja).
- Skład Materiałów Aptecznych, Leontyny Horowiczowej, ul. Lubelska 44.
- Pracownia Kliniczno-Bakteriologiczna przy Aptece B. Boguszewskiego i M. Walewskiego ul. Lubelska 39, pod kierunkiem lekarza-bakteriologa dr Żurawskiego który dokonuje badań: moczu, krwi (*r. Wassermana*), płwociny, kału, treści żołądkowej.
- dr Izidor Frendler – choroby kobiece, akuszeria i chirurgia, ul. Kopernika 22.
- dr medycyny Adolf Beatus, choroby weneryczne, skórne i wewnętrzne, powrócił z Krakowa ul. Budowska 7 II piętro : od 1928 r. przyjmuje przy ul. Narutowicza 16 II p., od 1932 r. ul. 1 Maja 17 (dawny Magistrat).
- Akuszerka, Bolesława Stefańska-Balazińska z 3-Maja na ul. Obłońską 19.
- Lekarz dentysta, W. Jaczewski, ul. Młynarska 9, od 1928 r. ul. Reformacka 35, od 1931 r. ul. Sienkiewicza 20 m4. Od 1933 r. ul. Obłońska 3, dom Gassnera.

– 1927 rok –

- Akuszerka – felczerka, Józefa Janiszewska, ul. Obłońska.
- dr Stanisław Brończyk, specjalista w chorobach uszu, gardła i nosa, ordynuje codziennie oprócz niedziel w godz. 15 – 18, ul. Lubelska 70 II p. (*dom Ledermana, wejście od ul. Budowskiej*) – mieszka w Szpitalu Wojskowym.
- dr W. Urbanowicz chirurg, ul. Sienkiewicza róg Szkolna 15 dom Knopmachera.
- Lecznica „POGOTOWIE” dla chorych ul. Lubelska 70 dom Ledermana II p. (*na wprost ogrodu miejskiego*). Przyjmują lekarze specjaliści choroby: wewnętrzne, weneryczne, nerwowe, kobiece, chirurgiczne, oczne i dziecięce, dyżury lekarzy. Analizy: moczu, kału i krwi. Szczepienia ochronne (ospa, szkarlatyna). Zastrzyki podskórne, mięśniowe i śródżylnie. Dobieranie szkieł, świadectwa, kosmetyka – wizyta 1,50.
- Spółdzielnia 2 Szpitala Okręgowego poszukuje sklepowej fachowej z kaucją 500 zł. lub gwarancją. Oferty składać do Zarządu Spółdzielni.
- AKUSZERKA Kasy Chorych Jadwiga Zipser asystentka ginekologa robi masáže chirurgiczne i ginekologiczne, zastrzyki w domu i na mieście. Wiadomość w Kasie Chorych lub ul. Sienkiewicza 22 dom Więckowskiego w mieszkaniu p. Gutewicza.
- dr Kazimierz Żurawski poszukuje bezpłatnego praktykanta (ki) do pracowni bakteriologicznej II Szpitala Okręgowego – zgłoszenia Apteka p. Walewskiego.
- Dentysta Gelbard, ul. Pijarska róg ul. Lubelskiej.

– 1928 rok –

- dr Jan Kulesza, okulista, ordynuje od 1 lutego 1928 r., ul. Lubelska 10 m5.
- dr D. Sobel, okulista przeprowadził się z ul. Piłsudskiego 1 na ul. Kopernika 30 (naprzeciw starego Magistratu).
- dr Stanisław Ankudowicz, specjalista chorób uszu, gardła i nosa: przyjmuje codziennie prócz świąt, ul. Lubelska 25 dom Gojzena.
- dr A. Unieszowski jest lekarzem Szpitala Okręgowego Nr II w Chełmie.
- dr Antoni Kraskowski dyrektor Szpitala św. Mikołaja, specjalista chorób wewnętrznych i kobiecych, przyjmuje szpital, mieszkanie ul. Szkolna 15a m5.

- Akuszerka masażystka, A. Dulińska, ul. Kolejowa 28, udziela porad, wybawia wszelkie brodawki (*niezamożnym ustępstwa, bezrobotnym bezpłatnie*).

- 20 listopada 1928 r. nowo przybyła akuszerka J. Żywiecka, ul. Kolejowa 42.

- 1929 rok -

- Gabinet Rentgenologiczny, dr D. Wolbergera, ul. Piłsudskiego 5.

- dr Aleksander Sadowski, choroby wewnętrzne, dziecięce, kobiece i nerwowe, ordynuje, ul. Zakątek 3 (dom Wasyńczuka).

- Lekarz weterynarz – Łoniewski.

- Felczer – S. Maciejewski, z długoletnią praktyką szpitalną w kraju i za granicą. Przyjmuje, ul. Reformacka 15. (*zastrzyki różnego rodzaju po 50 gr.*)

- dr Jan Korczakowski, choroby chirurgiczne, ul. Lubelska 6, róg Św. Mikołaja 6 (b. gabinet dr Fiumela) naprzeciw Seminarium, od 1931 r. ul. Lubelska 15 I. p.

- dr Józef Feldman, choroby wewnętrzne, akuszeria i kobiece, ul. Kopernika 27. Nowy Gabinet Elektryczny: lampa kwarcowa, diatermia od 1933 r. ul. Reformacka 7 m 14 (*w domu Łuczowskiego*).

- dr med. Anatol Niemyski *były ordynator Szpitala Warszawskiego i Sanatorium dla chorych płucnych w Zakopanem*, choroby wewnętrzne, od 1 grudnia ul. Lubelska 25, w 1931 r. przeniósł się na ul. Lubelską 56, front II p.

- dr med. Emanuel Wilenko ul. Sienkiewicza 6 (*dawniej Brzeska b. dom Piotrowskiego*), mjr rez. WP, członek zarządu PCK, zmarł nagle na serce w domu 1 czerwca 1933 r.

- Felczer Antoni Próchniak – ul. Obłońska 26 m 6.

- 1930 rok -

- Poradnia analityczno-bakteriologiczna, dr med. F. Zabłudowskiej – *byłej lekarz Państwowego Zakładu Higieny i Bakteriologii i Szpitala na Czystym w Warszawie* przeniesiona została z Warszawy do Chełma, ul. Reformacka 27. Przyjmuje: analizy moczu, kału, płwociny, krwi (Wasserman, Vidal) itd.

- Rutynowa Akuszerka z wieloletnią praktyką kliniczną i szpitalną przyjmuje codziennie ul. Krótka 8 (róg Łącznej) dom Pawlika – *niezamożnym ustępstwa*.

- dr Al. Sadowski przeprowadził się na ul. Sienkiewicza 13, mieszkanie I piętro.

- dr med. Antoni Kraskowski dyrektor Szpitala św. Mikołaja, specjalista chorób wewnętrznych i kobiecych, przeprowadził gabinet lekarski na ul. Lwowską 5 – w sierpniu 1930 r. z powrotem na ul. Szkolną 15.

- dr med. L. Frid asystentka dra Natansona w jednym z największych w Polsce Szpitali na Czystym w Warszawie, specjalność położnictwo, choroby kobiece i dziecięce. Osiedliła się na stałe w Chełmie ul. św. Mikołaja 12, dom Fiszer (Szkolna 16).

- Akuszerka „Zofia”, ul. 1 Maja 25 a, – *zatwierdzone przez MSW*.

- Akuszerka, G. Sawicka – *zatrudniona przez Wydział Zdrowia* – ul. Jordana 17.

- 1931 rok -

- dr med. Jan Skorko, choroby chirurgiczne: ul. Obłońska 20 i 1-Maja 29.

- Od 1 lipca 1931 r. uruchamiam własną Pracownię Klinikno-Bakteriologiczną w Chełmie przy ul. 1 Maja 22 (*obok kina „Corso”*), analizy dla mojej pracowni przyjmują również wszystkie apteki w Chełmie. Urzędnicy państwowi otrzymują 50% zniżki – z poważaniem dr Kazimierz Żurawski (*też kierownik pracowni bakteriologicznej 2 Szpitala Okręgowego w Chełmie*).

- dr medycyny Antoni Kraskowski (*były dyrektor i ordynator Szpitala Św. Mikołaja*) osiedlił się w Jabłonie – Legionowej Gucin pod Warszawą ul. Królewska 15.

- Akuszerka : 10 sierpnia 1931 r. akuszerka Bolesława Stefańska – Bałazińska przeprowadziła się z ul. Obłońskiej 19 na ul. Lubelską 73, dom Boguszewskiego w dawnym lokalu kino „Oaza”.

- dr Piotr Gniazdowski, choroby wewnętrzne, ul. Lubelska 6 m3, *wejście od ul. Św. Mikołaja 1 (mieszkanie prywatne w Szpitalu Wojskowym)* – od 1934 r. ul. Lubelska 25.
- Lekarz-dentysta, M. Chmieleńska, ul. Reformacka 33 (oficyna).
- Dr Zaleski przyjmuje przy ul. Mały Rynek 5 (dom dr Łuczковского).
- dr Ignacy Fuhrman, choroby nerwowe i umysłowe, ul. Lubelska 87, I piętro.
- Zespół porodowy Kasy Chorych, dr Friedowa i akuszerka Goldsztejnowa.

– 1932 rok –

- dr med. L. Frydowa: choroby kobiece i wewnętrzne, ul. Św. Mikołaja 12.
- dr Z. Czakowska, choroby wewnętrzne i dziecięce, ul. Kopernika 23.

– 1933 rok –

- dr med. Henryk Zajfen, choroby wewnętrzne specjalnie choroby dzieci, ul. Lubelska 56 – od 1936 r. na ul. Pierackiego 8 w domu Sagatowskiego.
- dr Kazimierz Zalewski, ul. 1 Maja 17, od 1 listopada mieszka ul. Kolejowa 105.
- 20 września 1933 r. zostanie uruchomiona przy Szkole Specjalnej ul. Pocztowa 43, – PORADNIA ORTOFONICZNA – obejmująca leczenie wymowy (seplenienie, jąkanie, mowa nosowa, brak dźwięków i inne). Korzystać z poradni mogą dzieci w wieku przedszkolnym, szkolnym, młodzież i dorośli. Wpisowe 2 zł. w kancelarii szkoły.
- dr B. Kokiel, ul. Reformacka 16 m5, *dom Sokulera*, wewnętrzne i dziecięce.
- W październiku 1933 r. przy Ośrodku Zdrowia w Chełmie została uruchomiona Sekcja Opieki nad Matką i Dzieckiem.
- dr T. Krzyszkowski, lampa kwarcowa, ul. Lubelska 76 dom Męczyńskiej.

– 1934 rok –

- 1 lutego 1934 r. w Chełmie otwarta, Poradnia Wychowawczo-Lekarska dla dzieci i młodocianych, założona przez Patronat Opieki nad Dziećmi wychowawczo i nerwowo zaniedbanymi (*dr Helena Renata Katzówna prymariusz Psychiatrycznego Szpitala w Chełmie*), który jest sekcją Towarzystwa Opieki nad Matką i Dzieckiem (*dr Jadwiga Młodowska dyrektor Pań. Seminarium Nauczycielskiego Żeńskiego w Chełmie*). Siedzibą Ośrodek Zdrowia (*dr Marian Parysiewicz lekarz powiatowy*). Będzie to placówka zapobiegawcza higieny psychicznej. Przy Poradni istnieć będzie Koło Opiekunów, wyszkolonych pod względem wychowawczym, którzy będą przyjmować do swego domu dzieci lub młodocianych, w razie gdy rodzinne stosunki są nieodpowiednie. Poradnia czynna w każdy czwartek w Ośrodku Zdrowia ul. 1 Maja 21 – ul. Narutowicza 14 IIp.

- 10 marca 1934 r. zmarł Stanisław Ruta, felczer weterynarii i trychinoskopista Rzeźni Miejskiej, od 1 sierpnia 1918 r. pracownik miejski.

- dr Zdzisław Neyman – rentgenolog – ul. Sienkiewicza 6.
- dr Zdzisław Białowiejski, choroby wewnętrzne i nerwowe, ul. Lubelska 39, od 1935 r. przeniesiony na ul. Słowackiego 2.
- dr med. Adolf Wasilewski, chirurg, ul. Hrubieszowska 62 (Szpital Okręgowy). 10 września 1934 r. otwiera gabinet ul. Lubelska 25 – w nagłych przypadkach przyjmuje w mieszkaniu prywatnym w Szpitalu Okręgowym.

- Były lekarz Szpitala we Lwowie dr Marian Hagel przyjmuje w chorobach wewnętrznych oraz gardła, uszu i nosa. Dom Rozena, ul. Pierackiego 7.

- PRACOWNIA BAKTERJOLOGICZNO – CHEMICZNA dr fil. Wilenkowej Selmy – przyjmuje analizy krwi, moczu, kału, płwociny, treści żołądkowej itd.

- Od września 1934 r. gabinet dentystyczny, E. Rozen-Arandesowej (*absolwentki Akademii Stomatologicznej w Warszawie*) ul. Pierackiego 8, *dom dr Sagatowskiego*.

– 1935 rok –

- Dentysta, Eugenia Wojciechowska z Zamościa, przyjmuje w nowo otwartym gabinecie od lutego 1935 r. przy ul. Obłońskiej 3 m9 (lokal po Jaczewskim).

- Specjalista chorób wewnętrznych dr H. Bohmerwald był lekarz I kliniki chorób wewnętrznych Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie od października 1935 r. ordynuje ul. Lubelska 70 w domu Ledermana.

- 1936 rok -

- Szpital św. Mikołaja w Chełmie obsługiwany będzie przez 3 siostry służebniczki.
- Otwarta Nowoczesna Przychodnia Lekarsko – Dentystyczna oraz Pracownia Zębów Sztucznych mieści się przy ul. Lwowskiej 1 róg Lubelskiej 2p.
- dr Zofia Bohmerwald, specjalista chorób dziecięcych, *była lekarz Szpitala św. Ludwika w Krakowie*, przyjmuje ul. Pijarska 1 (*naprzeciw kos. Rozesłania Apostołów*). Po powrocie od 1937 r. przyjmuje ul. Sienkiewicza 6 (*w domu dr Wilenko*).

- 1937 rok -

- Dentysta z Warszawy, Falkowski Stanisław kierownik przychodni dentystycznej 2 Szpitala Okręgowego z dniem 1 marca 1937 r. otwiera własny gabinet przy ul. Narutowicza 9 *róg ul. Pieruckiego*, od stycznia 1938 r. ul. Lubelska 64 m2 I p. .

- Zarząd Związku Lekarzy Państwa Polskiego – Obwód Chełmski zawiadamia, że 22 lutego 1937 r. wybrano nowy Zarząd na 1937 r.: Prezes Związku – dr Teofil Gniazdowski, Wiceprezes – dr Izaak Lipkowicz, sekretarz – dr Adolf Beatus, skarbnik – dr Stanisław Orzechowski, Członek Zarządu – dr Ludwik Danowski.

- 1 czerwca 1937 r. otwarty Gabinet Lekarsko-Dentystyczny, Marii Miłkowskiej, przy ul. Lubelskiej 8, leczenie zębów i jamy ustnej.

- dr med. Julia Wasilewska, choroby oczu i kobiece, *od tego roku* ul. Lubelska 25.

- dr J. Wierchowski, otworzył gabinet, październik 1937 r., choroby wewnętrzne, ul. Lubelska 39 I p.

- Lekarz-Dentysta – nowoprzybyła z klinik Warszawskich Helena Sternlicht otworzyła w październiku 1937 r. gabinet przy ul. Reformackiej 17 II p., i leczy zęby.

- 1938 rok -

- dr Bolesław Malinowski w lutym 1938 r. otworzył gabinet choroby wewnętrzne i specjalista płucnych, ul. Orlicz-Dreszera 6.

- Skład Materiałów Aptecznych, dzierżawca Tadeusz Kosiński, ul. Lubelska 58. Poleca artykuły: opatrunkowe i lecznicze, perfumeryjne, kosmetyczne, fotograficzne.

- Apteka Stanisława Makiello, ul. Sienkiewicza 8 – *obok mieściła się apteka Powszechnej Kasy Chorych, ul. Sienkiewicza 16.*

- 1939 rok -

- 17 stycznia 1939 r. została uruchomiona nowocześnie urządzona APTEKA, zaopatrzona we wszystkie środki lecznicze krajowe i zagraniczne, środki chirurgiczno-opatrunkowe, gumowe, obszerny dział ziół, wody mineralne i sztuczne oraz surowice i szczepionki – właściciel mgr Stanisław Makiello, ul. Sienkiewicza 8.

- dr med. Jan Korczakowski, chirurg, ul. Sienkiewicza 5, dom Żarnowskich.

- Lekarz Powiatowy, M. Radajewski, ul. Sienkiewicza 8.

- dr N. Schenkiel, położnictwo i choroby kobiece, ul. Narutowicza 19.

Adwokaci – komornicy – notariusze

- Adwokat, Ignacy Peczenik, biuro adwokackie czerwiec 1930 r. ul. Lubelska 75.
- Komornik Sądowy 2 Rewiru, Władysław Schejbal, przeniósł się z ul. Kopernika na ul. Lubelską 73, po dawnym kino „Oaza”, vis a vis cukierni.
- Rejent-Notariusz Józef Grabiński ul. Sienkiewicza.
- Komornik Sądu Grodzkiego w Chełmie Rewir 1, Niedzielski ul. Reformacka 15.
- Komornik Sądu Grodzkiego w Chełmie Rewir 1, Jan Bereza, zamieszkały ul. Pierackiego 36.
- Starszy Sekretarz Sądu Grodzkiego w Chełmie, Jan Mazurkiewicz.
- Komornik Sądu Grodzkiego w Chełmie, 1 Rewir Mieczysław Niemirycz, ul. Lubelska 73.
- Komornik Sądowy w Chełmie, Stępniewski.
- Pisarz hipoteczny, Feliks Frąckiewicz.
- Sędziowie śledczy Józef Brajczewski i Kulicki.
- Referent bezpieczeństwa publicznego w Starostwie Hipolit Ulejczyk.
- Referent karny Edward Kosk.
- Sekwestrator Józef Kowalski.
- Komornik Sądowy Sadu Grodzkiego w Chełmie II rewiru Stanisław Stypiński kancelaria ul. Młynarska 7.
- Sędzia śledczy Z. Umiński w sierpniu 1933 r. przeniesiony w stan spoczynku.
- Prokurator: Wawrzyniec Prokopowicz; Sędziowie: Zygmunt Zajączkowski, Czesław Maciejewski, Jan Sekuła, Jakub Sztul.
- Adwokat, M. Zeisel, siedziba ul. Lwowska 1.
- Adwokat Zieliński.
- Wskutek zgonu Rejenta Bleszyńskiego, jego Notariat w listopadzie 1935 r. objął Włodzimierz Rewski jako Notariusz przy Wydziale Hipotecznym Sądu Grodzkiego w mieście Chełmie (będący dotychczas notariuszem w Równem).
- Sędziego A. Ziemski.
- Komornik Sądu Grodzkiego w Chełmie rewiru II Władysław Łakomy, mający kancelarię, ul. Lubelska 87.

Zakłady usługowe: mechaniczne, elektrotechniczne – ślusarskie – blacharskie.

- Majster blacharski, Piotr Wojciechowski, Chelń ul. Obłńska 18.
- Zakłady ślusarsko-mechaniczne i stolarskie, *wyroby maszyn młynarskich i narzędzi rolniczych*, Ludwika Raniewicza, ul. Lubelska róg Trubakowskiej.
- Koncesjonowane Przedsiębiorstwo dla wszelkich robót elektrotechnicznych oraz instalacje oświetlenia elektrycznego, Mieczysław Klepacki elektrotechnik, ul. Reformacka 18 dom Boguszewskiego, specjalność firmy: *elektrotechnika prądów siłowych, instalacje siły i światła, remont i przewijanie dynamomaszyn, motorów, transformatorów i wszelkich aparatów elektrycznych i światło-leczniczych, konserwacja obiektów w zakresie elektrotechniki. Projekty i kosztorysy bezpłatnie.*
- Zakład Mechaniczno-Ślusarski Mistrza Franciszka Malca, ul. Lwowska 43, *przyjmuje reperacje maszyn rolniczych, wszelkiego rodzaju motorów spalinowych, ropnych, naftowych, benzynowych oraz przeróbki motorów.*
- Zakład Ślusarsko-Mechaniczny Leona Bombola, ul. Piłsudskiego 18 – *wykonuje wszelkie roboty kowalsko-ślusarskie, budowlane i okucia domów, instalacje wodne i lądowe, remonty gorzelni, maszyn parowych i rolniczych.*
- 1925 rok –
- Zakład Mechaniczny – Inż. K. Jodko, ul. Lubelska 69, wykonywa wszelkie instalacje i montaż mechaniczne; reperacje: silników, obrabiarek, maszyn rolniczych, dynamomaszyn; na składzie posiada: plugi, parniki do kartofli.
- Spółka Zarobkowa Ślusarzy „CZYN”, ul. Sienkiewicza 17, wykonuje: najtańsze ogrodzenia żelazne i siatki plecionej ocynkowanej dowolnych rozmiarów.
- 1927 rok –
- Warsztat Ślusarsko-Mechaniczny, 2 tokarni, motor ropowy 3 KM, komplet narzędzi ślusarsko-kowalskich do sprzedania, ul. Koszarowa 22 (Pilichonki).
- Warsztat Ślusarski, Michała Syczuka, ul. Kopernika 38.
- 1928 rok –
- Instalacje oświetlenia elektrycznego skutecznie terminowo pod gwarancją firma „INSTALATOR”, ul. Lubelska 75, W. Szurmiński.
- Od 24 lipca do 10 sierpnia 1925 r. przyjmuję rozmaite wagi i giry do cechowania i reperacji, ul. Poczтовая 23.
- Przedsiębiorstwo robót elektrotechnicznych „ELEKTROTECHNIK”, M. Klepacki, ul. Reformacka 18. Budowa kompletnych stacji elektrycznych w młynach, tartakach, instalacje światła, sygnalizacja piorunochronów, dynamomaszyn, itd.
- 1929 rok –
- Warsztat mechaniczny Władysława Bałazińskiego został przeniesiony na ul. Kopernika 32 (*dawniej Gęsia*) do byłej olejarni vis a vis Związku Ziemian. Przyjmuje roboty i reperacje parowych maszyn, młocarni i innych narzędzi wchodzących w zakres agronomiczny, motory, dynamo maszyny, roboty młyńskie, magnetony, roboty ażurowe tj. okna, bramy, balustrady, balkony, pomniki wykonuje sumiennie i prędko. Ma też do sprzedania: motory, centryfugi, odkurzacz dywanów i rower.
- 1930 rok –
- Józef Klimaszewski – po ukończeniu szkół technicznych szkoły budowy maszyn (w Zurychu Szwajcaria) oraz po kilkuletniej praktyce otworzył zakład Mechaniczno-Techniczny. Wykonuje reperacje maszyn automatycznych w Chelmie, ul. Lubelska 73.

– 1934 rok –

- Zakład GALWANICZNY przy ul. Lubelska 83 został zlikwidowany w grudniu 1934 r. Rzeczy złożone w zakładzie można odebrać u Dawida Lerner, ul. Szkolna 13.

- Koncesjonowane Przedsiębiorstwo Elektrotechniczne inż. Witolda Jodki, ul. Koszarowa 22 – wykonuje instalacje siły, światła oraz wszelkie inne instalacje.

- Instalacje siły i światła elektrycznego oraz zakres elektroniki – wykonuje – Koncesjonowane Przedsiębiorstwo Elektrotechniczne „TECHNIKA” inż. Witold Jodko ul. Lubelska 43 lub 59.

– 1937 rok –

- Zakład Szlifiersko-Mechaniczny i Galwanizacyjny. Sprzedaż Rowerów i Części. Artykuły Stalowe etc. Wielki wybór Łyzew oraz ostrzenie, niklowanie i wymiana. Henryk Bienias, ul. Lubelska 10.

Ciekawostki :

- Lubelska Izba Rzemieślnicza, doceniając rzemiosło w Chełmie, otworzyła tu Ekspozyturę Izby Rzemieślniczej, ul. Sienkiewicza róg Kolejowej w domu Kamińskiego.

RESTAURACJA
„Narodowa”
wdowy p. B. KŁOSSOWSKIEJ
ul. Lubelska № 26.

POLECA
SZANOWNEJ PUBLICZNOŚCI

gorące spożycia jak również
chłodne zakąski pod osobistym
kierownictwem właścicielki,
nadzwyczaj zdrowe, świeże i
smaczne po uczciwych cenach

Gdzie zjeść
można w Chełmie
smaczny obiad?
TYLKO
w Cukierni i Restauracji
pod firmą
„RENAISSANCE”
ul. Lubelska 43

Sniadania, obiady ko-
lacje -- porcje o każdej
porze dnia; kawa, her-
bata oraz ciastka co-
dziennie świeże w wiel-
kim wyborze.

Ceny nadzwyczaj umiarkowane. 192

Piorunochrony – radia – motory

- RADIO aparaty i wszelkie części w firmie u J. Golbergera ul. Lubelska 53.
- PIORUNOCHRONY kompletne można nabyć u J. Golbergera ul. Lubelska 53.
- MOTORY 2 benzynowe 10 KM i 12 KM do sprzedania w warsztacie mechanicznym, W. Bałaziński ul. Sienkiewicza 6, dom WP Piotrowskiego.
- Chcesz mieć radio od ręki, Firma N. Gojzen, ul. Lubelska 75 zakłada kompletną instalację radiową. Odbiornik 3-lampowy 265 zł., 2-lampowy 215 zł., wraz z głośnikiem, baterią, akumulatorem, anteną i montażem.
- Rowery, Aparaty Fotograficzne Zeiss-Ikon, Radio-Aparaty – i sprzęt: poleca firma I. Goldberg, ul. Lubelska 53 (tel. 169).

Ulice

- Adryjanowska-(Krzywa), Bednarska, Brzeska-(Sienkiewicza), Brzeska Rampa, Batorego, Bogdanowicza, Browarna, Budowska, Bydgoska, Bazyliany, Chłodna, Gimnazjalna-(Czarneckiego), Górka Katedralna, Górna, Graniczna, Grunwaldzka, Hrubieszowska, Jagiellońska, Jatkowa, Jordana, Katowska-(*Partyzantów*), Kąpieliskowa, Katedralna, Jana Kazimierza, Kolejowa, (*Gęsia i Wesola*)-Kopernika, Koszarowa, Kowalska, Krótka, Krzywa, Plac Kościuszki, Litewska, Lisa-Kuli, 11 Listopada, Lubelska, 1 Maja-(*Mickiewicza*), 3 Maja-(*Podwalna*), Majdan, Malowana, Mały Rynek, Św. Mikołaja, Mikołajewska, Młodowskiej, Młynarska-(*Orlicz-Dreszera*), Mościckiego, Nadrzeczna, Narutowicza, Niska, Nadtorowa, Obłomska, Ogrodnicza, Ogrodowa, Okszowska, Orlicz-Dreszera, Lwowska, Łączna, Paderewskiego, Pilichonki, Pilichonki Wygon-(*Szpitalna*), Plater, Polna, Pijarska, Parkowa, Aleje Marszałka Piłsudskiego, Piramowicza, Pokrowska, Pierackiego, Poczтовая, Podgórze, Podwalna, Przechodnia, Pułaskiego, Radomska, Reformacka, Reja, Rybna, Seminarialna-(*Młodowskiej*), Sienkiewicza, Sadowa, Siedlecka, Słowackiego, Sportowa, Strażacka, Stephensona, Piotra Skargi, Szkolna, Skorupki, ks. Sonnego, Szpitalna, Szosa Rejowiecka, I Pułku Szwoleżerów, Św. Mikołaja, Targowa, Trubakowska, Trubaków, Uścilugska, Wąska, Wiejska, Wileńska, Wołyńska, Wojsławicka, Wysoka, Wygon, Zacisze, Zakątek, Zielna, Zamojska, Żeromskiego.

- Plac św. Ducha, Plac E. Łuczowskiego, Plac Wolności, Plac Kościuszki,
- Plac św. Ducha – przemianowany na plac Gdański
- Ulica Brzeska – w 1924 r. przemianowana na ulicę Sienkiewicza.
- Dom Cybulskiej przy ul. Lubelskiej 75 to dom pocztowy.
- Ulica Józefa Piłsudskiego otrzymała nazwę ulicy 1 Maja. * maj 1929 r.
- Ulica Zamojska – wrzesień 1931 r.

*Źródło:

Akta m. Chelma 1930 r.; mapy plany Chelma 1937 r.

Zakłady usługowe: szklarskie, stolarskie – tapicerskie – gumowe

- Tapicer, Konstanty Otachel, Chełm ul. Hrubieszowska 22.
- Zakład artystycznego stolarstwa i rzeźbienia pozłotniczego, Braci B. S. Kabala, Chełm Górka Katedralna lewa oficyna parter.
- Zakłady ślusarsko-mechaniczne i stolarskie wyroby maszyn młynarskich i narzędzi rolniczych Ludwika Raniewicza, ul. Lubelska róg Trubakowskiej.
- Tapicer Konstanty Otachel: *przyjmuje wszelkie roboty tapicerskie* ul. Lubelska 54 – w Zakładzie Stolarskim Czajkowskiego.
- 1926 rok –
- Tapicer wykonywa otomany, materace, przeróbki mebli, ul. Lubelska 54 w Zakładzie Stolarskim Czajkowskiego.
- Chrześcijański zakład trumien, ul. Budowska 11 (wejście do magła).
- 1927 rok –
- 15 lipca 1927 r. otworzyliśmy w Chełmie pierwszą chrześcijańską wykończalnię giętych mebli pod firmą „E i B CHOJNACCY i S-KA” przy ulicy Ogrodowej 20.
- Warsztat stolarski Nuchima Fydmana ul. Reformacka 19.
- Warsztat reparacyjny wszelkich wyrobów gumowych i parasoli. Reperacje: kalosze, parasole, wózki spacerowe dziecinne, płaszcze gumowe, piłki i inne wyroby gumowe – CH. I. SZTYCH, ul. Ogrodowa 10 m 5.
- Tapicer, ul. Lwowska 13 m\3, I piętro.
- 1929 rok –
- Zakład Stolarski, Hipolit Marciniewicz, ul. Piłsudskiego 32.
- Zakład Stolarski, Wł. Czujkowski, ul. Lubelska 67 obok Magistratu. Od 1935 r. Wytwórnia Mebli, wykonuje też trumny, ul. Reformacka 22.
- Tapicer, Bronisław Kwietniewski, ul. Hrubieszowska 15, dom Jana Kota.
- Stolarska, Majera Festberga, ul. Ogrodowa 25.
- 1932 rok –
- Meble (sypialnia, stołowy, salonik, szafy, bielizniarki) poleca z gwarancją firma : W. Czujkowskiego, ul. Lubelska 67, obok Spółki Szewców.
- Warsztat kołodziejski, Jalochońskiego, przy ul. Okszowskiej 8.
- Zakład Bednarski, Klemensa Kopydłowskiego – przeniesiony został z ulicy Lubelskiej na Nowe Miasto – (działki) naprzeciw Wojskowego Szpitala.
- Meble – Nowe Chrześcijańskie Przedsiębiorstwo – wykonuje przedmioty roboty stolarskiej jak: salony, sypialnie itd., ul. 3 Maja 6 – R. Bychawski.
- Wykonuje wszelkie roboty stolarskie w tym: meble stylowe, ramy itd. Prowadzi sprzedaż wieńców metalowych, szarf, trumien itd. Były pracownik firm warszawskich Stanisław Dworak, ul. Poczтовая 1.
- 1939 rok –
- 1 lutego 1939 r. nowo otworzona SZLIFIERNIA SZKŁA STOŁOWEGO i FABRYKA LUSTER, ul. Reformacka 7. Lustra różne, szkło do kredensów oraz lustra stołowe i meblowe – odnawianie luster. Właściciel: Józef Chmielewski i K. Zaniówka.

Zakłady usługowe: powozowe – kowalskie – kuźnie – rymarskie

- Zakład Kowalsko – Mechaniczno – Powozowy Mistrza Józefa Sentkowskiego, ul. Lwowska 35, wykonywa roboty: kowalsko-mechaniczne, okucia budowlane, kraty, zamki, zawiasy i inne z materiałów własnych i powierzonych, kucie powozów, bryczek i wózków oraz specjalne kucie koni. Za solidne i artystyczne wykonywanie robót został nagrodzony DYPLOMEM na wystawie rzemieślniczej w 1936 r. w Chełmie.

- Kuźnia, Prochowskiego, ul. Pilichonki 6.

- Zakład Powozowy A. Matuszewskiego, ul. Lubelska – Pilichonki 1, przyjmuje się obstalunki i reperacje.

- 1925 rok –

- Zakład Kowalski Józefa Sentkowskiego, wykonuje: bryczki, powozy, wózki wyjazdowe i ciężarowe oraz specjalne kucie koni, ul. Kolejowa 46 (vis – a – vis Okszowska).

- Rymarz B. Kwietniewski, ul. Hrubieszowska 23 przyjmuje obstalunki-reperacje uprzęży, oraz przeróbki mebli i materacy.

- 1926 rok –

- Chrześcijański Zakład Rymarski – Zakład Rymarski i Galanteryjny, St. Polakowskiego ul. Lubelska 13 lub 15. Przyjmuje roboty: rymarskie i tapicerskie oraz reperacje walizek, torebek i przyborów myśliwskich.

- Kuźnia, Stanisława Tymińskiego, ul. Pilichonki.

- 1928 rok –

- Józef Wójcicki kołodziej – stelmach zamieszkały przy ul. Seminarialnej, mistrz zawodu wyrób drewnianych wozów, kół, itd. (W wieku 64 lat podczas ostatnia pracy 6 sierpnia 1928 r., dostał nagle silnego ataku mózgu i zmarł).

- 1938 rok –

- Od maja 1938 r. otwarty pierwszy w Chełmie Chrześcijański Zakład Rymarsko-Galanteryjny, Stanisława Polakowskiego, ul. Lwowska 9. Wykonuje skórzane: uprzęż, walizki, teczki, przybory myśliwskie, torebki damskie, pasy oficerskie, itd.

BACZNOŚĆ P. P. AMATORZY!!!
Aparaty fotograficzne najnowszych modeli
ZEISS-IKON
Klische, papiery i przybory fotograficzne.
Wywoływanie i wszelkie roboty wchodzące w zakres fotografii amatorskiej.
Firma I. GOLDBERG Chełm-Lubelska 53
Telefon 169 *730*

Radio-Elektrotechnik.

Zawiadamiam Szanowną Klientelę, że swój
SKŁAD
Rowerów i maszyn do szycia
przeniósłem
z ulicy Lubelskiej № 4
na ul. Lubelską № 57 (róg 3-go Maja)
obok Chełmskiego Kupieckiego Syndykatu Handl.-Rolnic.
POLECAM rowery i maszyny do szycia pierwszorzędnych firm w najlepszym wykonaniu.
J. GOLDFELD Biuro Handl.-Kamionowe

Za gotówkę i na raty!

Lubelska 57, róg 3-go Maja

Zakłady usługowe: pomiarowe – miernicze fotograficzne – muzyczne – wagi – architekci

- WAGI różnych wielkości i systemów remontuje i cechuje : Koncesjonowana Pierwsza Spółka Monterów-Wagarzy w Chełmie, ul. Sienkiewicza 21 (*róg Piłsudskiego*).

– 1928 rok –

- Zakład Fotograficzny, H. Czarnobajew, ul. Lubelska 69 (*przyjmę uczennicę*).

- Znany korektor i stroiciel fortepianów i pianin – przyjmuje zgłoszenia w kancelarii parafialnej: Julian Gordyński.

- Sprzedaż INSTRUMENTÓW MUZYCZNYCH wybór gramofonów, patefonów i płyt : N. Gojzen, ul. Lubelska 75 obok kina „OAZA” w domu Świderskiego.

- GEOMETRA - TAKSATOR Edward Ratajewicz, ul. Piłsudskiego 8. Przyjmuje wszystkie roboty miernicze.

– 1929 rok –

- Potrzebny samodzielny pomocnik geometry, Chełm, ul. Ogrodowa, mierniczy.

- Reperacje wag przeprowadza Władysław Bałaziński – ul. Kopernika 32.

– 1930 rok –

- Inżynier mierniczy, B. Wacewicz, ul. Ogrodowa 4, przyjmuje do wykonania roboty pomiarowe, parcelacyjne i komasacyjne.

- Zakład fotograficzny i portretowy „VENUS”, J. Wajntraub, ul. Narutowicza 2 (*vis a vis Ogrodu Miejskiego*), wykonuje wszelkie zdjęcia fotograficzne.

- Aparaty fotograficzne najnowszych modeli ZEISS – IKON, klisze, papiery i przybory fotograficzne. Wywoływanie i wszelkie roboty wchodzące w zakres fotografii amatorskiej. Firma I. Goldberg, ul. Lubelska 53. Rowery, Radio – Elektronik.

– 1931 rok –

- Mierniczy Przysięgły, Marian Cudny, ul. Browarna 2.

- Mierniczy Przysięgły, Milety Gajewski, ul. Gimnazjalna 2 (obok Gimnazjum).

- Architekt, dypl. inż. Edmund Sawnor, uprawnienia wydane przez Ministerstwo Robót Publicznych do wykonywania planów i kierowania robotami budowlanymi. Chełm, ul. Kazimierza Bohdanowicza 6 (Dyrekcja).

– 1932 rok –

- Inżynier-technik, A. Popławski uprawniony do prowadzenia robót budowlanych przez Ministerstwo Robót Publicznych – plany, kosztorysy, roboty miernicze, techniczne dozory nad budową. Adres: Działki Urzędnicze „Nowe Miasto”.

- Zakład FOTOGRAFICZNY – Aureli Czernobajew, ul. Lubelska 69.

– 1933 rok –

- Instrumenty muzyczne, artykuły radiowe, elektroniczne i fotograficzne, poleca N. Gojzen, ul. Lubelska 60, *dawniej sklep Kowalczyka*.

- Radioodbiorniki i części składowe oraz artykuły fotograficzne i elektryczne poleca: ELEKTRO – FOTO – RADJO, J. Graupen, ul. Lubelska 21 i 37.

- Zakład fotograficzny – RAFAEL – ul. Lubelska 68.

– 1936 rok –

- Biuro Mierniczego Przysięgłego, Inż. B. Iwacewicza, ul. Reformacka 25.

- Zakład Fotograficzny „AURELIA”, ul. Lubelska 69.

– 1939 rok –

- Firma „Foto-Kupś”, ul. Lubelska 75.

Tańce

- Lekcje tańców – towarzyskich – zwykłych i nowoczesnych udziela Waleria Wróblewska: informacje ul. Kopernika (*Gęsia*) 11 – lata 1925 – 1930 .

- Mistrz sztuki choreograficznej długoletni kierownik znanej Szkoły Tańców we Lwowie Stanisław Bryś udziela lekcji tańców indywidualnych i zbiorowo, lekcje we własnej sali. Dla inteligencji i panów oficerów osobne komplety w dogodnych godzinach. Udziela również lekcji zbiorowych na prowincji. Wszelkie sprawy przyjmuje codziennie we własnym lokalu przy ul. Lwowskiej 1 (róg Lubelskiej) – od września 1935 r. Szkoła Tańca przeniesiona na ul. Nadrzeczną 10.

- Artysta baletu Warszawskiego Kegler zaangażowany przez Kasyno Oficerów 7 pp. Leg. na kilka tygodni nauki dwóch najmodniejszych tańców – 1925 r.

- Od 25 stycznia 1934 r. prowadzone są w Sali Polskiego Klubu Społecznego „Resursie” – Lekcja Tańców – narodowych i wszystkich nowoczesnych prowadzone przez zawodowego nauczyciela Stanisława Brysia, zapisy codziennie w kawiarni „SIM”.

Składy paliw – stacje benzynowe

- Gerszon Dubinbaum, ul. Kolejowa 83, (12 zbiorników nafty, 12 zbiorników ropy).
- Polski Związek Handlowy, ul. Kolejowa 83, (1 zbiornik nafty).
- Icek Lejzor Rejtig i S-ka, ul. Kolejowa 85, (12 zbiorników nafty, 12 zbiorników ropy, benzyna i smary w beczkach).

- Mendel Lass i Icek Rogal, ul. Kolejowa 89, (2 zbiorniki nafty, 1 zbiornik ropy).
- Józef Orenszejn, ul. Kolejowa 91, (3 zbiorniki ropy).
- Filia Lubelskiego Syndykatu Rolniczego, ul. Kolejowa 115, (1 zbiornik nafty).
- Szmul Rubin, ul. Kolejowa (młyn), (12 zbiorników nafty, 12 zbiorników ropy, benzyna w beczkach).

- Stacja benzynowa. Na chodniku koło Ogrodu Miejskiego znana firma „Bracia Nobel” lub „B-cia Nobel” zbudowała pierwszą w Chełmie stację benzynową (czas tej wiadomości w „Zwierciadle” obejmuje) 1-tydzień 1926 r. Nowo zbudowana stacja będzie bardzo użyteczna dla wszystkich miejscowych i przez Chełm przejeżdżających samochodów, którzy nie będą zmuszeni szukać benzyny po różnych składach i aptekach – a oprócz tego będzie ona prawdziwą ozdobą miasta. *, „Z” 7 sierpień 1926 r. nr 41.s. 3.

Fryzjer – manicurzystka

- Fryzjer Jan Markiewicz, Chełm ul. Sadowa 21.
- Zakład Fryzjerski F. Pigłowski, ul. Lubelska 78 obok poczty.
- Fryzjer Chaczaturjanc Mikołaj, ul. Kolejowa 123.
- Fryzjer Szyldkrot Munys, ul. Lwowska 15.
- Zakład Fryzjerski A. Misztela, ul. Kolejowa 94, strzyżenie i ondulacje dam.
- 1926 rok –
- MANICUR strzyżenie i czesanie pań poleca fryzjer „Marian” Piągłowski : ul. Lubelska 78 (obok Poczty).
- Manicurzystka „MARY” poleca się przy Zakładzie Fryzjerskim Pigłowskiego obok poczty, ul. Lubelska 78.
- Mistrzowie nożyc i brzytwy – Misztelowie i Gileccy – Pilichonki 38.
- Najlepsze Manicure ul. Lubelska 90 Zofia Paszyc – sklep.
- 1928 rok –
- Nowość w Chełmie – pierwszy elektryczny aparat do masażu tylko w Zakładzie Fryzjerskim „HIGIENA” ul. Lubelska 75, dom p. Świderskiego obok kina Oaza.
- Nowość w Chełmie, elektryczny aparat do masażu w Zakładzie Fryzjerskim „HELPER” ul. Lwowska 3. Osoby 50 gr., uczniowie ulgi – na żądanie masaż może być dokonany w domu.
- W Zakładzie Fryzjerskim Szyszlera, przy ul. Lubelskiej 26 (vis-a-vis) Kościoła Parafialnego wykonuje się manicure ceny przystępne, dla młodzieży szkolnej zniżka.
- 1929 rok –
- Cieszący się wielką popularnością Zakład Fryzjerski przy ul. Lubelskiej 43, będący własnością Antoniego Prochniaka, przeszedł w grudniu 1929 r. na moją własność i nadal będzie prowadzony pod moim kierownictwem fachowym. Klientela będzie nadal darzyć mój Zakład swym zaufaniem mając na uwadze moją długoletnią pracę w Zakładzie W. Malowańczyka – Z poważaniem Zygmunt Pietraszewski, nowy szef.
- 1931 rok –
- Z dniem 3 lutego 1931 r. – Zakład Fryzjerski – P.F. „KAZIMIERZ” przenoszę z ul. Sienkiewicza na ul. Lubelską 65 do sklepu zajmowanego dawniej przez Redakcję „Zwierciadła” – Gmach Ratusza Miejskiego.
- Mistrz fryzjerski, Siewień Wacław, zakład ul. 1 Maja 9.
- 1934 rok –
- Zakład Fryzjerski – mistrza Kazimierza Folusza.
- Fryzjer – Jakub Korenblit ul. Podwalna 13,
- Chełmski Cech Fryzjerów, Golarzy i Perukarzy na powiaty: Chełmski, Zamojski, Hrubieszowski i Krasnostawski – biuro Chełm, ul. Lubelska 27.
- 1937 rok –
- Chrześcijański Zakład Fryzjerski, Bohdan Rapnicki, ul. Lubelska 57 (róg 3 Maja): fryzjerstwo męskie i damskie, ondulacje itd.
- Zakład Fryzjerski, A. Drutin, ul. Lubelska 75, ondulacje trwałe, wodne i żelazkowe, farbowanie włosów, brwi i rzęs.
- 1938 rok –
- Od maja 1938 r. nowy Zakład Fryzjerski Damsko-Męski „KAROL”, Karola Łapina, ul. Lubelska 60 *(były pracownik w zakładzie Kazimierza Folusza)* – ondulacje, manicure, strzyżenie, golenie.

Kinoteatr – kino

- Teatr (cyrk) „SYRENA” miał swój początek w Chełmie w 1906 r. i mieścił się w drewnianym budynku obok miejskiego bazaru przy ul. Pokrowskiej (*obecnie ul. Lwowska*). Występowały tu zespoły teatralne i cyrkowe, w późniejszym czasie urządzono tu kinematograf. Od 1911 r. przy ul. Lubelskiej (*dziś nr 73*) w budynku murowanym zaczęło działać drugie kino zwane Teatr „OAZA” z widownią na 120 miejsc, własność B. Boguszewskiego. 1915-1916 r. w czasie wojny przy ul. Lubelskiej, austriackie władze wojskowe postawiły budynek drewniany Kino-Teatr „POLONIA”. Po zakończeniu wojny właściciel placu, chełmski rabin Najhauz, chciał uruchomić kinematograf. Gdy drewniany budynek „SYRENA” spłonął w 1922 r., władze miejskie dla bezpieczeństwa nie wyraziły zgody. Jednak odbywały się w „POLONII” przedstawienia, zebrania żydowskie a nawet potajemne projekcje filmów, aż do rozpadu budynku w 1935 r. (*od 1979 r. prawie na miejscu „Polonii” stoi hotel Kamena*).

- Po 1918 r. poza działalnością „SYRENY” i „OAZY”, E. Łuczkowski stworzył kinoteatr zwany „WERSAL”, przy ul. Lubelskiej 24, cieszący się dużą popularnością. Kiedy w Chełmie zdomował się na stałe 7 Pułk Piechoty Legionów, w latach 1922-1924 zorganizowano Kino Wojskowe „STRZELEC” w cerkwi oficerskiej ul. Koszarowa. Sala kinowa mieściła 700 krzeseł, i stała się bazą społeczno-kulturalnego życia garnizonu. Obiektem tym opiekowało się Ognisko Podoficerskie 7 pp. Leg. W Chełmie działał też amatorski Teatr Ziemi Chełmskiej i dwa chóry „Lutnia” i „Echo”.

- Po 1929 r. powstały w Chełmie dwa nowoczesne kina. Pierwsze „WERSAL” z widownią na 450 miejsc w jednym ze skrzydeł Magistratu przy ul. Lubelskiej (*obecnie kino „Zorza”*) dzierżawione przez E. Łuczковского, drugie „CORSO” na 600 miejsc, przy ul. 1 Maja 16 (*dziś Mickiewicza kościół Polskokatolicki*), właścicielka była Paulina Donajkowa.

- Kinoteatr „CORSO” w 1930 r. dzierżawił Smoczyński pod nazwą „SŁOŃCE”, od 1931 r. z powrotem właściciel Dussila i powróciło do dawnej nazwy „CORSO”.

- W 1931 r. „WERSAL” określano Miejskie Kino-Teatr. Od października 1932 r. „WERSAL” nosił nazwa Kino-Teatr „TON” – „TON” działał do 1934 r.

- W Chełmie w tym czasie właściwie funkcjonują 2-kinoteatry „CORSO” i „TON” wyświetlane seanse, poranki, organizowane akademie, wieczornice, teatry, itd.

- Dlaczego zamknięto kinoteatr „WERSAL” (*nie miało załatwionych formalności w związku z otrzymaniem koncesji na jego prowadzenie*). Jak zostało stwierdzone na ostatnim posiedzeniu Rady Miejskiej, Władze Wojewódzkie zezwoliły tylko tymczasowo na prowadzenie kina, uzależniając udzielenie stałej koncesji od poprawienia krzywdzących miasto warunków umowy z p. Łuczkovskim. W tej sprawie otrzymał Magistrat od Władz Wojewódzkich polecenie na które przez szereg miesięcy nie zwracał wcale uwagi. Zaś Powiatowe Władze administracyjne nie mogły dalej tolerować takiego bezprawnego stanu *Październik\ listopad 1930 r.* Zwane Miejski kinoteatr „WERSAL” w maju 1932 na 4 miesiące wydzierżawił Binsztok, bo Magistrat wydał mu koncesje.

- Od 1935 r. w miejsce 2-kinoteatrów „CORSO” i „TON” weszły nowe nazwy „APOLLO” i „TĘCZA” i były to kina dźwiękowe, bardziej aktywną była „TĘCZA”. Paulina Donajkowa została właścicielką „APOLLA”. Pod względem estetycznym kino „TĘCZA” jest na wyższym poziomie i przewyższa „APOLLO”.

- Od stycznia 1937 r. nastąpiły nowe zmiany nazw na „APOLLO” i „CORSO”. Dyrektorem „CORSO” został J. Wiśniowiecki. Kina te funkcjonują też w 1938 r.

- Od 1939 r. w miejsce „APOLLA” pojawił się Kinoteatr Dźwiękowy „BAŁTYK” dalej ul. Pierackiego.

Browary – hurtownie piwa

- Browar Parowy „NOWA BAWARJA”: E. Hamaczek i W. Switek, Chelma – Trubaków, ul. Trubakowska 50. Założony 1908-1909 r. Od 1928 r. Józefa Howorki.
- Hurtowy Skład Piwa Braci Rozen, ul. Piłsudskiego 3 (piwa: jasne, eksportowe, porter i lemoniadę Warszawskich Zjednoczonych Browarów p. f. „Haberbusch & Schiele).
- Hurtownia Skład Piwa i Fabryka – Wytwórnia Wód Gazowych, Braci Rozen, ul. Pierackiego, 1 Maja 7 i Piłsudskiego 3.
- Browar Józefa Howorko, Trubaków 19.
- Browar Zwierzyniecki Ordynacji Zamojskiej – Skład jego znajduje się przy ul. Pokrowskiej 27, właścicielem jest Paweł Sakowski.
- Skład Piwo Żywieckie, reprezentacja ul. Lwowska 27, Ignacy Piwowarczyk. Dnia 19 listopada 1928 r. zmieniłem kierownika mojego składu Józefa Kolasińskiego na Jana Gzyła, dostałem nowe aparaty do obciążu piwa, polecamy wyroby Arcyksiążęcego Browaru w Żywcu – Ignacy Piwowarczyk – 1927 r.
- Hurtowy Skład i Rozlewnia Piwa, Waleriana Górskiego, ul. Lwowska 23 – 1927 r.
- Browar Parowy i Fabryka Wód Gazowych Braci Howorków Chelma – Trubaków. Skład ul. Lubelska 34, piwa i lemoniady – maj 1939 r.

CIEKAWOSTKI :

- Dobre piwo bo z pająkami, wypuszcza na miasto rozlewnia Braci Rozen ul. Piłsudskiego 11, i gdyby nie Franciszek Szymański ul. Kolejowa 131 – który zaniósł tą butelkę do komisariatu – popijalibyśmy w dalszym ciągu piwko Rozenów przegryzając czasami kęskami pajaków – sierpień 1925 r.
- Takiego zdarzenia jeszcze nie było. 3 października 1926 r. Jan Niewiadomski na Pilichonkach zamieszkały obchodził jakąś uroczystość rodzinną i zaprosił gości, których raczył też piwem wyrobu browaru Hamaczka w Trubakowie pod Chelmem. Dobre piwo niektórzy chwalili, aż tu nagle chlup i z butelki wysunął się jakiś gad – żmija ktoś krzyknął potrujemy się, okazało się, że to jaszczurka – ktoś krzyknął przeżyjemy jest niejadowita – ktoś krzyknął skąd się tu wzięła martwa jaszczurka. Padła decyzja, jaszczurkę schować do butelki nalać piwa butelkę zakorkować i do komisariatu, tu spisano obszerny protokół. Trzeba tu napiętnować nie tylko samego Hamaczka lecz i właściciela piwiarni, skąd kupowano piwo, Szłojmkę Koladyckiego. We wszystkich bowiem piwiarniach przy dawaniu piwa jest zwyczaj patrzenia pod światło na obróconą do dołu szyjką butelkę. Przecież wypadki różne mogą się zdarzać nawet tam, gdzie się ich specjalnie wystrzega.

WSZYSCY WIEDZA ŻE

ROWERY, MOTOCYKLE

Zawadzki, Ka- miński, Opel i in. || motorowery bez pra- wa jazdy i rejestracji.

kupuje się solidnie i tanio

W FIRMIE

inż. Witold Jodko

Chełm Lubelska 43 tel. 188

opony, łańcuchy i wszelkie części rowerowe

Wody gazowane

- Pierwsza Elektryczna Fabryka Wód Gazowo-Owocowych w Chełmie ul. Piłsudskiego 7, powstała 10 kwietnia 1929 r. przy Hurtowni Piwa: Wytwórnię Wód Gazowo-Owocowych pod nazwą „Szampanja Chełmska”. Z poważaniem Bracia Rozen.
- Funkcjonowało też 7 wytwórni wody sodowej i 1 soków i syropów.
- Fabryka wody sodowej w tym lemoniady – Nuchima Nelkenbauma.
- Rozlewnia piwa i lemoniady, Nuchyma Nelkenbauma, ul. Młodowskiej 19.

*Uwagi ciekawostki :

- Fabrykę wody sodowej i lemoniady prowadził potajemnie od kilku już lat Kremerman Pinkwas ul. Kolejowa 88, lecz w lipcu 1926 r. schwytano go przy robocie. Trzy balony wody i kilka butelek brudnej lemoniady przesłano do Urzędu zdrowia.
- W 1937 r. Policja stwierdziła, że w rozlewni na ul. Młodowskiej 19 warunki sanitarne urągają prymitywnej nawet higienie – a butelki są płukane w wodzie po myciu szmat. Przeciwko Nelkenbaumowi sporządzono już doniesienie karne do Starostwa

Perfumeria – kosmetyka

- Nowoczesna Kosmetyka i Galanteria, I. Sznycer, ul. Lubelska 70 – 1928 r.
- Perfumeria i różne materiały oraz skład narzędzi chirurgicznych, Stanisław Rokitowski, ul. Lubelska 56, otwarty 4 lutego 1930 r. – poleca: mydła toaletowe, pudry dziecięce, kremy, perfumy, artykuły gumowe, esencje do wódek, pasty do podług, szczotki, paliwa meta, farby do skór itd.
- Nowoczesny Gabinet Kosmetyczny „KALOPIS”, ul. Narutowicza 16 – 02. 1938 r.

Piekarnie

- Chrześcijańska Piekarnia Juliana Sierpińskiego, Chel'm ul. Pijarska 2. *(ten sam chleb można też kupić codziennie):* Filia Targ Miejski, Stragan Nr 1 – 1923 r.

- Piekarnia Miejska – uruchomiono 3 grudnia 1923 r., to ważna placówka w nowym lokalu zorganizowanym przez Magistrat. Ma wypiekać 600 bochenków chleba na dobę. Na razie chleb sprzedawany jest na targowicy i w budce Skibińskiego, ale już przygotowuje się nowe punkty sprzedaży w śródmieściu.

- Piekarnia Chrześcijańska, P. Około – Kulak, ul. Lubelska 57 róg 3 Maja, poleca pieczywo świeże rano i wieczorem i wyroby cukiernicze. Z dniem 10 grudnia 1924 r. zostaje otwarta filia piekarni Pilichonki, naprzeciw ul. Trubakowskiej *(około koszar)*. *(przyjmuje zamówienia na pieczywo ze stałą dostawą do domu-mieszkań)*. Od 1924 r. jako pierwszy w Chel'mie wprowadził specjalistyczne obudowane wozy do rozwożenia pieczywa, ciast – mąki itd. Dostarczał też chleb grahama.

- Piekarnia Krajowej Spółdzielni Spożywców Kolejarzy Chel'm, ul. Kolejowa – obok dworca, piekarnia i sklep – konkuruje jakością pieczywa, utrzymując komplet wykwalifikowany piekarzy.

- Marcyniuk Stefan, ul. Lubelska 60\64.
- Koziolkiewicz Stanisław, ul. Kolejowa 77.
- Granatowicz Walerian, ul. Reformacka 17-c.
- Zakrzewski Jan, ul. Trubakowska 9.
- Jamka Józef, ul. Hrubieszowska 7.
- Około-Kulak Piotr, ul. Hrubieszowska 30.
- Berland Hana, ul. Lubelska 38.
- Berland Jankiel, ul. Kopernika 14.
- Tuchsznajder Icek, ul. Szkolna 6.
- Korenfeld Hersz, ul. Pijarska 7.
- Bursztyn Ruwin, ul. Kopernika 7.
- Frydman Hersz, ul. Lwowska 17.
- Brinker Zelman, ul. Pocztowa 21.
- Truk Moszko, ul. Pocztowa 27.
- Kamieniecka Rywka, ul. Pocztowa 60.
- Nisenbaum Bencjan, ul. Lubelska 126.
- Hersz Berland, ul. Lubelska 57.
- P. Warsagier, ul. Pocztowa 25.

- Niechlujni piekarze. Bardzo często zakupione pieczywo u Berlanda Abrama ul. Lubelska 78, zawiera jakąś czarną substancję, podobną do sławnej niemieckiej marmolady albo pasty do butów. Inny piekarz a mianowicie Bursztyn Rubin, ul. Kopernika 7-(25), jest specjalistą od wypiekania chleba ze sznurkiem. Robakami itd. – sprawę skierowano do Sądu. Publiczność winna sobie dobrze zapamiętać obu piekarzy i ich adresy od 1925 r.

- Znowu konsumenci narzekają na pieczywo z piekarni Chai Ruchli Berland, ul. Lubelska 40 – w chlebie znajdują się karaluchy, sprawę bada policja od 1925 r.

- Za nadmierne pobieranie cen za pieczywo ukarani piekarze: Uszer Szejdwasser ul. Uściługska 19, Piotr Około-Kulak ul. Lubelska 57, Puterman Moszko ul. Przechodnia 1 i Granatowicz Walerian ul. Lubelska 50 i będą kary – 1925 r.

- Smaczno! Szaja Warsagiera zamiast rodzynków dodaje do swego pieczywa muchy, jako przysmak dla swych spożywców – 1925 r.

- W chlebie z piekarni Nuty Berlanda ul. Kopernika 6, są brudy – 1926 r.

- Piekarz P. Warsagier przy ul. Pocztowej 25 to brudas i ma Prusaki w chlebie nie trzeba u niego kupować chleba – są inne czyste piekarnie – 1926 r.

– 1927 rok –

- Znana szerokiemu ogółowi konsumentów Piekarnia Waleriana Granatowicza (ul. Lubelska 50) otworzyła drugi sklep przy piekarni przy ul. Pijarskiej 8 – dawny sklep przy ul. Lubelskiej w domu Falkowskiego czynny jest nadal.

- W nowym domu p. Ignacego Czulczyńskiego przy ul. Reformackiej dwaj rzemieślnicy Wiechowski piekarz z Warszawy i Świerkowski stolarz z Chelma, założyli sobie niewielką piekarnię. Jednak komisja starościńska nie wydaje pozwolenia, powód piekarnia jest za nisko bo w półsuterynie – ale istnieją już piekarnie w Chelmie w suterynach. Dlaczego władza nie pozawala.

– 1928 rok –

- Nowo otwarta Piekarnia „SYRENA” (luty 1928 r.) St. Wiechowskiego przy ul. Reformackiej 33 – poleca pieczywo własnego wyrobu.

- Jedyna piekarnia Spółdzielcza w Chelmie to piekarnia Krajowej Spółdzielni Spożywców Kolejarzy – ale mało popierane przez inne Spółdzielnie.

– 1931 rok –

- Turecka Piekarnia i Cukiernia „Istambul”, ul. Lubelska 70 – Bad Bilal Oglu.

- Doniesiono policji, że w piekarni ul. Pocztowa 60 w chlebie są brudy i owady.

– 1937 rok –

- Karany już za brudy, niechłujstwa itd. przy wypieku chleba i ostatnio grzywną 100 zł. piekarz Szmul Bursztyn ul. Kopernika 25, jest nadal niepoprawny i znów w chlebie są robaki – sprawa trafiła do Sądu.

– 1938 rok –

- 1 czerwca 1938 r. otwarta Pierwsza Polska Piekarnia Mechaniczna w Chelmie, A. Około-Kułak, ul. Hrubieszowska 30, filie: ul. Lubelska 57 i ul. Kolejowa 2.

Składy zboża

- Majzys Fajga, ul. Reformacka 11
- Handelsman Lejba, ul. Kolejowa 31-a.
- Bargman Icek, ul. Kolejowa 11.
- Liberman Boruch, ul. Szpitalna 5 i Lubelska 198.
- Lipszyc Berko, ul. Zamojska 16.
- Herbst Hersz, ul. Pocztowa 28.
- Goldfarb Szloma, ul. Pocztowa 56.
- Hamel Zys, ul. Pocztowa 58.
- Fuks Wulf, ul. Hrubieszowska 8.
- Kierszenberg Zelik, ul. Hrubieszowska 15.
- Windelsztejner, ul. Hrubieszowska 109.
- Cung Nuta, ul. Hrubieszowska 102.
- Aptajko Szmul, ul. Hrubieszowska 98.
- Ledemran Łazar, hurtowy skład mąki, ul. Okszowska 41.
- Lerner Jankiel i S-ka, ul. Krzywa 3.
- Kagan Perla, ul. Krzywa 7.
- Czesner Josek, ul. Krzywa 20

PIEKARNIA CHRZEŚCIJANSKA P. OKOŁO KUŁAK Chełm, ul. Lubelska Nr. 57. (róg 3 maja) Przyjmuje zamówienia na wszelkiego rodzaju wyroby CUKIERNICZE I PIECZYWO ŚWIĄTECZNE oraz poleca stale pieczywo rano i wieczór świeże Filia piekarni: PILICHONKI, naprzeciw ulicy Trubakowskiej.
--

Hurtownie artykułów spożywczych

- Rychter Aron, ul. Krzywa 20.
 - Palewska Brandla, ul. Kopernika 10.
 - Sołowiejczyk Moszko, ul. Lubelska 39.
 - Rubinsztajn Ela, ul. Plac Łuczkowskiego 9.
 - Rogak Icek, ul. Uścilugska 9.
 - Wieliczkie Jójna, ul. Pocztowa 3.
 - Franciszek Pawlak, ul. Lubelska 59.
- Bazar i ogólna targowica miejska mieściła się przy ul. Lwowskiej 12 *wieloletnim dzierżawcą targowiska miejskiego był Abram Hostyk.*
– 1928 rok –
- Mleczarnia powstała w 1928 r. i była własnością Ligi Kobiet (*rocznie przerabiała 15,5 tysiąca litrów mleka*).
 - Olejarnia, Montaga, ul. Kopernika 33. *Luty 1928 r.*
 - Nowo otwarta MLECZARNIA – mleko słodkie, mleko zsiadłe, masło, śmietana, ser, jaja, lody, ciastka, konfitury, owoce, warzywa – całkowity dochód na cele społeczne.

Biblioteki w Chełmie

- Miejska Biblioteka im. St. Wojciechowskiego, ul. Lubelska 69.
- Miejska Biblioteka im. Pereca, ul. Lubelska 70.
- Biblioteka Towarzystwa Kursów Wieczorowych dla robotników (TUR).
- Biblioteka Związku Nauczycielstwa Polskiego.
- Biblioteka i Czytelnia Policyjna – Świetlica Policyjna.
- Biblioteka Związku Zawodowego Kolejarzy (PKP).
- Wypożyczalnia przy Księgarni „Promyk”.
- Biblioteka 7 Pułku Piechoty Legionów.
- Biblioteka Oddziału Grodzkiego Związku Strzeleckiego.

Krawcy – szewcy – modystki – krawaty – kapelusze

- Pierwszy Polski Magazyn oraz Pracownia ubiorów męskich i damskich: W. Tuszyński i J. Łapiński, Chel'm ul. Lubelska 46.
- Zakład Krawiecki, ubiory wojskowe i cywilne, Ignacy Czulczyński, ul. Lubelska 71, od 1937 r. też Zakład Krawiecki ul. Reformacka 33.
- Pracownia damska – szycie karbowanie etc. – Chel'm ul. Piłsudskiego 17 m1.
- Polska Spółka Obuwia „BATA”, ul. Lubelska
- Obuwie wykuintne i zwykle wykonywa na zamówienie mistrz z Warszawy R. St. Nagórka w Chel'mie ul. Lubelska 74.
- Chrześcijańska wytwórnia obuwia „JEDNOŚĆ”, ul. Lubelska 74.
- Pierwsza Spółka Szewców Chel'mskich w Chel'mie A. Chmielewski, (G. Wysocki), F. Wleklik, ul. Lubelska 63 (obok Magistratu) – *wybór obuwia własnego wyrobu.*
- Zakład Krawiecki – Pracownia Ubiorów Wojskowych i Cywilnych Ignacego Czulczyńskiego, ul. Reformacka 33.
- Magazyn Obuwia W. Królikowskiego w Chel'mie, ul. Lubelska 6.
- Szewc Rajmund Karbownicki, ul. Nadrzeczna 3 (*wejście z gankiem szklanym*), przyjmuje wszelkie reperacje – wykonanie serwisowe.
- Warszawska Chrześcijańska Pracownia Wszelkich Okryć, Kostiumów i Sukien Damskich – *można się ubrać dobrze, tanio i solidnie*, ul. Kolejowa 53.
- Krawiectwo cywilne, wojskowe i duchowne, Tabak Fajwel, ul. Lubelska 90.
- Pracownia krawatów M. Gogolewskiej, ul. Kolejowa 53.
- „MODES” pracownia okryć-sukien damskich ul. Lubelskiej 11, *wrzesień 1924 r.*
- Pracownia krawiecka ubiorów wojskowych i cywilnych oraz roboty futrzane, Stanisława Skórki ul. Lubelska 6 – *istnieje od 20 lat.*
- Zakład szewski Braci Gardzińskich, ul. Młynarska 4.
- Górka Katedralna, Maria Węgorzewska – *przyjmuje roboty – modelarskie, suknie damskie, dziecinne, oraz bielizna do szycia.*
- Pierwsza polska pracownia krawiecka – Okryć, Kostiumów i Sukien Damskich p. f. Stanisław Łyszkiewicz – została przeniesiona na ul. Łączną 5 (*tuż za pocztą*) – od 1930 r. ul. Nadrzeczna 12 (*pierwsza ulica za ogrodem miejskim*).
 - 1925 rok –
- Bieliźniarka – Eugenia, ul. Sadowa 12, *przyjmuje wszelką bieliznę do szycia.*
- Hafciarka – Lorentyna Karbownicka, ul. Nadrzeczna 3, dom Gipsza, *wykonuje mereszki, monogramy barankiem, atłaskiem, złotem i przyjmuje bieliznę do obrobienia dziurek – oraz haftowane dystynkcje do mundurów, płaszczy i czapek.*
- Haftowanie bielizny na maszynie, mereżki, R. Landau, ul. Lubelska 61.
- R. Munwez, ul. Lubelska 73 – dom Świdarskiej przyjmuje zamówienia na wykonywanie damskiej bielizny oraz hafty ręczne.
- Szewc Nawrocki, ul. Pocztowa 50.
- Krawiec męski i damski, F. Sawicki, ul. Lubelska 60.
- Krawiec męski z Warszawy D. Brener, ul. Mikołajewska.
- Krawcowa – szyje w domu ubiory damskie, męskie, dziecięce: ul. Kolejowa 77 w Szkolnym podwórku, żona ogrodnika.
- *Po wystąpieniu z pierwszej spółki szewców chel'mskich – otworzyłem własny Magazyn i Pracownia Obuwia przy ul. Lubelskiej 62 – Stanisław Wysocki.*
- Sklep konfekcji damskiej, męskiej i dziecięcej, A. Zajączkowskiej przeniesiony został do nowego lokalu obok Stowarzyszenia „Pomoc”, przy ul. Lwowskiej.
- Magazyn i pracownia obuwia, St. Wysockiego w Chel'mie, ul. Lubelska 62.
- Pracownia sukien damskich, L. Kubucka, ul. Kopernika 12.

- Pracownia Kuśnierska W. Sulicki, ul. Narutowicza 12 m 4, futra, czapki, mufki.
– 1926 rok –
- Pracownia Kapeluszy oraz bielizny damskiej, męskiej i dziecięcej – Heleny Miętkiewiczowej – ul. Piłsudskiego 29.
- Od września 1927 r. Nowa Pracownia Ubiorów Męskich i Okryć Damskich – Władysław Skórko, ul. Sienkiewicza 17 (*dom W.P. Strockiego*).
– 1927 rok –
- Kapelusze wiosenne, modele Paryskie, po cenach konkurencyjnych oraz wykwinne manicure – Zofia Paszyc – ul. Lubelska 88 m 8.
- Uwaga – przy ul. Lubelskiej 56 (nowy dom J. Stuhla) został otwarty Męski Zakład Krawiecki p. f. – NUDEL – w Lublinie Filia w Chełmie.
- Pierwsza chrześcijańska wytwórnia Kapeluszy Damskich, ul. Lubelska 90 Zofia Paszyc – dziewczęce od 6 zł. i damskie od 10 zł.
- Pracownia Krawiecka Ignacego Czulczyńskiego – została przeniesiona w sierpniu 1927 r. z ul. Lubelskiej 73 na ul. Reformacką na wprost ul. Młynarskiej.
- Zakład krawiecki właściciel Gorenów – (miał też piwiarnię).
- I Spółka Szewców A. Chmielewski i F. Wleklik, ul. Lubelska 67.
- Pracownia sukien kostiumów i okryć damskich. Przyjmuje uczennice do kroju i szycia. Pod-mistrzynie Warszawskiego cechu A. Iljaszczuk ul. Pocztowa 46 1-piętro.
- Mereżki na maszynie – Haftuje Monogramy : wykonuje na crep de chin oraz na bieliźnie obrusach i chusteczkach, Landau ul. Lubelska 61 obok Magistratu.
- Krawiec męski i damski z Warszawy, Antoni Łojewski, ul. Lubelska 104.
- Pracownia krawiecka ubiorów męskich i okryć damskich – Władysław Skórko, ul. Sienkiewicza 19, w 1932 r. przeniesiona na ul. Lubelską 21.
– 1928 rok –
- Pracownia sukien, okryć, damskich i dziecięcych „ZOFIA” : przeróbki, kostiumy maskaradowe – nauka kroju i szycia, ul. Obłońska 20.
- Filia Zakładu Krawieckiego ul. Lubelskiej 90: (centrala Warszawa ul. Żurawia 9 – przyjmuje wszelkie roboty. (*firma istnieje od 1910 r.*), z *poważaniem F. Sawicki*.
- 25% taniej wykonuje wszelkie roboty palt, kostiumów, sukien i wszelkich okryć damskich i dziecięcych Pracownia Wandy Szymańskiej ul. Lubelska 68.
- Pracownia Krawiecka Ubiorów Cywilnych i Wojskowych wykonuje wszelkie prace oraz Krawiectwo Kuśnierskie – ul. Reformacka 33 – J. Czulczyński.
- Przyjmuję skóry do wyprawy wszelkiego rodzaju cielęce, dziki, sarnie, lisy, borsuki i bydłowe na surowiec – ul. Browarna 9, za więzieniem – W. Danielczyk.
- 15 sierpnia 1928 r. przy ul. Narutowicza 19 została otwarta chrześcijańska pracownia kolder i konfekcji dziecięcej oraz fartuszków szkolnych.
- Pracownia Krawatów i Galanterii, H. Gogolewska, otwarta od 1 września 1928 r. przy ul. Lubelskiej 73. (obok kina „Oaza” w nowym domu Boguszelewskiego).
- Pracownię Obuwia J. Chojnacki przeniosłem z ul. Lubelskiej 70 róg Obłońskiej i od dnia 15 stycznia 1928 r. mieści się przy ul. Lubelskiej 74 I p. wejście od podwórza.
– 1929 rok –
- Wielki wybór najnowszych modeli kapeluszy damskich nowo otwarty SALON MÓD, Anki Furerówny, ul. Uściługska 31 II piętro – marzec 1929 r.
- Pracownia Kapeluszy, Ewy Warszawskiej, ul. Lubelska.
- Krawiec, Knoblica Icek, ul. Lubelska 8.
– 1930 rok –
- Wystawę robót ręcznych, haftów, bielizny itd. urządza Szkoła Szycia i Kroju przy Zakładzie Towarzystwa Dobroczynności w Chełmie w lokalu ul. Lwowska 17, 24-29 maja 1930 r., wstęp dla dorosłych 30 gr. dla młodzieży 20 gr. Rzeczy będą do nabycia.

- Pracownia ubiorów damskich i dziecięcych, Kazimiera Stachowska, ul. Sienkiewicza 13 – przyjmuje uczennice do nauki kroju, szycia i modelowania.
- Zakład Krawiecki Jana Boczkowskiego przeniesiono z ul. Lubelskiej 78 na ul. Lwowską 8 (dom p. W. Nowickiego – sklep frontalny).
- Krawiec, Karp, ul. Sienkiewicza 11.
- Krawiec, Manes Bubis, ul. Lubelska 73.
- Przyjmuję szycie bielizny i garderobę – Krużewska, ul. Ndrzeczna 3.
- 1931 rok –
- Szewc – mistrz szydła i dratwy – Aleksander Piasecki, ul. Kolejowa 38.
- Pracownia krawiecka, Marii Żukowej, ul. Lubelska 74.
- 1932 rok –
- 14 września 1932 r. przy ul. Sienkiewicza 4 (obok cerkwi) uruchomiona zostanie – Chrześcijańska Pracownia Kapeluszy Damskich, nowe fasony, przeróbki, zamówienia.
- Pracownia krawiecka, M. Feldmana, przeniesiona na ul. Szkolną 15.
- 1933 rok –
- Firma Pracownia Krawiecka Ubiorów Męskich i Okryć Damskich Władysław Skórko w sierpniu 1933 r. została przeniesiona na ul. Seminaryjską 18.
- Została otwarta w październiku 1933 r. Pracownia Krawiecka, Franciszek Jarmuszyński, ubiory męskie i mundurki szkolne, ul. 1 Maja 5.
- 1934 rok –
- Z dniem 1 stycznia 1934 r. przeniosłem swój – Zakład Krawiecki – z ul. 3 Maja 6 na ul. Lubelską 34 (*obok apteki Papużyńskiego*) – z poważaniem Sz. Brustman.
- Zakład Szewski – Stanisław Kotowód i Michał Artymiak, ul. Kolejowej 20.
- Pracownia Ubiorów Męskich cywilne i wojskowe, Marian Plucha, ul. Lubelska 102.
- Potrzebni pierwszorzędną zdolną podręczną, krawiec damski i uczennica. ul. Reformacka 16 dom Sekulera, krawiec damski – Franciszek Żurawski.
- 3 miesięczna nauka kroju i szycia przy pomocy opatentowanych przyrządów „Patron Express”. Po ukończeniu świadectwa. Oplata za przyrządy i naukę 35 zł. ratami. Zapisy ul. 1 Maja 3 m12, róg Lubelskiej.
- 1935 rok –
- Zakład Kuśnierski, A. Erlichmana, został przeniesiony z ul. Reformackiej 16 na ul. Lubelską 48 II p. *dom Falkowskiego vis a vis Magistratu*.
- Warsztat Kuśnierski, E. Erlichman, ul. Lubelska dom Falkowskiego.
- 1936 rok –
- Krawiec Lubelski (krawiectwo męskie), M. Najman, ul. 3 Maja 8.
- Pracownia Gorsetów, z ul. Lubelskiej 70 na ul. Młynarską 8 vis a vis Policji.
- Firma „MIMOZA” założyła Pracownię Gorsetów przy ul. Lubelskiej 48 (*vis a vis Magistratu*). W styczniu 1937 r. Pracownia przeniesiona na ul. Lubelską 75 (*do domu Świdorskiej – tu mieści się też biuro elektrowni*).
- Zakład Chrześcijański Okryć Damskich, Franciszek Żurawski, ul. Reformacka 16 współpracownik Hersego i krojczy firm warszawskich, urzędnikom nauczycielkom wykonują pracę na dogodnych warunkach na spłatę.
- Chrześcijańska Pracownia Kapeluszy Damskich, W. Szuleckiej, ul. Lubelska 75.
- 1937 rok –
- Pierwszy Chrześcijański handel skór obuwia przyborów szewskich, Alfons Kaczyński, ul. 3 Maja 3.
- W. Sulicki: Pracownia Kuśnierska ul. Narutowicza 12 m4, Pracownia Futer ul. Lubelska 77.
- Chrześcijańska Pracownia Sukien i Okryć Damskich, Franciszki Dziwisz, ul. Lubelska 94.

– 1938 rok –

- Od lipca 1938 r. działa utworzona Pierwsza Spółka Krawców Chrześcijańskich w Chełmie, J. Pyc – A. Chwedczuk, ul. Lubelska 91.

- 2 listopada 1938 r. otwieram przy ul. Lubelskiej 62, Pracownię Czapek i Kapeluszy – M. Malinowski. Czapki: wojskowe, policyjne, studenckie, szkolne, sportowe, futrzane itd.

- Na specjalną uwagę zasługuje pracownia kapeluszy damskich p. Malinowskiej, przy ul. Lubelskiej obok Sklepu Galanterijnego p. Malinowskiego.

Ciekawostki – anonse z tej branży :

- O pracę – *nie o jałmużnę* – prosi osoba biedna, obarczona kilkorgiem dzieci. Przyjmuje szycie i haft. Wykonuje pracę solidnie i tanio: ul. Sadowa 24, *lipiec 1926 r.

- Tabakowe wyczyny. Wielokrotnie notowany w policji za różne sprawki Tabak Fajwel, krawiec ul. Lubelska 88, uszył – teraz nowe dwa kawalki, które niżej podajemy. Kubań Karol ogniomistrz 2 PAC, dał Tabakowi w styczniu 1926 r. do przerobienia mundur wojskowy, który miał być za tydzień gotowy. Przeszedł tydzień, miesiąc, osiem miesięcy. Co jest – właściwie nic, Tabak jeszcze w styczniu mundur sprzedał. Kubań zrobił doniesienie do policji. A oto drugi kawal. Nadziejewicz Olga ul. Lubelska 41, dała jeszcze w styczniu 1925 r. Tabakowi do przerobienia płaszcz wojskowy, jaki otrzymał jej synek przy zwalnianiu z orkiestry. Tabak płaszcz wziął i tak go przerobił, że go do dziś nie ma, tu też interweniowała policja – zanim będzie sąd – to jeszcze Tabak dużo płaszczy przerobi na swoje.

Magazyn obuwia
męskiego,
damskiego
i dzieciennego

W. Królikowskiego

W CHEŁMIE. UL. LUBELSKA № 6.

Poleca wielki wybór obuwia własnego wyrobu z towarów znanych firm krajowych i zagranicznych. Przy magazynie pracownia uskutecznia zamówienia solidnie i terminowo. — Ceny przystępne.

Młyny

- Młyn motorowy „Żarnopol” Jan Boguszewski S-ka (1925), ul. Trubakowska 17.
 - Młyn gazowo-walcowy A. Frenkiel (1914), ul. Lwowska 20.
 - Młyn walcowy i Fabryka Józef Gryziński (1928), ul. Pilichonki 42.
 - Młyn walcowy „Industria” J. Michalanko i S-ka (1920), ul. Lubelska 105.
 - Młyn parowy Estera Lemberger i Spółka (1912), ul. Hrubieszowska 37.
 - Młyn Ludwik Raniewicz (1928), ul. Trubakowska 1.
 - Młyn Bracia Michałowscy (1932), ul. Kolejowa 90.
 - Młyn parowy Jędrzejewskiego, ul. Lubelska 196.
 - Młyn motorowy „Ziarno”, S. I. Rubin i S-ka (1922), ul. Kolejowa 31a.
 - Młyn Lewicka i S-ka (*od 1935 r. K. Krawczyńska*) (1923), ul. Pilichonki 40.
 - Młyn „Uniwersalny” Jan Boguszewski (1932), ul. Trubakowska 19.
 - Młyn walcowy Jan Boguszewski i S-ka, ul. Trubakowska 3.
-
- Pomoranc i S-ka Młyn – 1934 r.
 - Handelsman i S-ka Młyn – 1934 r.
 - Woźniak i Słupczyński Młyn – 1934 r.
 - Ciężki i Jabłoński Młyn – 1934 r.

Ciekawostki:

- Młyn Rejowiec (Julian Jarosławski) – detaliczna sprzedaż artykułów mącznych, kasz, otrębów itd. – sklep własny w Chełmie ul. Lwowska 9. *styczeń 1927 r.
- Młynarz – absolwent szkolny z praktyką 15 letnią, ze znajomością buchalterii, poszukuje posady. Najchętniej jako kierownik w średnim młynie. *Lipiec 1928 r.
- Młyn – Margulis Perla przy ul. Katowskiej 18 urządziła potajemnie młyn do robienia kaszy z konną siłą pociągową, policja wytropiła będzie kara. *Czerwiec 1929 r.
- Wyrokiem z dn. 24 maja 1930 r. Sąd Okręgowy w Lublinie orzekł: ogłosić upadłość kupcowi Szmulowi-Josfowi Rubinowi, zam. w Chełmie ul. Narutowicza 7 i mającemu przedsiębiorstwo młyńskie pod firmą „Młyn walcowy Ziarno” w Chełmie, przy ul. Kolejowej 7 w nieruchomości oznaczonej nazwą hipoteczną „Oblonie Nr 7”, wyznaczając datę otwarcia upadłości tymczasowo na dzień 14 stycznia 1928 r., i wyznaczając Komisarzem upadłości Sędziego Sądu Okręgowego w Lublinie a kuratorem tejże upadłości adwokata zam. w Chełmie ul. 1 Maja 17. Wobec powyższego Komisarz upadłości niniejszym wzywa wszystkich wierzycieli wyżej wymienionego, aby zgłaszali u kuratora upadłości swe pretensje, poparte dowodami.
- Młyn „Ziarno” w Chełmie ul. Kolejowa oddam w dzierżawę i rezerwoary naftowe warunki dzierżawy u Syndyków Sądowych pp. adwokata Zielińskiego, A. Biderman i Z. Herca – lipiec 1931 r.
- Do sprzedania połowa młyna motorowo gospodarczego w Chełmie przy ul. Pilichonki 44 na dogodnych warunkach – wrzesień 1931 r.

Fabryki – huty – manufaktura

- Fabryka maszyn rolniczych i odlewnia żelaza, F. Gassner, K. Najdeker i W. Orłowski w Chelmie, ul. Pocztowa 62 (*fabrykę założył w 1880 r. inż. Wilhelm Kretzschmar w 1907 r. właścicielem został Franciszek Gassner funkcjonowała do połowy 1915 r., następnie w wyniku działań wojennych została unieruchomiona do 1920 r., po przyjeździe z wygnania z Rosji Gassnera w marcu 1920 r. została ponownie uruchomiona i działała*) – w dziale remontów: maszyny parowe, motory, młyny, tartaki itp.; – w dziale produkcji maszyn rolniczych wyrabia: maneże (kieraty), sieczkarnie bębnowe oraz przystawki uniwersalne parowe; – w dziale odlewów żeliwnych maszynowych: wszelkie odlewy żeliwne dla cukrowni, młynów, cementowni, torfowni, hut szklanych itd.

- Fabryka maszyn rolniczych i odlewnia żelaza pod firmą, R. Dratt i S-ka Akc. w Chelmie Spółka Akcyjna, ul. Lwowska 16 (*fabryka założona w 1894 r. przez Krystiana Dratta, w czasie wojny światowej zdemolowana przez wojska okupacyjne, odbudowana w 1920 r., przeszła na Spółkę Akcyjną, była najpoważniejszą fabryką metalurgiczną na terenie powiatu chełmskiego, produkuje maszyny rolnicze, wyrabia maneże, sieczkarnie, młocarnie i przystawki do maneży, remontuje-reperuje silniki spalinowe i inne, buduje transmisje, części maszyn oraz roboty w chodzące w zakres obróbki metali*).

- Fabryka Octu Spirytusowego stołowego i do marynat, Srula Puttermana ul. Lubelska 88. Policja w czasie lotnej kontroli sanitarnej w lipcu 1937 r. ujawniła w fabryce niespotykane brudy i niechlujstwo, w jakich odbywa się produkcja octu. Sprawa do Sądu.

- Fabryka Maszyn, Józef Gryziński, Chelmu (maszyny i aparaty dla gorzelni i rektyfikacji, maszyny dla cukrowni, kotły parowe itd.), ul. Pilichonki 42.

- Fabryka Maszyn Rolniczych i odlewnia żelaza, R. Dratt & S-ka, SP. AKC., Chelmu Lubelski – (*maszyny rolnicze, odlewy żelaza, transmisje*).

- Polska Wytwórnia Rowerów – Jan Zgierski – Chelmu, ul. Lubelska 57, wyrabia: rowery nowe, przyjmuje reperacje i remonty rowerów i motocykli, maluje części na gorąco oraz wykonywa wszelkie prace w zakres wytwórni wchodzące.

- Koncesjonowana Spółka Dzierżawy Elektrowni Miejskiej w Chelmie – Sp. z o.o. istnieje od 1925r. – *elektrownia posiada moc zainstalowanych maszyn prądotwórczych 410 K.V.A., wytwarza prąd znamionowy 220x380v. i 6000v.*

- Fabryka odlewu żelaza, Kamenz i Spółka, ul. Lwowska 29

- Huta Szkła „Chelminka” Zalewskiej, Rampa Brzeska 8.

- Zakład Mosiężniczy i Odlewnia Metali, Roberta Deku, ul. Obłońska 17, (*odlewy maszyn i akcesoria do instalacji wodociagowych*).

- Zakłady chemiczne produkcja mydła: Lejba Borowicz, ul. Reformacka 25 (50 ton); Lejba Cudyk Nisenbaum, ul. Krzywa 25 (50 ton) i Erlich Gierszon, ul. Uściługska 3 (10 ton).

- Fabryka Maszyn Rolniczych, W. Bałazińskiego, przy ul. Brzeskiej w Chelmie – *siewniki, sieczkarnie, itd.*

- Fabryka maszyn młynarskich i rolniczych Ludwik Raniewicz, ul. Lubelska róg Trubakowskiej.

- Huta Szklana Robotnicza „Nadbużanka” została uruchomiona 4 października 1924 r. przy stacji Uhrusk – wszelkie informacje udziela Aleksander Ukleja Chelmu, ul. Sienkiewicza 4 (*dawna Brzeska*) – *poleca: różne flaszki i kieliszki, szkła, szyby, rurki.*

- Fabryka Mebli Wiedeńskich, p. f. K. Zypser, ul. Kolejowa 66, *poleca meble.*

- Fabryka gilz do papierosów.

- Manufaktura (*nowości sezonu – ceny konkurencyjne*) dla p. p. Urzędników i Wojskowych na raty – B. Goldfeld, ul. Lubelska 46.

Cementownie – cegielnie – kaflarnie – betoniarnie

- Cementownia Zjednoczone Fabryki Portland-Cementu „FIRLEY” SA. w Rejowcu (*obok Chełma*) – (Zarząd Warszawa).

- Cegielnia, Dawidzon i Spółka, Przedmieście Majdan.

- Kaflarnia, Władysław Barański, Szosa Rejowiecka 2 (60 ryś. kafla rocznie).

- Kaflarnia, M. Kazakiewicz, ul. Jordana 33.

- Cegielnia, Jan Kischner, przedmieście Okszów, (20 tys. sztuk cegieł rocznie).

- Cegielnia, Hersz Blumenfeld, przedmieście Trubaków.

- Cegielnia, Dawid Dawidzon, przedmieście Horodyszcze.

- Betoniarnia, Piekarskiego, ul. Jordana 7.

- Pierwsza Spółka Kaflarzy M. Kozakiewicz i W. Barański w Chełmie ul. Młynarska 35–(36), poleca: wyroby kaflarskie, budowę pieców i kuchen kaflarskich.

– 1926 rok –

- Kafle, kwadratele, karnesy białe i matowe – w najlepszym gatunku i najtaniej tylko w fabryce kafla – Antoniego Filipowicza, Chełm, ul. Kolejowa 133.

– 1928 rok –

- Został otwarty – KANTOR SPRZEDAŻY CEGIEŁ – w Chełmie przy ul. Lubelskiej 6, w mieszkaniu Gersona – Cegielnia Parowa „Okszów” i „Zawadówek”.

- Zostało otwarte – BIURO SPRZEDARZY CEGIEŁ – w Chełmie przy ul. Lubelskiej 6, w mieszkaniu Gersona – Cegielnia Parowa „Horodyszcze” i „Trubaków”.

- Zarząd „ROLNIK” Spółdzielnia Rolniczo – Handlowa w Chełmie ul. Obłomska 20 (dom po sejmikowy) – podaje do wiadomości, że z dniem 1 sierpnia 1928 r. uruchomił przy Spółdzielni – WYTWÓRNIĘ wyrobów cementowych i na razie produkuje: cembrowiny studzienne, przepusty mostowe i chodniki. Poleca wybór maszyn i narzędzi rolniczych, nawozy sztuczne, papę smołowniczą ogniotrwałą „Binolit” i blachę.

– 1929 rok –

- CEGIELNIE w Horodyszczu, Okszowie Zawadówce i Trubakowie informują, że cegłę sprzedaje się w biurze przy ul. Lubelskiej 6, w mieszkaniu M. Gersona.

– 1931 rok –

- Cegielnia Parowa Walcowa Horodyszcze – sprzedaje cegły. Z poważaniem J. Brafman, W. Irlender i inżynier Ch. Szajnberg.

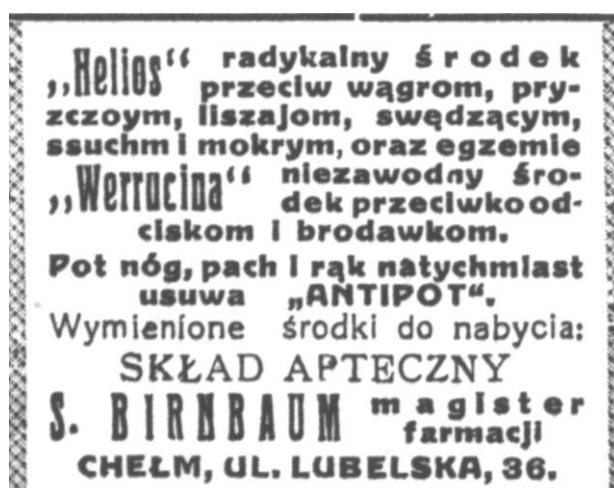
– 1932 rok –

- Podają: iż w wydzierżawionej cegielni wł. p. Dawidzona „Zawadówka” są do nabycia cegły – dzierżawca J. Szwarzman. Informacje: J. Szwarzman ul. Katowska 5 i u Sz. Szwarzman ul. Lubelska 79.

- Sprzedajemy wszystkie gatunki cegły, biuro ul. Lubelska 34 m3. Właściciel Cegielni „Horodyszcze” i „Zawadówka”.

– 1935 rok –

- Cegielnia Parowo-Walcowa „HORODYSZCZE” Hofmanowska, sprzedaje cegłę wpłaty przyjmuje Bratman, ul. Lubelska 78 Komunalna Kasa Oszczędności: inż. Ch. Wejnberg.

Gorzelnie – fabryki alkoholu

- Fabryka Maszyn Rolniczych i Aparatów Gorzelnianych w Chełmie powstała w 1880 r., założyciel inż. Wilhelm Kretschmar, ul. Pocztowa 62. Od 1907 r. właściciel Franciszek Gassner.

- Gorzelnia, Rektyfikacja, Fabryka Wódek i Likierów, Adolfa Daumana i S-ki, w Chełmie *poleca: Chełmiankę, Żytniówkę, Sokołówkę, Miętową i Stołową podwójnie oczyszczane oraz spirytus do celów leczniczych i spirytus denaturowany.*

- Chelmska Rektyfikacja i Fabryka Wódek – Adolf Dauman Chelmska ul. Kolejowa 27 – Gorzelnia i Rektyfikacja, Fabryka Wódek, Wytwórnia Win i Miodu, Fabryka Soli Potasowych – *Firma założona w 1910 r.*

- Sprzedaż Win i Spirytualji – *egzystuje od roku 1843 tu w Chełmie P. F. – A. Świderski, (poleca Szanownej Publiczności wszelkiego rodzaju wyroby tak krajowe, jak i zagranicznych firm).*

- Handel Win i Spirytualji – *w Chełmie egzystuje od 1917 r. – St. Łuczkowski, poleca Sz. Publiczności wszelkiego rodzaju wyroby wódczane krajowe i zagraniczne oraz spirytus na cele domowe – lecznicze.*

- Nowo-założona (1923 r.) fabryka wódek gatunkowych Dom. Rejowiec *poleca „Wyborną” i Rejowiankę” oraz spirytus własnej rektyfikacji dla celów leczniczych.*

- Fabryka Maszyn i Aparatów Gorzelnianych w Chełmie, ul. Pilichonki 42. Należała do Józefa Gryzińskiego później do Spółki M.F. Pischman and CO.

- Rejowiecka gorzelnia, rektyfikacja i fabryka wódek Józefa Budnego.

Ciekawostki :

- Fabryka wódek i likierów A. Daumana i S-ki która na skutek wprowadzenia monopolu spirytusowego od nowego 1927 r. zaprzestaje produkcji wódki, wprowadza obecnie nowy dział fabrykacji – wina owocowe. Wina owocowe firmy Daumana ukażą się w handlu jeszcze przed świętami. **Wiadomość grudzień 1926 r.*

- W powiecie chełmskim na dzień 12 grudnia 1926 r. istnieją dwie rozlewnie wódek : Adolfa Daumana w Chełmie i Józefa Budnego w Rejowcu.

- Tajną gorzelnię w pełnym ruchu wykryto przy ul. Narutowicza 13 w sierpniu 1928 r. Znaleziono kociołek, alkoholometr, 2 beczki z zacierką z cukru, laki i fałszywą pieczęć do zapieczętowywania butelek. Fabryczkę prowadził Lejba Wajc z rodziną.

Elektrownia – Miejska w Chełmie

- Pierwsza elektrownia w Chełmie mieściła się w budynku drewnianym zbudowany w 1906 r. przez Józefa Engela przy ul. Pokrowskiej (*obecnie Lwowska, niedaleko od skrzyżowania a ulicą Pocztową*). Pierwszym odbiorcą nadwyżki prądu była spółka: Edward Łuczkowski, Bronisław Boguszewski i Eugeniusz Bielecki. W 1913 r. konsorcjum to uzyskało od Magistratu chełmskiego koncesję na oświetlenie miasta (*było to 8-laterni zawieszonych na słupach*). Elektrownia była zaopatrzona w maszynę parową (*lokomobilę*) produkcji angielskiej fabryki Ransomes, Simps i Jefferson Ltd w Ipswich, 1 dynamomaszynę produkcji austriackiej firmy Kremeńczuk Und Mayer w Wiedniu oraz 3 dynamoszyby firmy Siemens and Halske – posiadała też stację akumulatorów z urządzeniami do ich nabijania. 1 stycznia 1917 r. okupacyjne władze austriackie przejęły władzę nad elektrownią – dotychczasowy właściciel B. Boguszewski (*na mocy zawartej umowy*), miał otrzymywać prąd do oświetlenia mieszkania i uruchomienia aparatury w kinoteatrze „Oaza” przy ul. Lubelskiej 69, i w tetrze „Syrena” przy ul. Pokrowskiej. Dla zwiększenia mocy, w 1918 r. Austriacy wybudowali nowy zakład elektrotechniczny, który po odzyskaniu niepodległości został przejęty przez władze miejskie. Które następnie wydzierżawiły elektrownię firmie Rabinowicz i S-ka, a od 1925 r. *zalożonej specjalnie w tym celu* Koncesjonowanej Spółce Dzierżawy Elektrowni Miejskiej z Janem Boguszewskim, Franciszkiem Gasnerem i Hugonem Kammentzem na czele. Elektrownia ta jako jedyna oświetlała miasto i okolice, a jej odbiorcami były też, instytucje państwowe i komunalne oraz wojsko. Następnie ze względu na oszczędności Zarząd Miasta przejął do spółki ten zakład energetyczny wraz z siecią uliczną i inwentarzem, w ten sposób elektrownia stała się ponownie przedsiębiorstwem miejskim. Poza elektrownią miejską były jeszcze w Chełmie dwie inne: jedna znajdowała się na terenie Okręgowego Szpitala Wojskowego i była na potrzeby tej placówki; druga należała do PKP i obsługiwała potrzeby kolejowe. 8 czerwca 1938 r. chełmskie władze miejskie w ramach oszczędności, podjęły uchwałę sprowadzania energii elektrycznej z elektrowni Lubelskiego Międzykomunalnego Związku Elektryfikacyjnego i w efekcie stało się udziałowcem tejże spółki – wojna w 1939 r. przerwała jej dalszy rozwój.

- Zakład jako Elektrownia Miejska powstał 24 stycznia 1918 r. ul. Kolejowa 1.

Apteka Grzegorza Dziemskiego W CHEŁMIE

poleca artykuły kosmetyczne — w życiu codziennym pań i panów niezastąpione i z powodzeniem konkurujące z wyrobami zagranicznymi.

KREM „JAGODA”, jasny i ciemny.

MYDŁO „JAGODA”, nadające się do każdej cery (t. j. suchej i tłustej) i doprowadzające ją do stanu normalnego.

Roslinny puder do twarzy w 4 kolorach.

Pachnidło „Kwiaty polskie” (polskie perfumy). Cena flakonika 50 gr.

Sezonowy uniwersalny kosmetyk:

„DELEKTAR” — do pielęgnowania cery.

„DELEKTAR” b. szybko likwiduje oparzenia słoneczne, usuwa ból i swędzenie; spowodowane nadmiernym opaleniem. Cena 1 zł.

Olejek do opalań, powodujący równomierne opalenie i zdrowy wygląd cery. Cena 90 gr. i 50 gr.

Nadzwyczaj skuteczny puder od potu. Cena 1 zł.

Masarnie – rzeźnie

- Wyrób wędlin artykuły kolonialno-spożywcze, W. Mazurkiewicz, ul. Kolejowa 74.
- Rzeźnia Miejska, ul. Lwowska 71.
- Masarnia Wędlin, Józef Kamiński, Chełm ul. Sienkiewicza 32.
- Smaczne i czyste wędliny poleca A. Bauer, Chełm ul. Lubelska 44.
- Skład wędlin własnego wyrobu A. Sadzikowski, ul. Lubelska 60.
- Krupiarń-kaszarnie: większa (*56 ton kaszy rocznie*) Hersza Sobola, ul. Katowska 18, mniejsza (*14 ton kaszy rocznie*) Eli Cypel ul. Pierackiego 37 (*Mickiewicza*).
- Olejarnie: większa (*38 ton oleju rocznie*) Lazara Gierszona, ul. Krzywa 31, mniejsza (*19 ton oleju rocznie*) Icka Hubermana, ul. Katowska 18 (*obok kaszarni*).

- 1925 -

- Smaczne i czysto-wieprzowe wędliny oraz mięso wieprzowe surowe – chrzan przyprawiony i musztardę, poleca: Wędliniarnia, C. Rzepniewski (dawniej J. Berezecki) Chełm ul. Lubelska 25 – vis a vis kościoła parafialnego.

- 1926 -

- Miedziana, właścicielka sklepu masarskiego na Pilichonkach.

- 1928 -

- Z dniem 30 czerwca 1928 r. zrywam ze spółką pod firmą Bauer i Szulc przy ul. Lubelskiej 42 i – otwieram własną masarnię pod firmą A. SZULC przy ul. Lubelskiej 60

Masarnie – sklepy :

- Strzałkowski Edmund, ul. Lubelska 42.
- Falkowski Franciszek, Lubelska 48 – (50).
- Kozak Wincenty, ul. Narutowicza 4.
- Kamiński Józef, ul. Kolejowa 2.
- Mazurkiewicz Wiktor, ul. Kolejowa 74.
- Fogiel Gustaw, ul. Hrubieszowska 49.
- Błazucki Wacław, ul. Hrubieszowska 22.
- Tarajko Władysław, ul. Koszarowa 3 i ul. Lubelska 70.
- Paczosa Feliks, ul. Lubelska 182.
- Janke Fryderyk, ul. Lubelska 21.
- Józef Kamiński, ul. Sienkiewicza 32 (dom własny).
- Czesław Rzepniewski, ul. Lubelska 24 (róg koło kina Wersal).
- W. Zajączkowski, ul. Lubelska 99.
- Soldon Rafał, ul. Kolejowa 89.

Jatki mięsne:

- Herc Lipa, ul. Lwowska 6.
- Feldmus Tauchen, ul. Hrubieszowska 20.
- Szporer Hersz, ul. Jatkowa 2.
- Rozenknop Nojeh, ul. Jatkowa 7.
- Rachbind Josek, ul. Jatkowa 7.
- Rachbind Dawid, ul. Rybna 3.
- Grynabaum Chaja, ul. Trubakowska 1.
- Rybak Chil, ul. Trubakowska 1.
- Szulc i Bauer, ul. Lubelska 42.

Ciekawostki:

- Notowany kilkakrotnie w policji za nieświeże lub brudne wyroby masarskie, rzeźnik Franciszek Falkowski ul. Lubelska 68, tym razem znalazł się w komisariacie za to, że sprzedał M. Lewczukowi funt kielbasy w mięsie którego było pełno robaków.

- Prawie wszystkie sklepy mięsne których właścicielami byli Żydzi rzeźnicy były brudne śmierdzące, brak higieny – jakby w Chełmie nie istniały Służby Sanitarne.

Zawiadamia się:

- W kwietniu 1931 r. powołano w Chełmie Oddział Związku Robotników Przemysłu Mięsnego w Polsce mieszczący się przy ul. Lubelskiej 84 (I piętro), zapisy na członków wykwalifikowanych pracowników przemysłu mięsnego – Prezes W. Sikora.

- Ekspedientka do sprzedaży wędlin potrzebna natychmiast. Kaucja 200 zł. Zgłoszenia: ul. Lubelska 150 (Pilichonki).

- Od 1939 r. unowocześniły swoje masarnie następujący masarze: Rzepniewski Władysław ul. Lubelska 24, Ostrowski Julian ul. Reformacka 43, Błazucki Wacław ul. Hrubieszowska 22 i Chojecki Władysław ul. Lwowska 51.

Kościoły

- Rzymsko-katolicka Parafia Mariacka, ul. Lubelska 2. (tzw. Górka).
- Rzymsko-katolicka Parafia Rozesłania Św. Apostołów, ul. Lubelska 55.
- Rzymsko-Katolicka Parafia Reformatorów Św. Andrzeja, ul. Reformacka 13.
- Prawosławna Parafia Cerkiew, ul. Sienkiewicza 2.
- Ewangelicka Augsburska Kaplica, ul. Lubelska 73.
- Polski Kościół Narodowy – Kaplica, ul. Pierackiego 32.
- Mojżeszowa Bożnica, ul. Kopernika 8.
- Żydowska Gmina Wyznaniowa, ul. Lubelska 6.

NA NADCHODZĄCE ŚWIĘTA POLECAMY NASZE NAJPRZEDNIEJSZE WYROBY
JAKO TO:

LIKIERY, WÓDKI SŁODKIE
WYTRAWNE

Wina owocowe w wielkim wyborze Młód sycony NAJPRZEDNIEJ-
SZEGO GATUNKU

◀ CENY NADER PRZYSTĘPNE ▶

Wyroby nasze nie ustępują pod względem jakości
wyrobom zagranicznym, od których są znacznie tańsze.

Do nabycia we wszystkich sklepach wódoczanych

A. DAUMAN i S-ka
Chełm-lubelski

Księgarnie – drukarnie – introligatornie

- Drukarnia Mordko Josefa Bronfelda, założona 1910 r., ul. Lubelska 8, 10 i 26.
 - Drukarnia Wajnsztajnow, od 1882 r. ul. Pocztowa dalej ul. Lubelska 13 i 15.
 - Księgarnia Spółdzielcza Szkolna „Promyk”, ul. Lubelska 30.
 - Księgarnia Szkolna PROMYK II, ul. Lubelska 34, Kooperatywa Nauczycielstwa Szkół Powszechnych i Średnich – *poleca książki, zeszyty i wszelkie pomoce szkolne, ceny umiarkowane, instytucja powstała pod hasłem wspólnej pracy i wysiłku.*
 - Księgarnia G. Epelbauma ul. Lubelska 42, *egzystuje od 1911 r. poleca wielki wybór książek szkolnych oraz materiałów piśmiennych.*
 - Księgarnia i skład materiałów piśmiennych, P. Rubinsztejn, ul. Lubelska 42, *oferuje rakiety tenisowe i piłeczki tenisowe różnych marek i sprzęt sportowy dla szkół.*
 - Księgarnia Wiktor Banach i Spółka w Chełmie, ul. Lwowska 7. *Poleca: podręczniki i artykuły szkolne, materiały piśmienne oraz odkrywki i obrazki.*
 - Drukarnia i Introligatornia „ZWIERCADŁO” Polskie Zakłady Graficzne, założona w 1922 r. przez Kazimierza Czernickiego, ul. Lubelska 15, *wykonywają: tabele, książki, blankiety, afisze, gazety, broszury, oprawy książek, pieczętki kauczukowe, itd.*
 - Pracownia stempli kauczukowych oraz grawerskich – nowopowstała – przy drukarni i księgarni M. Bronfelda w Chełmie.
 - Księgarnia Polska Zofia Zającówna Chełm ul. Lubelska 32 *poleca: beletrystykę, podręczniki szkolne, materiały piśmienne oraz zabawki dzieciinne.*
 - Księgarnia Skład Materiałów Piśmiennych, A. Kowalczyk (dawniej Wiktor Banach), ul. Lwowska 9 (obok targowicy), *poleca: podręczniki szkolne, beletrystykę, dzieła naukowe, papiery rysunkowe listowe, księgi buchalteryjne, pióra, teczki, itd.*
 - Materiały piśmienne, W. Banach i Spółka, ul. Lwowska 7.
 - Księgarnia Szkolna „Promyk” Chełm ul. Lubelska 34, *oferuje na sezon szkolny przybory szkolne i kancelaryjne – oraz podręczniki szkolne.*
 - Pracownia Introligatorska przy Państwowym Seminarium Nauczycielskim Męskim (II kurs), ul. Reformacka 9.
 - Zakład Introligatorski, Andrzej Kwiatkowski, ul. Brzeska-Sienkiewicza 12.
 - Księgarnia i skład materiałów piśmiennych, M. Wajnsztejna, ul. Lubelska 13.
 - Księgarnia Józefy Banachowej, ul. Lubelska 58.
 - Drukarnia i fabryka-zakład stempli Szłoma Borucha Szmaragda, założona 1911 r. ul. Lubelska 50 od 1928 r. ul. Lubelska 45.
- 1927 rok –
- 12 marca 1927 r. przy ul. Lubelskiej 58 w domu Szulzingiera otwarty nowy Skład Materiałów Piśmiennych i Zabawek Dziecięcych, Wiktora Banacha (*uniknięcia nieporozumień wyjaśniam, że księgarnia moja pozostaje nadal przy ul. Lwowskiej*) – W. Banach.
 - Wiktor Banach, KSIĘGARNIA Skład Materiałów Piśmiennych i Galanterii Piśmiennej największy i jedyny w mieście Chrześcijański Skład Zabawek Wielki wybór towarów kosmetycznych i galanteryjnych – ul. Lubelska 56.
- 1928 rok –
- Polskie Zakłady Graficzne ul. Lubelska 17, *zawiadamiają, że dla dogodności Szanownej Klienteli: KANTOR DRUKARNI – DRUKARNIA „ZWIERCADŁO” przeniesiona została na ulicę Lubelską 65 (sklep frontowy w gmachu Ratusza Miejskiego).*
 - INTROLIGATOR wszelkie prace introligatorskie, St. Dziadko, ul. Lubelska 65.
 - Polski powielacz „WTÓR”, 160 zł., najlepszy aparat zastępujący drukarnię, niezbędny w każdym biurze, kancelarii i urzędzie – M. Szulman, ul. Szkolna 13.
 - Introligatornia Chrześcijańska pod firmą OPRAWA, ul. Lubelska 52 w podwórzu: *oprawa książek, obrazów, fotografii, roboty galanteryjne, itd.*

– 1930 rok –

- Podaję do wiadomości, iż już od dłuższego czasu nie mam nic wspólnego z Sz. H. Goldmanem prowadzącym drukarnie pod nazwą „Praca” dawniej ul. Lubelska 62 a obecnie ul. Lubelska 19 – M. Chruściel.

- W nocy na 1 sierpnia 1930 r. jakiś złodziej okradł przez tylne wejście księgarnie spółdzielczą „Promyk” w Chełmie na sumę 560 zł.

– 1931 rok –

- Księgarnię Pocztową „LOT” otwarto przy Chełmskim Urzędzie Pocztowym, 1 maja 1931 r. – na wzór „Ruch” – jak w każdym większym mieście.

– 1934 rok –

- Zmiana lokalu – Spółdzielcza Księgarnia Szkolna „PROMYK” ul. Lubelska – mieści się obecnie w lokalu o jeden sklep wyżej.

– 1937 rok –

- Chrześcijańska Pracownia Introligatorska, Stefana Bogdana, ul. Reformacka 35

Kioski – budki afiszowe – kwiaciarnie – owocarnie

- Kiosk z gazetami Klemensa Skibickiego od 1923 r. w altanie Ogrodu Miejskiego.

- Drugi kultowy kiosk w Chełmie mieści się przy ul. Lubelskiej (*właściwie plac Łuczkowski*) naprzeciw ul. Lwowskiej był w posiadaniu żydowskim.

- Skład nasion i Kwiaciarnia w Chełmie ul. Lubelska 8, Antoni Węgrzyn.

- Owocarnia Judkiewicza, ul. Lubelska 73.

- Losy loterii państwowej w Kolekturze Hurtowni Tytoniowej Franciszka Pawlaka, ul. Lubelska 59.

- Bolesław Suski ul. Reformacka 15 właściciel kiosku przy ul. Lubelskiej – 1928 r.

- Budka afiszowa przy ul. Sienkiewicza \ róg ul. Szkolnej – 1928 r.

- Budka z wyrobami tytoniowymi Bolesława Suskiego – 1929 r.

- Właścicielem kolejnego kiosku z gazetami jest p. Dobkowski – jego córka Dora jest śpiewaczką, ostatnio występowała- śpiewała w Filharmonii warszawskiej – 1930 r.

- Polska Owocarnia „HALINA” Chełm, ul. Lubelska 56. Poleca najlepsze: czekolady, cukry, owoce, masła śmietankowe, wędliny litewskie, konserwy rybne, sery. Wielki wybór biszkoptów i pierników największej fabryki w Polsce, K. Mystkowski w Kaliszu (w 1929 r. w Poznaniu za te wyroby został nagrodzony medalem złotym, a jego pożywienie było smakołykami dla dorosłych a lekarstwem dla dzieci chorych) – 1930 r.

- Kolektura Loterii Państwowej Nr 324, M. Dobkowski, ul. Lubelska.

- Budka z tytoniem, Teplickiego, ul. Hrubieszowska 50 – 1931 r.

- Kolektury loterii Franciszka Pawlaka, ul. Lubelska 59, (sklep Hurtowni Tytoniowej) – 1931 r. i G. Hochmana ul. Krzywa 17, od 1935 r.

- Wyroby tytoniowe i czasopisma, kiosk Kazimierza Czerniakiewicza, przy ul. Lubelskiej 69 – 1932 r.

- Duże kwiaty wazowe – FIKUSY – do sprzedania, ul. Jordana 18.

- Sklep „Owocarnia”, Józef Brejtenbrod, ul. Lubelska 70.

- 1 maja 1939 r. nowa Owocarnia Chrześcijańska Firmy „CHEŁMIANKA”, ul. Lubelska 62, właściciel Janina Grzesikowska. Poleca: słodczyce, owoce, biszkopty, pierniki, lody, lemoniady, woda sodowa i zsiadłe mleko. Codziennie świeże warzywa, przy zakupie słodczy wydawane są bony premiowe.

- Zarząd Miejski w Chełmie ogłosił przetarg ofertowy na wydzierżawienie rozplakatowywania ogłoszeń na słupach i tablicach miejskich – do 29 czerwca 1939 r.

Dorożki-fiakry – taksówki – autobusy

Do drugiej połowy XIX w. Chełm był miastem niewymagającym transportu osobowego. Fiakrzy pojawili się na ulicach Chełma pod koniec XIX w. wraz z uruchomieniem kolei żelaznej. Po uzyskaniu niepodległości w 1918 r., Chełm uzyskał szansę szybkiego rozwoju – dzięki też silnemu węzłowi kolejowemu i linii w kierunku: Kowla, Brześcia i Lublina. Powstawały nowe duże dzielnice. Na dzień 19 czerwca 1936 r. na terenie Chełma było zarejestrowane ogółem 54 dorożki konne (*z czego Polacy mieli 18 a Żydzi 36 dorożek*), 3 taksówki i 17 autobusów. Dla ciekawości tamtych czasów: polscy dorożkarze nosili czapki z napisem na otoku „Chrześcijańska dorożka” i pełnili, wyznaczone przez Zarząd Miasta, dyżury w czasie sobót oraz świąt żydowskich.

Do przewozu towarów można było wynająć furmankę, samochód ciężarowy – było ich trzy: 2 marki Rugby i 1 marki Sport, bądź też tragarzy (*zamożniejsi chełmianie mieli własne samochody*).

- Gdzie mają stać dorożki

Dorożki wystrojone zaprzężone w rasowe konie i powożone przez eleganckiego woźnicę. Stały się nieodzownym atrybutem kultury i folkloru miejskiego i zamożności społeczności Chełma jako estetyczno-fantazyjny codzienny środek lokomocji, przemieszczania się a nawet odbywania ciekawych wycieczek. Z początkiem sierpnia 1927 r., stacja dorożek przeniesiona została z Małego Rynku na Lubelską pod Górkę róg ul. Szkolnej. Było to posunięcie Magistratu, dla utrzymania, higieny (muchy, kupy końskie itd.). Spowodowało to w Chełmie pierwszy wielki sprzeciw-konflikt dorożkarzy-fiaków, strach przed utratą pracy, a miasto jest rozległe i należy ten problem rozwiązać, ponieważ jest dużo chętnych do podróżowania miejscowych i przyjezdnych. Dla porozumienia społecznego, dorożkarzy, Magistratu i policji – opracowano projekt właściwego rozmieszczenia stacji dorożek w Chełmie. *Stacja I* – przy zbiegu ul. Kopernika z Małym Rynkiem, musi stanowczo pozostać parę dorożek; *Stacja II* – obecną stację przy ul. Lubelskiej przenieść naprzeciwko – na ul. Przechodnią. Jest to wprowadzić uliczka wąska, ale za to nie ma na niej żadnego ruchu kołowego, a z dorożek tam stojących mogą korzystać mieszkańcy z okolic Górki i z ul. Pocztovej, Siedleckiej itd.; *Stacja III* – zostawić obecną stację na ul. 3-Maja; *Stacja IV* – kilka dorożek musi stać przy zbiegu ulic, Obłońskiej, Młynarskiej i Lubelskiej. Może być na placu przed Kasą Chorych; *Stacja V* – dla wygody wojskowych oraz mieszkańców Pilichonek przynajmniej 2 dorożki muszą stać na rogu ul. Lubelskiej i Trubakowskiej; *Stacja VI* – stanowczo potrzebna jest stacja dorożek u zbiegu ulic Kolejowej, Sienkiewicza, Piłsudskiego i Obłońskiej. Na stacji kolejowej zawsze stoją dorożki. Wtedy nigdzie nie będzie stajni (i będzie higiena) bo stać będzie w każdym miejscu po parę dorożek. Publiczność będzie miała wygodę, a dorożkarze większy zarobek. Każdy chełmski dorożkarz musiał posiadać licencję na prowadzenie tzw. pojazdu osobowego, z magistratu i policji po zdaniu egzaminu. Na licencję i egzamin składała się: kultura osobista dorożkarza i jego stosunek do podróżujących, wiedza o mieście, estetyka, wygląd, higiena, badania zdrowia, dotyczyło to też samego pojazdu i konia.

- Taksówki. Józef Kociuba posiadał 6-osobowy samochód marki Chevrolet i Łukasz Seregiet 5-osobowy samochód marki Ford.

- Komunikacja autobusowa. Od 1932 r. właścicielami linii byli: Hejnoch Biderman Chełm – Hrubieszów; Franciszek Kuźniak Chełm – Krasnystaw – Zamość; Jan Mazurkiewicz Chełm – Lublin. Od 1935 r. Hersz Stal Chełm – Włodawa; Kazimierz Lewicki Chełm – Białopole, Chełm – Sawin i Chełm – Świerże.

- Na dobrych fachowców kierowców samochodowych uczyć przy warsztatach, KURS – rozpoczyna się od 15 lutego 1929 r. – warsztaty Roberta Pitschmana w Chelmie ul. Piłsudskiego 32 codziennie 8 – 11. *(motory okazjnie od 2 do 10 koni sprzedaje)*.

- Mieszkańcy m. Chelma skarżą się niejednokrotnie na dorożkarzy chrześcijan, którzy swoimi czapkami o czerwonych obwódkach w niedługim czasie będą pasażerów odstraszaali. Dorożkarze są arogancy nie dają na żądanie numerków, wreszcie zdarzają się wypadki że nie przyjeżdżają na umówioną godzinę.

KURSY:

- Rządowo upoważnione koncesjonowane kursy kierowców samochodowych, L. M. Bernackiego w Chelmie. Wykłady każdorazowo w sali Sokoła (dawniej Magistrat) róg 1 Maja i Kopernika. Kto ukończył 18 lat umie czytać i pisać po ukończeniu kursu może zostać szoferem i otrzymać PRAWO JAZDY ważne w całym Państwie i m. Gdańsku. Zapisy biuro techniczno-handlowe i zakład mechaniczny Pitschmana – 1929 r.

- Z okazji zakończenia w Chelmie dwu kursów kierowców samochodowych, cywilnego i wojskowego pod kierunkiem inż. Wesołowskiego i Bernackiego odbyła się w Chelmie 18 maja 1930 r. na placu Towarzystwa Cyklistów Ghymkhana samochodowa, (popis zręczności) frekwentantów kursów. Konkurs wygrał mjr Szramka, drugi był por. Seidler, i trzeci st. sierż. Zabłudowski wszyscy z 7 pp. Leg., czwarty był Żurawski i piąty Kańczukowski – publiczność dopisała a i kierowcy pokazali opanowanie techniczne.

- Nauki kierowania samochodem – teoria, praktyka prowadzenia, montaż – udziela inżynier. Informacja: ul. Koszarowa 22.

TANIA SPRZEDAŻ
GWIAZDKOWA
w SKŁADZIE MEBLI KOSZY-
KARSKICH i ZABAWEK
J. STEFANSKIEJ

3 Maja róg Lubelskiej Nr. 57.

Duży wybór
MEBLI Koszykarskich,
ZABAWEK i galanterji

Na każdym przedmiocie 10
proc. rabatu.

NA GWIAZDKĘ

Łaźnie – pralnie

- Właściwie to w Chełmie nie było łaźni miejskiej. W 1894 r. Żydzi wykupili plac od Kazimierza Budy przy ul. Kopernika 39 i na nim wybudowali budynek łaźni. Łaźnia służyła mieszkańcom pochodzenia żydowskiego jako tzw. mykwa – (*wodozbiór*) – w niej w określone dni, kąpali się Żydzi, Żydówki, np. przed zawarciem ślubu, przed świętami, przed przyjęciem szabatu, itd. Chełmska społeczność była biedna i nie każdego było stać na własną łaźnię. Władze widziały potrzebę wybudowania miejskiej łaźni – w 1936 r. podjęto takie działania – ale przy tak wolnym tempie pracy władzy, wybuch wojny w 1939 r. przerwał wszelkie plany.

- Znana od lat wielu PRALNIA Józefy Nerczyńskiej, przy ul. Lubelskiej 64 (*która jakiś czas była nieczynna*) wznowia swą czynność listopad 1924 r. – i się poleca.

- ZAKŁAD KĄPIELOWY i ŁAŹNIA PAROWA – przy ul. Lubelskiej 66. Po przeprowadzeniu gruntowego remontu. Otwarte zostały dla P.T. publiczności i czynne są w dni przedświąteczne (wtorek, środa, czwartek) cały dzień, a po świętach przez dwa dni w tygodniu piątki i soboty od 7 rano – K. Flis i K. Grzegorzczak – grudzień 1925 r.

- W dniu 6 lutego 1928 r. otworzono w Chełmie przy ul. Lubelskiej 56 w domu W-go J. Sztula, Oddział FARBIARNI PAROWEJ i PRALNI CHEMICZNEJ, Wacława Łabęckiego w Lublinie (*Firma egzystuje od 1877 r.*).

- ŁAŹNIA przy ul. Obłońskiej – (*kiedy władza zajmie się tu panującym brudem*).

- Przyjmuję do prania sztywną bieliznę, piórę firanki, jedwabie, wełny – system Warszawski. Eleonora Kozdrojowa, ul. Młynarska 14 – Pralnia Warszawska.

- Pierwsza Polska Parowa Pralnia Mechaniczna „PEDANTERIA” w Białej – Bielsku, otworzyła w Chełmie przy ul. Lubelskiej 62 – 188 Filię: Prania i prasowania po 20 gr. Farbowanie i chemiczne oczyszczanie palt, ubrań, kostiumów, sukni, kapeluszy, dywanów, wełnianych baranków, kozuchów, kilimów, poduszek, kap, kołder. Pranie i ramowanie firanek. Fasonowanie kapeluszy. Styczeń 1934 r.

- Filia Pralni Bielizny „Śnieżka” przy ul. Lubelskiej.

Ciekawostki:

- Brudna mykwa – jeden z mieszkańców Chełma zmuszony był z braku miejsca w łaźni skorzystać w styczniu 1928 r. z mykwy żydowskiej, prosi też redakcję o zwrócenie uwagi komu trzeba na panujące w tym przybytku straszne brudy.

- Pralnia do sprzedania z całym urządzeniem (sierpień 1928 r.) – wiadomość Chełm, ul. Lubelska 38.

Artystyczne:

malarz – meble – złotnik – szyldy – koszykarskie – jubiler

- Malarz artysta obrazy własnego pędzla, Jan Chomik, ul. Kolejowa 141.
- Pracownia mebli Bidermana – w *suterynie* – ul. Lubelska 6.
- Sklep z kapeluszami – *modelowy* – ul. Lubelska 6.
- Skład mebli artykułów podróżnych i galanterijnych Grunstejn, ul. Lubelska 52.
- Szyldy na zamówienie tylko u N. Łotockiego, ul. Kolejowa 112.
- Zakład złotniczo-jubilerski i grawerski F. Kotlarski, ul. Reformacka.
- Wyroby Mebli Koszykarskich – Skład Koszykarski: sprzedają oraz meble, kosze, koszyczki, łóżka i kołyski – J. Stefańska, ul. Budowska 15 – ceny konkurencyjne.

– 1925 rok –

- Meble, zabawki oraz wyroby koszykarskie, kufry, walizy itd. – Janina Stefańska i S-ka., ul. 3 Maja (skład ul. Budowska 15) róg Lubelskiej 57.
- Zakład artystyczny stolarsko rzeźbiarsko-pozłotniczy Chel'm Górka Katedralna (lewa oficyna parter) – wykonuje roboty kościelne i salonowe z własnych i powierzonych projektów – reperacje mebli, ramy, obrazy olejne, figurki gipsowe itd.

– 1926 rok –

- Została otwarta Fabryka Wiedeńskich giętych mebli. Chel'm, ul. Lubelska 6, Lejba Biderman. Gotowe krzesła bukowe po 6 zł.
- Skład mebli koszykarskich i zabawek, J. Stefańskiej, ul. 3 Maja róg z ul. Lubelską 57.

– 1928 rok –

- Zakład Artystyczny rzeźbiarski pozłotniczy – Stefana Kabali – w Chel'mie, ul. Lubelska 78 (gmach poczty). Wykonuje roboty : odnawia i przerabia ołtarze, ambony, feretrony oraz wszelkie roboty salonowe. Oprawa obrazów – duży wybór ram i obrazów na składzie. Uwaga: w najbliższym czasie uruchomiony będzie Dział Meblowy.
- Wykańczalnia giętych mebli (*według najnowszych wzorów*) Chojnackiego Edwarda i S-ki w Chel'mie ul. Zacisza 16.
- Meble, zabawki oraz wyroby koszykarskie, największy wybór, ul. 3 Maja (róg Lubelskiej 57) i na składzie przy ul. Narutowicza 15 – Janina Stefańska.
- Do wiadomości proboszczów parafii zamiejscowych, w Chel'mie przy ul. Lubelskiej 92, jest założona pracownia robót kościelnych – A. Dobrowolska.
- Sklep JUBILERSKI – złoto i srebro i ich wyroby – N. Sztrum, ul. Lubelska 24 (naprzeciw kościoła parafialnego), złote zegarki.

– 1935 rok –

- Przyjmuję zamówienia malarskie i rysunkowe na makaty, laurki, wzory do haftu, portjery lniane i lansafty, oraz powiększam wzory – wiadomość Red. Drukarni.
- Malarz pokojowy – Nudel Jeruchim ul. Trubakowska 5.

– 1939 rok –

- Złotnik – Optyk – Zegarmistrz, Józef Mańka, ul. Lubelska 75.

Korepetycje – szkolenia – kursy – lekcje

- Francuska : udziela lekcji przedmiotu i konwersacji, ul. Kolejowa 77.
- Nauka prywatna pisanie na maszynach i korespondencji handlowej pod kierunkiem Wandy Szajblerowej, ul. 3 Maja 53.
- Lekcje: francuskiego, niemieckiego, angielskiego, esperanto, polskiego (*dla cudzoziemców*). Studentka Uniwersytetu nauczycielka gimnazjum – Paryski dyplom.
- Szkoła kroju i szycia, modelowania bielizniarstwa hafciarstwa, Mistrzyni Cechu Lubelskiego Michaliny Czubińskiej, ul. Kolejowa 40, oraz pracownia sukien kostiumów palt okryć damskich i dziecięcych.

– 1925 rok –

- Szkoła Kroju, Szycia i Modelowania, Wandy Szymańskiej, ul. Lubelska 69, przy szkole pracownia sukien, kostiumów, palt, i wszelkich okryć damskich i dziecięcych.
- Haftu ręcznego wyuczę w cztery miesiące F. Karbownicka, ul. Nadrzeczna 3.
- Absolwent Akademii Handlowej udziela lekcji z zakresu szkół średnich i specjalnych przedmiotów Szkół Handlowych – Magierski, ul. Reformacka 12.
- Nauczyciel poszukuje lekcji – Władysław Albrecht, ul. Kolejowa 100.
- Na dwutygodniowy kurs dywanów Smyrneńskich i Perskich ręcznej roboty po dwie godziny dziennie. Przyjmuje – Sałęgowa, ul. Obłowska 17.
- Polska Macierz Szkolna urządza w Chełmie 4 miesięczny bezpłatny handlowy kurs dla dorosłych z następującym programem: arytmetyka handlowa; księgowość; korespondencja handlowa; geografia gospodarcza; nauka o handlu i wekslu. Zgłoszenia Państwowa Szkoła Handlowa nauka: poniedziałek, środa, czwartek, sobota 19 – 21.

– 1926 rok –

- Kurs śpiewu przy Państwowym Seminarium Nauczycielskim Żeńskim w Chełmie prowadzony przez instruktora szkolnego na powiat chełmski Zdeka.
- Dnia 5 października o godz. 19 w gmachu Gimnazjum Gminy Żydowskiej, ul. Budowska 9, rozpoczyna się Kurs Języka Angielskiego dla dorosłych – Kurs organizuje nauczyciel tegoż gimnazjum Adam Sunderland.
- Zarząd Stowarzyszenia Urzędników Państwowych zawiadamia że 7 listopada 1926 r. rozpoczynają się Lekcje Tańców nowoczesnych jak: Boston, Shimmi-Fox, Blues, Charleston, Tango – w lokalu Stowarzyszenia.

– 1927 rok –

- Lekcje francuskiego i angielskiego udziela rutynowa nauczycielka z wyższym wykształceniem. Wiadomość ul. Trubakowska młyn Boguszewskiego.
- Student uniwersytetu Paryskiego udziela lekcji j. francuskiego i matematyki. Wiadomość ul. Kolejowa 96.

– 1928 rok –

- Kursy kroju garderoby męskiej, sportowej dla osób duchownych, wojskowych i chłopców : dzienny 200 zł. 6-godzin – 4 do 6 tygodni; wieczorowy 120 zł. 3 1/2 miesiąca 3 razy w tygodniu od 19 do 22. Chełm, ul. Lubelska 90, F. Sawicki.
- Lekcje francuskiego – teoria praktyka : ul. Ogrodowa 47.
- Marta Lindner, absolwentka instytutu muzycznego prof. Turnera w Łodzi. Udziela muzyki na fortepianie. Wiadomość: ul. Kopernika 37.
- Kurs pomocniczy języka międzynarodowego Esperanto, prowadzony przez dyplomowanego profesora L. Kronenberga, rozpocznie się 1 lutego i potrwa 3 miesiące.
- Lekcje muzyki fortepian udziela wychowanka konserwatorium w Rydze ul. Jordana 16.

– 1930 rok –

- 3 miesięczny Kurs Szkolenia Sióstr Rezerwy Polskiego Czerwonego Krzyża, prowadzony w lokalu Szkoły im. Konarskiej przy ul. Lubelskiej: wiek 18 – 40 lat, świadectwo ukończenia 6 klas Szkoły Powszechnej, zapisy ul. Lubelska 10 kierownikiem kursu dr mjr Kulesza.

- Powróciłem z urlopu i udzielam nadal – lekcji muzyki skrzypiec – swoim uczniom najnowszą metodą. Przygotowuję podług programu do Konserwatorium na niższy i wyższy kurs. Zgłaszać się ul. Reformacka 6, u p. Fluk – Leon Guterman.

- Student Politechniki przyjmie lekcje, specjalność, matematyka, fizyka, chemia.

- Lekcja języka angielskiego i konwersacji udziela absolwentka New York Columbia University – zgłoszenia ul. Łączna 9, I piętro, drzwi na lewo.

- Lekcje muzyki (fortepian) – były uczeń Konserwatorium Muzycznego w Warszawie, klasy mistrza prof. A. Michałowskiego udziela lekcji gry na fortepianie oraz teorii muzyki (specjalnej i ogólnej). Wiadomość: S. Fiszer, ul. Lubelska 8 u p. Czesner.

- Ślusarze w Chełmie i Krasnymstawie. Kierownictwo 7 kl. Bliźniaczej Szkoły Powszechnej w Rejowcu poszukuje ślusarza, któryby prowadził naukę ślusarstwa (roboty zimne) w ilości 4-6 godzin tygodniowo. Dojazd do Rejowca autobusem. Oferty z podaniem żądanego wynagrodzenia do 10 września 1930 r. do kierownika szkoły.

– 1931 rok –

- Polski Czerwony Krzyż w Chełmie organizuje kolejny 3-miesięczny Kurs – Przeszkolenia Sióstr Pogotowia Sanitarnego PCK pod kierownictwem mjr dr J. Kuleszy (w szkole im. Konarskiego). Rozpoczęcie 8 lutego 1931 r. Kurs składa się z części teoretycznej (wykłady z anatomii, fizjologii, chirurgii, ratownictwa, bakteriologii i choroby zakaźne, ratownictwo przeciwgazowe, pielęgniarstwo, higiena, lekarstwa, administracja szpitala itd.) oraz praktycznej (praktyki w szpitalu wojskowym).

- Przyjmuje się panie do nauki – kroju, szycia i modelowania – najnowszym systemem profesora Akademii Paryskiej Lewañskiego. Panie znające szycie otrzymają korzystne posady. Zapisy u Organisty parafii Chełm.

- Udzielam lekcji gry na fortepianie 1.50 zł. \ godzina. Niezamożnym ulgi. Fortepian do przygrywki. Dąbrowska Waleria, ul. Lubelska 98 w podwórzu.

- Studentka Uniwersytetu Warszawskiego udziela lekcji, i przygotowuje do egzaminów wstępnych – zgłoszenia 1 Maja 35.

- Kurs przygotowawczy do egzaminów konkursowych na Politechnikę Warszawską.

- Korepetycji udziela ewentualnie poszukuje innych zajęć Student politechniki zgodny na wyjazd. m. Chełm, ul. Koszarowa 22.

- Lekcji muzyki (fortepian) udziela, Edmund Ferszko, ul. Narutowicza 16.

- Kursa Maturalne – prowadzone przez Zespół Nauczycieli Szkół Średnich, sub. przez Koło PMS w Chełmie w lokalu byłego Małego Seminarium OO. Jezuitów na Górcie Katedralnej.

- Lekcji gry na skrzypcach udziela prof. L. Guterman, ul. Szkolna 15, róg ul. Sienkiewicza.

- Udzielam lekcji gry na skrzypcach i zasady muzyki i harmonii przygotowuję do Konserwatorium. S. Angenlicht, Chełm ul. Narutowicza 10.

- Okręgowy Zarząd Polskiej Macierzy Szkolnej w Chełmie, z dniem 15 listopada 1931 r. rozpoczyna: jednoroczne Kursy szycia i kroju i robót ręcznych dla pań w wieku pozaszkolnym – informację: dom parafialny przy ul. Lubelskiej.

- Niemka udzieli pomocy w nauce w zamian za spędzenie wakacji na wsi.

– 1932 rok –

- Udzielam lekcji gry na fortepianie w roku 1932\1933 – L. Popławski.

- Do egzaminu zawodu na elektryka, monter maszyn, szofera i in. przygotowuje oraz udziela lekcji: mechaniki, rysunku zawodowego i przedmiotu matematyka-fizyka – inż. dyplomowany m. Chelma ul. Koszarowa 22.

- Udzielam lekcji gry na fortepianie – E. Horak.

- N. Rozenkranc – ulubiony muzyk byłego kina „Wersal” powrócił z zagranicy i udziela lekcji na wszystkich instrumentach muzycznych – zam. ul. Lwowska 13.

- Udzielam lekcji języka francuskiego (dyplom z Paryża). Wiadomość: Jarzyński, skład apteczny, ul. Lubelska 6.

– 1933 rok –

- Magister matematyki przyjmuje lekcje na czas wakacji, Sztern, ul. Szkolna 13.

- dr S. Wilenkowa ul. Sienkiewicza 6, udziela lekcji: języka polskiego i języka niemieckiego pojedynczo i grupami.

- Kierownictwo Kursu Małych Matek – zawiadamia, że egzaminy absolwentek I kursu odbędą się w dniach: 18 października 1933 r. – teoretyczny, 19 października 1933 r. – praktyczny. Zgłoszenia kancelaria Państwowego Seminarium Żeńskiego. Wykładają nauczyciele i lekarze z Chelma i pielęgniarki z Lublina. Warunki przyjęcia 7 klas szkoły powszechnej. Oplata 1 zł. oraz uszycie kompleciku dla noworodka.

– 1934 rok –

- Francuskiego, polskiego, matematyki, fizyki, uczy i udziela korepetycji w zakresie szkoły średniej rutynowany nauczyciel z długoletnią praktyką (student francuskiego, politechniki z polską maturą). Informacje: w zakładzie fotograficznym Rafael ul. Lubelska 68.

– 1935 rok –

- Rutynowana dyplomowana nauczycielka muzyki absolwentka konserwatorium, udziela lekcji gry na fortepianie, ul. Obłowska 18.

- Lekcji angielskiego udziela rutynowany fachowiec, *po dłuższym pobycie w Ameryce*, T. Kleniewski, Górka Katedralna.

- Lekcji gry na skrzypcach i mandolinie udziela Sz. Drutin, ul. Nadrzeczna 10.

- Lekcji angielskiego i niemieckiego udziela tanio doświadczona nauczycielka, ul. Pierackiego 17, wiadomość adwokat Zieliński lub Redakcja.

- Stowarzyszenie absolwentów Państwowej Szkoły Handlowej w Chelmie od grudnia organizuje kursy niemieckiego i stenografii oraz wykłady o handlu.

– 1936 rok –

- 16-29 marca 1936 r. w Państwowym Seminarium Nauczycielskim Męskim w Chelmie rozpoczął się kurs przodowników teatru ludowego, przepracuje widowisko obrzędowe „Wesele Lubelskie”. Kurs jest organizowany przez Państwową Komisję Oświaty Pozaszkolnej w Chelmie i Kuratorium Okręgu Szkolnego w Lublinie. W kursie bierze udział 40 przodowników z powiatu chełmskiego i włodawskiego, wydelegowanych przez Powiatowe Komendy Związku Strzeleckiego, Powiatowy Związek Młodej Wsi, Powiatowy Zarząd Ochotniczych Straży Pożarnych i Gminne Komisje Oświaty Pozaszkolnej. Celem kursu jest wyszkolenie przodowników teatru i rozprowadzenie regionalnej pieśni ludowej na terenie Chełmskiego Obwodu szkolnego. Kierownictwo Kursu objęli panowie Papierkowski i Trendota – Instruktorzy oświaty pozaszkolnej.

– 1937 rok –

- Mgr matematyki, udziela lekcje na czas wakacji, SZTERN, ul. Szkolna 13.

- Dyrekcja Gimnazjum im. Czarnieckiego i Koło Rodzicielskie zorganizowało w listopadzie dla uczniów kurs nauki kierowania samochodem i motocyklem. Uczniowie dysponują jednym samochodem zakupionym z funduszy Kuratorium i modelem samochodu oraz motocyklem zakupionym z funduszy Koła Rodzicielskiego.

– 1938 rok –

- Od 1 października 1938 r. Kupieckie Kursy koncesjonowane przez Kuratorium Okręgu Lubelskiego: buchalterii, bilansoznawstwa, arytmetyki handlowej, kupieckiego ustawodawstwa (prawa handlowego, podatkowego, społecznego, spółdzielczego, bankowego itd.). Nauka trwa 9 miesięcy, zapisy przy ul. Szkolnej 15.

Spółka Przemysłowo - Leśna „BERKOS” Spółka z ogr. odp. TARTAK W CHEŁMIE ul. Rampa Brzeska vis à vis Dworca kolejow.	posiada stale na składzie: duży wybór materiałów budo- wanych oraz wielki zapas drzewa opałowego. Ceny bardzo niskie!
--	--

ZAKŁAD ARTYSTYCZN. STOL.
::: RZEŹB. POZŁOTNICZY :::

B-ci B. S. KARALA

w Chełmie, Górka Katedralna
lewa oficyna parter.

Wykonywa wszelkie roboty w zakres
tego fachu wchodzące, jako to buduje
i odnawia OŁTARZE, AMBONY, STALE,
FERETRONY z własnych i powierzonych
projektów, oraz ROBOTY SALONOWE
jako to meble i ramy w różnych stylach,
jak również odnawia zniszczone religij-
ne i rodzajowe obrazy.

— CENY PRZYSTĘPNE —

Szpitale – ochronki – przytulki – przedszkola

- Wojewódzki Komunalny Szpital Psychiatryczny w Chełmie, ul. Szpitalna 15.
- 2 Szpital Okręgowy – Okręgowy Szpital Wojskowy Nr 2, ul. Hrubieszowska.
- Państwowy Szpital Epidemiczny, ul. Hrubieszowska.
- Szpital Miejski Fundacji Św. Mikołaja, ul. Hrubieszowska 54.
- Były dwa przytulki – jeden na Wygonie.
- Ochronkę dla dzieci na Pilichonkach przy ul. Trubakowskiej właściwie zaraz po wojnie (1919) *(prowadziły siostry zakonne, ze względu na ich rygory i karność a nawet bicie dzieci zostały usunięte)*.
- Gmina Żydowska posiadała Dom Starców i przedszkole.
- Przedszkola Rodziny Kolejowej.
- 3 listopada 1931 r. otwarto przedszkole na Górcie w lokalu byłego Seminarium O.O. Jezuitów: zapisy dzieci w wieku od 4 do 7 lat, pobyt codzienny 9 – 14.
- Oddział ZPOK w Chełmie ogłasza, iż z dniem 1 września 1933 r. uruchomione zostało, Przedszkole przy ul. Gimnazjalnej. Oplata miesięczna 5 zł. od dziecka.
- Przedszkole Związku Pracy Obywatelskiej Kobiet przy ul. Pocztowej 43, czynne od 3 września 1934 r. Oplata miesięczna od dziecka 5 zł., wpisowe 2 zł.
- Związek Pracy Obywatelskiej Kobiet w Chełmie podaje do wiadomości rodziców, że w lokalu Przedszkola (dawny budynek szkoły im. T. Kościuszki) zostaje uruchomiona świetlica dla dzieci szkół powszechnych. W świetlicy będą dzieci dożywiane oraz w ciepłym i czystym pokoju będą mogły odrabiać lekcje i czytać pisemka, które specjalnie dla dzieci są wydawane. Panowie Kierownicy szkół skierują dzieci najbardziej potrzebujące.
- Z inicjatywy H. Wunderlichowej referentki Wydziału Pracy Kobiet Związku Strzeleckiego która będącą członkinią Rodziny Wojskowej w Chełmie 1 października 1935 r. otwarto przy ul. Pilichonki 144 „Dzieciniec” – „Sierociniec” dla najuboższej dziatwy tej dzielnicy, skupiający już około 45 dzieci bezrobotnych domów. Wydział Społeczny Rodziny Wojskowej prowadzi akcję wyżywienia i zbiórkę odzieży i dział opieki i wychowania. Lokal opał i częściowa pomoc w naturze w postaci 300 kg mąki na wypiek chleba dał Zarząd Miejski – obywatelska pomoc jest potrzebna.
- Zakład Sierot w Chełmie – prowadziły Siostry Felicjanki.
- Chełmskie Chrześcijańskie Towarzystwo Dobroczynności przy ul. Lwowskiej 15 w swoim zakładzie prowadziło przytułek i ochronkę (przedszkole) skupia 107 dzieci sierot.
- Przedszkole pod opieką Zarządu Miasta i Rodziny Wojskowej w Dziecińcu przy ul. Trubakowskiej 3. Opiekunka Helena Wunderlichowa. *(wiadomość styczeń 1937 r.)*.
- W utrzymywanej ze składek funkcjonariuszy Policji powiatu chełmskiego tzw. – STOŁOWNI dla ubogich dzieci w Chełmie, odbyła się w wielką sobotę podniosła uroczystość święconego, dla przybyłych biednych rodzin, notable obdarowały 36 dzieci bezrobotnych rodziców paczkami z różnymi artykułami.
- Freblówki *(pojęcie freblówki oznaczało dosłownie ogródek dziecięcy)*, według zasad głównym celem freblówek była działalność wychowawcza i kształcąca – jak Towarzystwo szkoły Ludowej i Polska Macierz Szkolna oraz związki zawodowe.
- Po 1931 r. w Chełmie funkcjonowało 7 przedszkoli: min Rodzina Policyjna ul. Młynarska 7; Związek Pracy Obywatelskiej Kobiet ul. Reformacka następnie 1 Maja 33; Rodzina Wojskowa koszary; Zjednoczenie Szkół Żydowskich ul. Siedlecka 5; Żydowskie Stowarzyszenie Kulturalno-Oświatowe Tarbut ul. 1 Maja.

Szkoły Średnie i Zawodowe

- Państwowe Gimnazjum Koedukacyjne im. St. Czarnieckiego, ul. Gimnazjalna 1
- Państwowe Seminarium Nauczycielskie Męskie, ul. Reformacka 13
- Państwowe Seminarium Nauczycielskie Żeńskie, ul. Młodowskiej
- Państwowe Gimnazjum Żeńskie, ul. Św. Mikołaja 4
- Państwowe Gimnazjum Kupieckie, ul. Lubelska 17
- Państwowa Szkoła Rzemieślnicza, ul. Pocztowa 64
- Publiczna Szkoła Zawodowa Doksztalająca przy Państwowej Szkole Rzemieślniczej, ul. Pocztowa 64
- Sejmikowa Szkoła Rolnicza Męska w Okszwie pod Chelmem
- Państwowa Szkoła Handlowa w Chelmie, ul. Lubelska
- Liceum Zawodowe Żeńskie w Chelmie 3-działy: 1) gospodarczy (*będzie kształcić kierowniczkę internatów szkolnych, pensjonatów, administracji szpitali, sanatoriów itd.*), 2) społeczno-urzędniczy (*siły urzędowe, pracy państwowo-społecznej*), 3) wychowawczy (*kierowniczkę przedszkoli, żłobków dziecięcych itd.*). Liceum i internat będą się mieścić w domu p. Piekarskiego przy ul. Jordana, zapisy na pierwszy rocznik sierpień 1930 r.
- Gimnazjum Koedukacyjne Gminy Żydowskiej.

Szkoły Podstawowe

- Nr 1. Szkoła Powszechna im. Tadeusza Kościuszki – ul. Szwoleżerów
- Nr 2. Szkoła Powszechna im. Stanisława Staszica – ul. Obłomska
- Nr 3. Szkoła Powszechna im. Adama Mickiewicza – ul. Pilichonki
- Nr 4. Szkoła Powszechna im. Królowej Jadwigi – ul. Kolejowa
- Nr 5. Szkoła Powszechna im. Króla Kazimierza Wielkiego – ul. Narutowicza
- Nr 6. Szkoła Powszechna im. Stanisława Konarskiego – ul. Lubelska
- Nr 7. Szkoła Powszechna m. ks. Grzegorza Piramowicza – ul. Jordana

Istniały też :

- Szkoła Wzorcowa przy Szkole Filologicznej
- Szkoła Specjalna dla dzieci opóźnionych w rozwoju.
- Szkoła Freblowska : pod kierunkiem Stefanii Brennekowej przyjmuje dzieci w wieku przedszkolnym – Chelmska ul. Sienkiewicza 4 (*obok Gimnazjum, drugie podwórze*).
- Talmud – Tora
- Tarbut

Chrześcijańskie Związki Zawodowe

- Polski Związek Zawodowy Metalowców, ul. Sienkiewicza 14.
- Związek Zawodowy Pracowników Samorządu Terytorialnego, ul. Pierackiego 28.
- Związek Zawodowy Pracowników Kolejowych, ul. Kolejowa 101.
- Związek Zawodowy Pracowników Spółdzielczych „Społem”, ul. Kolejowa 59.
- Związek Zawodowy Drużyn Konduktorskich, ul. Kolejowa 82.
- Bezpartyjny Związek Zawodowy Maszynistów Kolejowych w Polsce koło Chelmu, ul. Okszowska 3.
- Centralny Związek Robotników Przemysłu Chemicznego w Krakowie oddział w Chelmie, ul. Rampa Brzeska 9.
- Związek Zawodowy Pracowników Użyteczności Publicznej Rzeczypospolitej Polskiej „Praca Polska” oddział w Chelmie, ul. Lwowska 7.
- Związek Zawodowy Pracowników Miejskich w Chelmie, ul. Lubelska 65.
- Centralny Związek Robotników Przemysłu Budowlanego, Drzewnego, Ceramicznego i pokrewnych zawodów w Polsce oddział w Chelmie, ul. Lubelska 83.
- Związek Zawodowy Dozorców Domowych w Łodzi, oddział w Chelmie, ul. Lubelska 83.
- Związek Robotników Przemysłu Spożywczego w Polsce oddział w Chelmie, ul. Lubelska 83.
- Związek Zawodowy Chrześcijańskiego Zjednoczenia Zawodowego Rzeczypospolitej Polskiej w Warszawie filia w Chelmie, ul. Trubakowska 33.

Stowarzyszenia Społeczne

- Polski Klub Społeczny, ul. Lubelska 4.
- Towarzystwo Nauczycieli Szkół Średnich i Wyższych w Warszawie oddział w Chelmie, ul. Św. Mikołaja 4.
- Towarzystwo Przeciwgruźlicze, ul. Sienkiewicza 14.
- Towarzystwo Popierania Budowy Publicznych Szkół Powszechnych, ul. Lubelska 1.
- Towarzystwo Śpiewacze „Lutnia” w Chelmie, ul. Lubelska 2.
- Towarzystwo Miłosierdzia Chrześcijańskiego im Św. Wincentego w Chelmie, ul. Lubelska 2.
- Towarzystwo Rozwoju Ziemi Wschodnich, ul. Sienkiewicza 5.
- Stowarzyszenie Katolickich Pracownic Domowych pod wyzwaniem Św. Zyty, ul. Lubelska 2.
- Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży Żeńskiej, ul. Lubelska 2.
- Katolickie Stowarzyszenie Kobiet, ul. Lubelska 2.
- Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży Męskiej, ul. Lubelska 2.
- Katolickie Stowarzyszenie Mężów, ul. Lubelska 2.
- Zrzeszenie Lekarzy Rzeczypospolitej Polskiej oddział w Chelmie, ul. Lubelska 32.
- Związek Rezerwistów Rzeczypospolitej Polskiej, ul. Lubelska 1.
- Związek Pań Domu, ul. Lubelska 2.
- Związek Oficerów Rezerwy Rzeczypospolitej Polskiej koło Chelmu, ul. Sienkiewicza 4.
- Związek Kaniowczyków i Żeligowszczyków, ul. Lubelska 4.
- Komenda Powiatowa Związku Strzeleckiego, ul. Lubelska 1.
- Organizacja Przysposobienia Wojskowego Kobiet, ul. Lubelska 1.

- Koło Rodzicielskie przy gimnazjum i liceum im. St. Czarnieckiego w Chełmie, ul. Czarnieckiego 3.
- Rodzicielskie Koło Szkolne przy 2 Państwowym Gimnazjum Żeńskim w Chełmie, ul. Św. Mikołaja 4.
- Koło Rodzicielskie przy Państwowym Gimnazjum Kupieckim w Chełmie, ul. Lubelska 17.
- Komitet Odbudowy Kościoła Mariackiego, ul. Lubelska 2.
- Liga Obrony Powietrznej Państwa w Warszawie obwód powiatowy w Chełmie, ul. Lubelska 4.
- Koło Miejscowe Ligi Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej w Chełmie, ul. Lubelska 4.
- Liga Morska i Kolonialna w Warszawie obwód w Chełmie, ul. Lubelska.
- Koło Przyjaciół Harcerstwa Polskiego, ul. Czarnieckiego 3.
- Spółdzielcza Księgarnia Szkolna „Promyk” w Chełmie, ul. Lubelska 30.
- Stowarzyszenie Pracowników Skarbowych, ul. Sienkiewicza 20.
- Chełmskie Towarzystwo Przyjaciół Związku Strzeleckiego, ul. Lubelska 1.
- Związek Niższych Funkcjonariuszy Państwowych Rzeczypospolitej Polskiej koło Chełm, ul. Czarnieckiego 3.
- Klub Sportowy „Polonia” w Chełmie, ul. Lubelska 4.
- Towarzystwo Pomocy Polonii Zagranicznej oddział w Chełmie, ul. Czarnieckiego 3.
- Stowarzyszenie Samopomoc Wiejska, ul. Obłońska 18.
- Okręgowe Towarzystwo Organizacji i Kólek Rolniczych w Chełmie, ul. Pierackiego 41.
- Stowarzyszenie Prawnicze w Chełmie, ul. Kopernika 15.
- Pocztowe Przysposobienie Wojskowe gm. Poczty w Chełmie, ul. Obłońska 20.
- Polski Czerwony Krzyż, ul. Narutowicza 11.
- Liga Kooperatystek koło Chełm Lubelski, ul. Lubelska 70.
- Związek Pracy Obywatelskiej Kobiet, ul. Obłońska 51.
- Związek Inwalidów Wojennych Rzeczypospolitej Polskiej, ul. Lubelska 72.
- Związek Pracowników Poczтовых, Telefonicznych i Telegraficznych Rzeczypospolitej Polskiej, ul. Obłońska 20.
- Związek Niższych Pracowników Poczтовых, Telefonicznych i Telegraficznych Rzeczypospolitej Polskiej oddział w Chełmie, ul. Obłońska 20.
- Związek Osadników Powiatu Chełmskiego, ul. Pierackiego 41.
- Centralny Związek Pracowników Kolejowych koło Chełm Lubelski, ul. Obłońska 47.
- Związek Ochotników Armii Polskiej oddział w Chełmie, ul. Lubelska 72.
- Stowarzyszenie Właścicieli Nieruchomości miasta Chełma, ul. plac Kościuszki 1.
- Związek Nauczycielstwa Polskiego „Ognisko” oddział w Chełmie, ul. Obłońska 51.
- Związek Podoficerów Rezerwy Rzeczypospolitej Polskiej, ul. Lubelska 72.
- Zjednoczenie Towarzystw Opieki nad Zwierzętami Rzeczypospolitej Polskiej oddział w Chełmie, ul. Pierackiego 8.
- Federacja Polskich Związków Obrońców Ojczyzny Zarząd Powiatowy w Chełmie, ul. Lubelska 72.
- Związek Polski Popierania Polskiego Stanu Posiadania koło w Chełmie, ul. Pierackiego 8.
- Związek Legionistów Polskich oddział w Chełmie, ul. Lubelska 72.
- Klub Mieszczański, ul. Narutowicza 11.

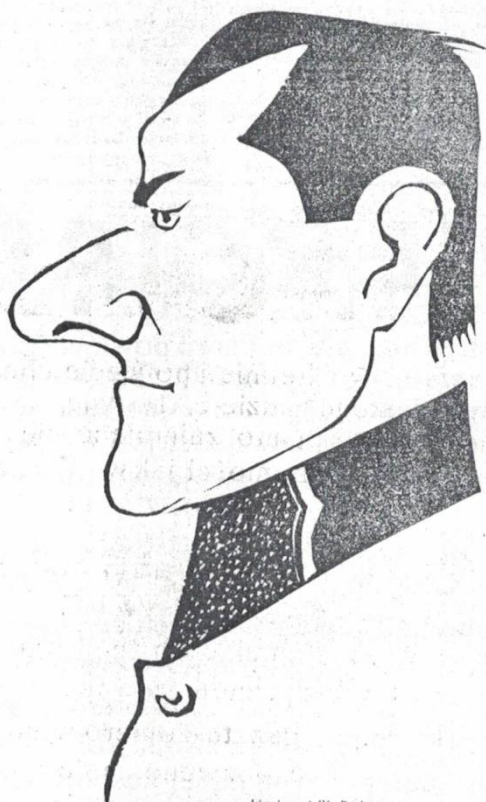
- Związek Kolejowych Pracowników Drogowych koło Chełm, ul. Dom Kolejowy 133.
- Zrzeszenie Techników Kolejowych Rzeczypospolitej Polskiej koło Chełm, ul. Kolejowa Dom Kolejowy 116.
- Stowarzyszenie Rodzina Kolejowa, koło Chełm Nr 1, ul. Kolejowa Dom Kolejowy 59.
- Kolejowe Przysposobienie Wojskowe Ognisko Chełm, ul. Kolejowa Dom Kolejowy 56.
- Liga Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej Chełmski Obwód Kolejowy, ul. Kolejowa 40.
- Liga Morska i Kolonialna Obwód Węzła Kolejowego w Chełmie, ul. plac Żwirki 1.
- Krajowa Spółdzielnia Spożywców Kolejarzy, ul. plac Żwirki 3.
- Towarzystwo Popierania Budowy Publicznych Szkół Powszechnych Obwód Chełm koło Nr 16, ul. 10-lecia Niepodległości 1.
- Spółdzielnia Zbytu Produktów Zwierzęcych z Odpowiedzialnością Udziałami w Lublinie oddział zakupu w Chełmie, ul. Kolejowa 39.
- Zjednoczenie Kolejowców Polskich oddział w Chełmie, ul. Bogdanowicza 4.
- Związek Urzędników Kolejowych koło Chełm, ul. Bogdanowicza 2.
- Federacja Kolejowców Polskich koło Chełm, ul. Bydgoska 3.
- Chrześcijańska Spółdzielnia Pracy Szewców z Odpowiedzialnością Udziału w Chełmie, ul. Hrubieszowska 59.
- Spółdzielnia Spożywców „Samopomoc” w Chełmie, ul. Hrubieszowska 106.
- Związek Obrony Kresów Zachodnich, ul. Bydgoska 3.
- Liga Morska i Kolonialna koło Kolejowe Chełm, ul. Katedralna 5.
- Chełmskie Chrześcijańskie Towarzystwo Dobroczynności, ul. Lwowska 15.
- Polska Kasa Bezprocentowa w Chełmie, ul. Lwowska 7.
- Koło Rodzicielskie przy Państwowej Szkole Rzemieślniczej i Państwowym Gimnazjum Mechanicznym w Chełmie, ul. Pocztowa 64.
- Ukraiński Bank Spółdzielczy Spółdzielnia z ograniczoną odpowiedzialnością w Chełmie, ul. Pocztowa 46.
- Miejski Oddział Związku Strzeleckiego w Chełmie, ul. Pocztowa 43.
- Polski Związek Wychowawców Fizycznych w Warszawie oddział w Chełmie, ul. Pocztowa 64.
- Katolickie Stowarzyszenie Kobiet oddział w Chełmie, ul. Lubelska 55.
- Katolickie Stowarzyszenie Mężów w Lublinie oddział w Chełmie, ul. Lubelska 55.
- Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży Żeńskiej, ul. Lubelska 55.
- Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży Męskiej, ul. Lubelska 55.
- Towarzystwo Ogrodu Działkowego „Nasza Zdobyć” im. Bogdanowicza w Chełmie, ul. Lubelska 65.
- Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół”, ul. Lubelska 75.
- Polski Związek Łowiecki Powiatowa Rada Łowiecka w Chełmie, ul. Reformacka 27.
- Koło Związku Peowiaków Powiatu Chełmskiego w Chełmie, ul. Reformacka 15.
- Stowarzyszenie Rodzina Policyjna, ul. Orlicz Dreszera 7.
- Policyjny Klub Sportowy w Chełmie, ul. Orlicz Dreszera 7.
- Stowarzyszenie Kupców Polskich, ul. Orlicz Dreszera 10.
- Rosyjskie Towarzystwo Dobroczynności w Polsce oddział w Chełmie, ul. Ogrodowa 4.
- Stowarzyszenie Przyjaciół Kultury Polskiej w Chełmie, ul. Lubelska 69.
- Towarzystwo Polskiej Macierzy Szkolnej oddział w Chełmie, ul. Lubelska 55.

- Koło Towarzystwa Miłosierdzia Chrześcijańskiego Św. Wincentego z Paulo w Chełmie, ul. Lubelska 55.
- Towarzystwo Uniwersytetu Robotniczego „TUR” w Polsce oddział w Chełmie, ul. Lubelska 83.
- Towarzystwo Śpiewacze „Echo” w Chełmie, ul. Lubelska 55.
- Stowarzyszenie Rodzina Wojskowa oddział w Chełmie, ul. Lubelska 133.
- Oficerski Klub Myśliwski w Chełmie, ul. Lubelska 133.
- Polski Biały Krzyż, ul. Orlicz Dreszera 10.
- Wojskowy Klub Sportowy Garnizonu Chełm, ul. Lubelska 133.
- Polskie Towarzystwo Walki z Alkoholizmem „Trzeźwość” oddział w Chełmie, ul. Szpitalna 15.
- Powiatowe Towarzystwo Rzemieślnicze w Chełmie, ul. Zakątek 3.
- Towarzystwo Prawidłowego Myślenia, ul. Zakątek 3.

Karykatury władzy Chełma lata 1923 – 1929

Linoleorył W. Paska

Jest „pałacyk” nad rzeką —
Od Uherki niedaleko,
Gdzie gościnny Bida rządzi,
Więc jeżeli tam kto zbłądzi,

On każdego przyhołubi,
Każdy go „lokator” lubi...
On ich też... on nie jest taki,
Najwyżej — zamknie do „paki”.

Energiczny, prędki, żywy,
Prezes, lekarz i myśliwy,
Gdy coś robi — to robota,
Ale, z tem wszystkim... despota! —

Kapelusik z piórką nosi,
Pończochy sportowe,
Reperuje mosty, szosy
I buduje nowe.

Sądzi on rozmaite sprawy i afery,
A jak kogo wpakuje — to nie bez „kozery”.

WIELKI MAG.

Chełm Cię poznał zany „Magu”
Wkrótce pomnik wzniesiem Ci,
Bo zasługi Twoje „wielkie”
Więc „gród Miasa” teraz śni...

Czy na „Górze” wzniesić obelisk
Z granitowych wielkich skal,
Czy otoczyć miasto murem
I to nazwać — „Maga Wal”

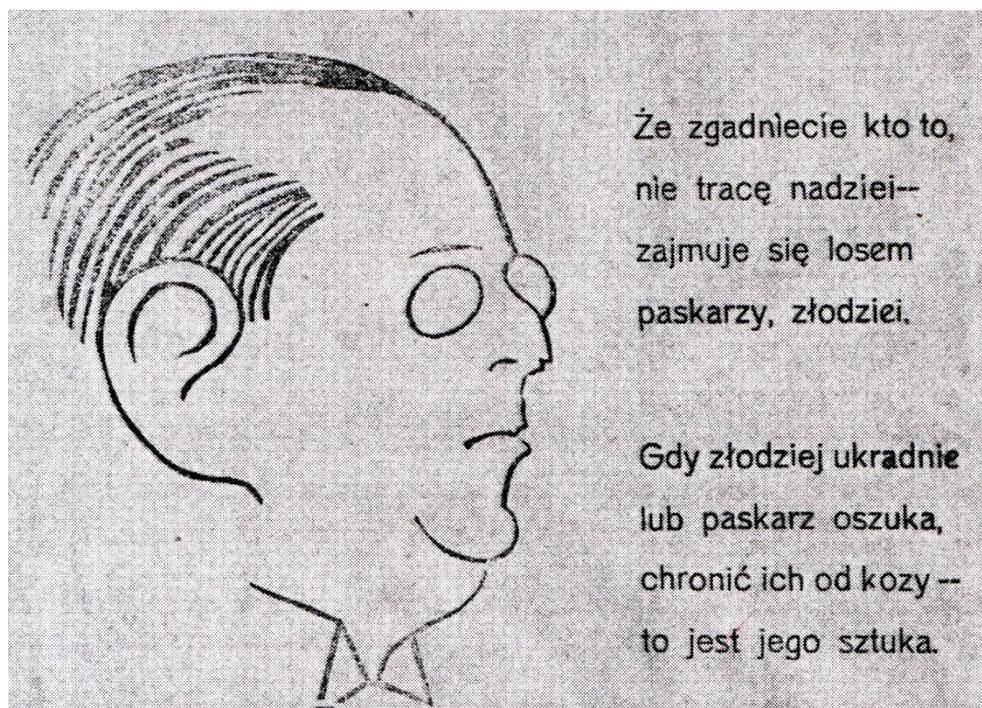
Tys wszak dużo tutaj „działał”
Nigdy nie był z Ciebie kłep —
Pierwszą wielką więc nagrodę
Wystosował Ci „Nasz Sklep”

W Sokoleś g u a x i „Prezensem”
Wielkim z racji tej być chcesz,
Jednak jakos Ci nie idzie...
Bzuć to wszystko na wschód
[spiesz!]

Masz już brodę, długie włosy —
Za popa cię biorą wciąż...
Gdy „czubaryk” cię zobaczy:
Zaraz myśli: — święty mąż

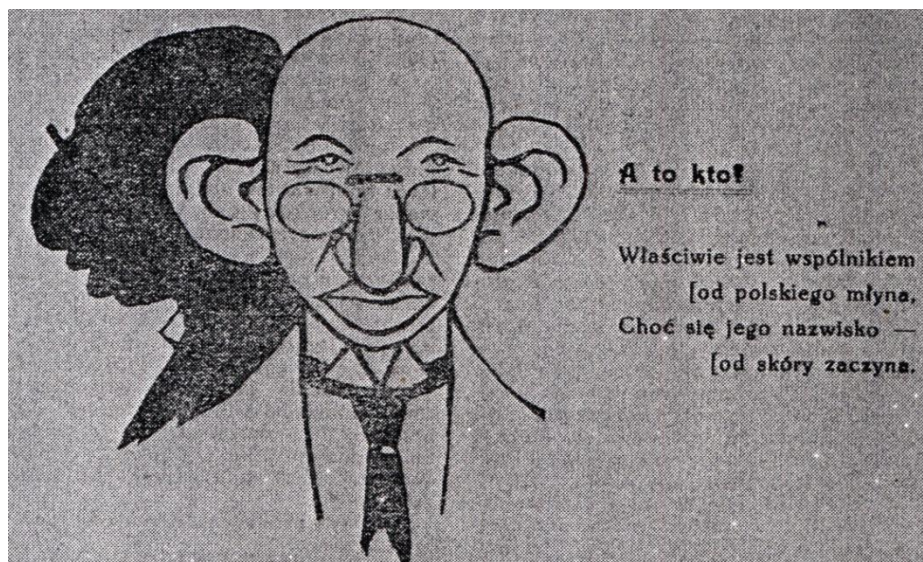
Tam karjera czeka na cie,
Ruszał szybko — pukiś cały
Bo Two mowy, wiece, krzyki
„Osu na budę” tu się zdały.

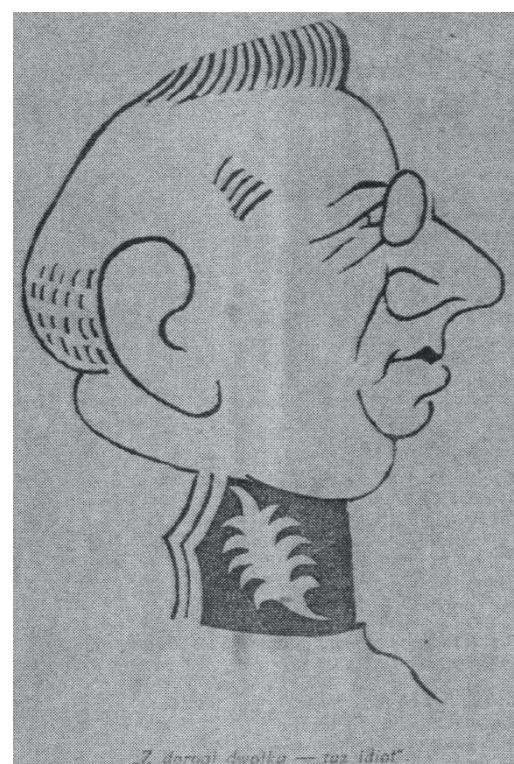
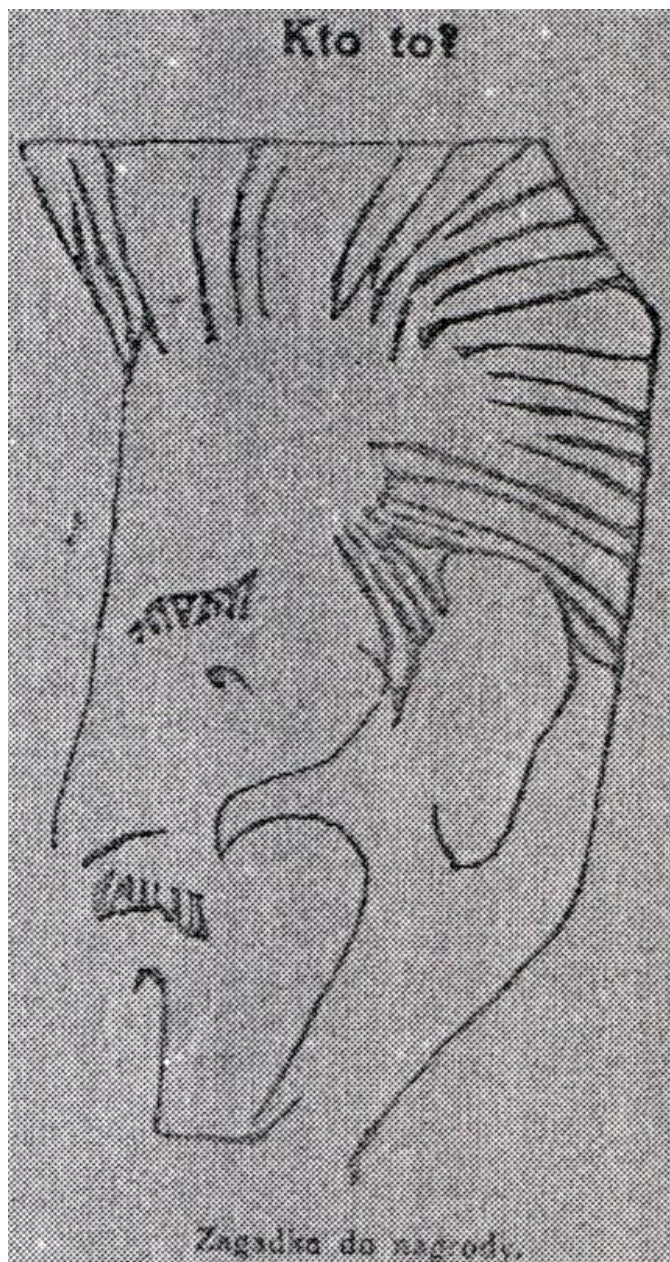
Szerszeń

Że zgadnięcie kto to,
nie tracę nadziei—
zajmuje się losem
paskarzy, złodziei.

Gdy złodziej ukradnie
lub paskarz oszuka,
chronić ich od kozy —
to jest jego sztuka.

Rok VIII Chełm, dnia 6 lipca 1930 r. Nr 21 (324)

ZWIERCIADŁO

NIEZALEŻNE — PISMO — DEMOKRATYCZNE

Wychodzi raz na tydzień pod redakcją Kazimierza Czernickiego

Redakcja i Administracja mieści się w Chełmie przy ul. Lubelskiej Nr 85 w skłapie frontowym (razem mieszka) i otwarta w dni powszednie od godz. 1 rano do 10. Redaktor przyjmuje we wtorki i piątki od godz. 14 do 17. Telefon Redakcji i Administracji Nr 181. Rękopisy, przysyłane do druku, winno być pisane czystym po jednej stronie papieru i zawierać podpis oraz adres autora. Redakcja rękopisów nie zwraca

Kazimierz Czernicki redaktor i właściciel „Zwierciadła” i „Kroniki Nadbużańskiej”

SPRZEDAŻ WIN i SPIRYTUALJI

egzystująca od r. 1843 tu w Chełmie

P. F.

A. Świderski

Poleca Szanownej Publiczności wszelkiego rodzaju wyroby tak krajowe, jak również zagranicznych firm.

FABRYKA MASZYN ROLNICZYCH
i odlewnia żelaza

R. DRATT & S-ka

SP. AKC.

Chełm Lubelski.

Maszyny rolnicze. Odlewy żelazne. Transmisje.

Pierwozy Chrześcijański

Skład Maszyn do szycia

w CHEŁMIE, ul Lubelska № 71,

P. Kozaka

J. Gwardjaka

Oddział w Lublinie Zamojska 19

Poleca Sz. Kliencieli maszyny „Singer” i innych firm z 5-cio letnią gwarancją.

CENY SCISLE UMIARKOWANE.

Tudzież wykonanie wszelkich robót, wchodzących w zakres reperacji.

Sklep kolonialno-spożywczy

Bazylego Charkamowa

CHEŁM, UL. TRUBAKOWSKA 5.

Poleca Sz. Publiczności swe towary w wielkim wyborze i świeże. Ceny nadzwyczaj dostępne. 2-1

Lubelski Syndykat Rolniczy S.A.

Filja w Chełmie, ul. Kolejowa 117, telef. 15.

Sklep detaliczny, ul. Lwowska 11 telef. 1.

POLECA:

wagonowo: Węgiel, koks, sól, cement, wapno i nawozy sztuczne, oraz detal.: Maszyny i narzędzia rolnicze.

Narzędzia rzemieślnicze, żelazo handlowe, Galanterję

żelazną: naczynia emaljowane, gwoździe, zamki i okucia drzwiowe i okienne, zgrzebła i t. p. Smary, naftę, smołowiec, Papę, wyroby

powroźnicze. Towary mleczarskie.

1924

**Fabryka maszyn młyńskich
i narzędzi rolniczych**

Ludwik Raniewicz

**w Chełmie, ul. Lubelska,
róg Trubakowskiej.**

Posiada na składzie: młocarnie parowe i młocarnie kieratowe; pasy do siana różnego typu; windy do wyciągania ciężarów, torfiarki, 1 sztanca dobrego typu, motocykl f. „Indjan” w dobrym stanie.

Przyjmuje zamówienie wszelkich maszyn, wykonuje terminowo. Ceny nadzwyczaj przystępne.

Polski Związek Spółdzielczy

W CHEŁMIE

SKŁADY: BRZESKA 16
KOLEJOWA 97

BIURO BRZESKA 16
TELEFON 14

Hurtowa sprzedaż soli, cukru, nafty, towarów kolonialnych etc., oraz Główna Składnica wyrobów tytoniowych.

**FABRYKA OCETU SPIRYTUSOWEGO
S. Puttermana**

W CHEŁMIE,

ulica Lubelska, Nr. 88

**poleca ocet stołowy
oraz ocet do marynat,
ceny konkurencyjne.**

**Zakład mechaniczny
i pracownia rowerów**

Jana Zgierskiego

w Chełmie, ul. Pilichonki № 17.

Przyjmuje wszelkie reperacje w zakresie sportowym a także posiada na składzie rowery po cenach dostępnych.

**WSZYSCY
WIEDZA
ŻE**

ROWERY, MOTOCYKLE

Zawadzki, Ka- || motorowery bez pra-
miński, Opelii. || wa jazdy i rejestracji.
kupuje się solidnie i tanio

W FIRMIE

inż. Witold Jodko

Chełm Lubelska 43 tel. 188

opony, dętki i wszelkie części rowerowe

ROWERY

Zawadzkiego
Kamińskiego i inne

wszelkie

części zapas.

„Technika”

inż. W. Jodko

CHEŁM

Lubelska 59 tel. 88

Piorunochrony

1936

Centra

POLSKI SKLEP towarów łokciowych J. Szajblerowej i S^{ów}

Chełm, Lwowska 9.

2-2

Posiadając w dostatecznym wyborze materiały różnych gatunków, jako to: wełniane, kamgarnowe, welury paltowe, białe towary, kołdry i wiele innych, — poleca szan. publiczności wyż. wymienione towary **po cenach konkurencyjnych.**

W garnitur, palto i spodnie
I zaspokoję najpilniejsze żądze
Za bezcen, pięknie i modnie.

PIERWSZY POLSKI

Magazyn

oraz

Pracownia

ubiorów męskich

i damskich

**W. Tuszyński
i J. Łapiński**

w Chełmie Lubelska 46.

Pierwsza Spółka

Szewców

Chełmskich

w Chełmie

A. Chmielewski S, Wysocki i F. Wleklík

ul. Lubelska 63.

poleca po cenach przystępnych wielki wybór obuwia własnego wyrobu z dobrego materiału. Przyjmuje również wszelkiego rodzaju zamówienia.

**SKLEP KOŁONJALNY
WŁADYSŁAWA
NOWICKIEGO**

Chełm, ul. Lwowska № 8.

Polec.::

TOWARY ŚWIĄTECZNE
w wielkim wyborze i w naj-
lepszych gatunkach po cenach
niskich i na warunkach
przystępnych.

ORAZ

WÓDKI, WINA, LIKIERY
pierwszorządnych marek krajowych
i zagranicznych.

Istniejąca od lat 20-tu

Pracownia krawiecka

UBIORÓW WOJSKOWYCH I CYWILNYCH

St. SKÓRKI

znajduje się na tym samym
miejscu przy

ul. Lubelskiej 6

Przyjmuje wszelkie zamówie-
nia do wykonania tak z włas-
nych materiałów, jak i z powle-
rzonych, a również i naprawy

ROBOTY FUTRZANE

wykonuje akuratnie i sumiennie

CENY MOŻLIWIE PRZYSTĘPNE

Kto Trubakowskie piwo pije
ten, oszczędzając, sto lat żyje!
Dlatego pijmy PIWO tylko
chełmskiego browaru
„Nowa Bawarja“.

ZANIA SPRZEDAŻ NA GWIAZDKĘ

Aparaty i przybory radjowe, żarówki elektryczne zwykłe,
mleczne i kolorowe, komplety żarówek choinkowych w pię-
knych kolorach i efektownych kształtach, aparaty fotograficzne
Żyrandole elektryczne od najskromniejszych (ale zawsze efe-
ktownych począwszy, do najwykwintniejszych.

po cenach wyjątkowo niskich i na warunkach bardzo dogodnych

POLECA

I. GOLDBERG

Chełm, ul. Lubelska nr. 53, róg Lwowskiej

ZŁOTO I SREBRO

Były i będą zawsze najbardziej cenione jako szlachetne
metale ozdobne i użytkowe; dlatego przedmioty z nich
wykonane

NIGDY NIE STRACĄ SWEJ WARTOŚCI

dlatego też, każdy, kto chce dać pamiątkowy PREZENT NA GWIAZDKĘ
niech idzie tylko

do sklepu jubilerskiego

N. SZTRUM

Chełm, ul. Lubelska, № 24 (naprzeciw kościoła parafialnego)

Złote obrączki ślubne, pierścionki z drogocennymi kamieniami, sygnety, papierośnice złote
i srebrne, pozłacane oraz posrebrzane i tańsze z nieczerniejącego metalu. Zegarki
złote, srebrne, niklowe i stalowe i t. p.

Po cenach naprawdę konkurencyjnych i na dogodnych warunkach spłaty

Biuro Techniczno-Handlowe

Tomasz KONTOWT i Feliks TOŁWIŃSKI

w Chełmie, ul. Lubelska 73, telefon 77.

Posiada Przedstawicielstwa: Oddział Chełmski Fabryki Łączników i Wyrobów lano kutych „Ernest Erbe” w Zawierciu. Zakłady Przemysłowe „Poręba” (druć, gwoździe, zlewki, rezerwoarki „Patent”, baniaki i t. d. Wirówki Mellotte Tow. Akc. T. Kowalski i A. Trylski w Warszawie. Fabryka Armatur Jan Sambor w Lublinie.

Posiada stale na składzie i poleca po cenach hurtowych i na warunkach dogodnych: Łączniki do rur, armaturę mosiężną, papę, cement, gwoździe, drut, zlewki, rezerwoary „Patent”, baniaki, wanny kąpielowe, pompy do studzien, klin-geryt, azbest, wszelkie pakunki do maszyn, galanterję żelazną, pasy blankowe, pilniki, piły, wyroby powroźnicze.

Kuchenne sprzęty na Gwiazdkę

Obsługa solidna.

Ceny niskie.

MAGAZYN

SUKIENNO-BŁAWATNY

B. GOLDFELDA

CHELM, LUBELSKA 46

POLECA: wszelkiego rodzaju towary manufakturalne.

Dla pp. wojskowych i urzędników na raty

NOWOŚCI SEZONOWE. DUŻY WYBÓR.
DOGODNE WARUNKI.

— Ceny konkurencyjne. —

Skład Materiałów Aptecznych

LEONTYNY HOROWICZOWEJ

Lubelska 44 (vis a - vis hurtowni tytoniowej)

zaopatrzonej został w wielki wybór kosmetyki, perfumerji, galanterji i drożdży winnych po cenach najniższych.

ZŁOTY KLUCZ

Do bramy dobrej Twojej przyszłości zdobędziesz

KUPUJĄC LOS — W NOWO OTWARTEJ

Kolekturze Polskiej Państwowej Loterii Klasowej

FR. PAWLAKA

w Chełmie ul. Lubelska № 59 (sklep Hurtowni tytoniowej).

Cena losu: 1/4 zł. 10 1/2 zł. 20 1/1 zł. 40

☛ Każdy drugi los wygrywa ☛